

Journal of Wisdom and Morality

วารสารปัญญาและคุณธรรม

❖ ISSN: 3057-1677 (Online) ❖
Vol. 1 No. 1 (January-March 2024)
ปีที่ 1 ฉบับที่ 1 (มกราคม-มีนาคม 2567)

มูลนิธิพระพุทธศาสนาเพื่อสันติภาพ

วารสารปัญญาและคุณธรรม
Journal of Wisdom and Morality
ปีที่ 1 ฉบับที่ 1 (มกราคม - มีนาคม 2567)
Vol. 1 No. 1 (January – March 2024)
ISSN: 3057-1677 (Online)

● **วัตถุประสงค์**

วารสารปัญญาและคุณธรรม กำหนดเผยแพร่ปีละ 4 ฉบับ (ฉบับที่ 1 มกราคม - มีนาคม, ฉบับที่ 2 เมษายน - มิถุนายน, ฉบับที่ 3 กรกฎาคม - กันยายน, ฉบับที่ 4 ตุลาคม - ธันวาคม) ทั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อส่งเสริมการศึกษาค้นคว้า และเพื่อเผยแพร่บทความวิจัยและบทความวิชาการแก่นักวิจัย นักวิชาการ คณาจารย์ และนักศึกษาในระดับบัณฑิตศึกษา

วารสารมุ่งเน้นบทความทางด้านพระพุทธศาสนา สันติศึกษา สังคมวิทยา ศิลปศาสตร์ และสหวิทยาการด้านมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ ทุกบทความที่ตีพิมพ์เผยแพร่ได้ผ่านการพิจารณาจากผู้ทรงคุณวุฒิ อย่างน้อย 2 ท่าน เปิดรับบทความทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ

บทความที่ส่งมาขอรับการตีพิมพ์ในวารสารปัญญาและคุณธรรมจะต้องไม่เคยตีพิมพ์หรืออยู่ระหว่างการพิจารณาจากผู้ทรงคุณวุฒิเพื่อตีพิมพ์ในวารสารอื่น ผู้เขียนบทความจะต้องปฏิบัติตามหลักเกณฑ์การเสนอบทความวิชาการหรือบทความวิจัยเพื่อตีพิมพ์ในวารสารปัญญาและคุณธรรมอย่างเคร่งครัด รวมทั้งระบบการอ้างอิงต้องเป็นไปตามหลักเกณฑ์ของวารสาร

ทัศนะและความคิดเห็นที่ปรากฏในบทความในวารสารปัญญาและคุณธรรม ถือเป็นความรับผิดชอบของผู้เขียนบทความนั้น ไม่ถือเป็นทัศนะและความรับผิดชอบของกองบรรณาธิการวารสารปัญญาและคุณธรรม

Journal of Wisdom and Morality published 4 time per year (1st issue January - March, 2nd issue April - June, 3rd issue July - September, 4th issue October). It aims to promote research and disseminate academic and research articles for researchers, academicians, lecturers and graduate students.

The Journal focuses on Buddhism, Peace Studies, Sociology, Liberal Arts and Multidisciplinary of Humanities and Social Sciences. All the articles published are peer-reviewed by at least two experts. The articles are in both Thai and English.

The articles, submitted for The Journal of Wisdom and Morality, should not be Previously published or under consideration of any other journals. The author should carefully

follow the submission instructions of The Journal of Wisdom and Morality including the reference style and format.

Views and opinions expressed in the articles published by The Journal of Wisdom and Morality, are of responsibility by such authors but not the editors and do not necessarily reflect those of the editors.

- **เจ้าของ**

มูลนิธิพระพุทธศาสนาเพื่อสันติภาพ

เลขที่ 63 ซอยบางขุนนนท์ 2 แขวงบางขุนนนท์

เขตบางกอกน้อย กรุงเทพมหานคร 10700

โทรศัพท์ 084-320-3962, 082-551-5991

อีเมล journal.wim@gmail.com

<https://so13.tci->

[thaijo.org/index.php/JWiM/index](https://so13.tci-thaijo.org/index.php/JWiM/index)

- **ที่ปรึกษา**

พระเมธีวัชรบัณฑิต, ศ.ดร.

ประธานมูลนิธิพระพุทธศาสนาเพื่อสันติภาพ

- **บรรณาธิการบริหาร**

ผศ.ดร.อุทัย สติมัน

- **กองบรรณาธิการ**

พระครูนิติธรรมบัณฑิต, ดร.

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

พระปราโมทย์ วาทโกวิโท, ดร.

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

พระครูปลัดอดิศักดิ์ วชิรปญโญ, ดร.

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

พระมหาเกรียงศักดิ์ อินทปญโญ, ดร.

- **Owner**

Buddhism for Peace Foundation

63, Soi Bangkhunnon 2, Bangkhunnon Subdistrict,
Bangkoknoi District, Bangkok, 10700, Thailand.

Tel: 084-320-3962, 082-551-5991

E-mail journal.wim@gmail.com

<https://so13.tci-thaijo.org/index.php/JWiM/index>

- **Advisors**

Prof.Dr. Phra Medhivajarapundit

President of Buddhism for Peace Foundation

- **Executive Editor**

Asst.Prof.Dr.Uthai Satiman

- **Editorial Board**

Dr.Phrakru Nitithambundit

Mahachulalongkornrajavidyalaya University

Dr.Phra Pramote Vadakovid

Mahachulalongkornrajavidyalaya University

Phrakrupalad Adisak Vajirapañño

Mahachulalongkornrajavidyalaya University

Dr. PhramahaKriangsak Inthapanyo

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

ผศ.ดร.ขันทอง วัฒนประดิษฐ์

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

นายสุชนา ศิริธัญญกร

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

รศ.ดร.รัตน์ ปัญญาภา

มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี

รศ.ดร.นิตานาจ โสภภาพ

มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี

ผศ.ดร.ไกรฤกษ์ ศิลาคม

มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรธานี

ผศ.ดร.ปราโมทย์ ยอดแก้ว

มหาวิทยาลัยสวนดุสิต

ดร.สัณญา เคนาภูมิ

มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม

ผศ.ดร.พัทธธีรา นาคอุไรรัตน์

มหาวิทยาลัยมหิดล

ดร.ชลัท ประเทืองรัตน

สถาบันพระปกเกล้า

รศ.ดร.พิมลพรรณ เพชรสมบัติ

มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี

พระมหามหวินทร์ ปุริสุตตโม, ผศ.ดร.

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

ดร.สุรัชย์ พุดชู

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

Mahachulalongkornrajavidyalaya, University

Asst.Prof.Dr.Khantong Wattanapradith

Mahachulalongkornrajavidyalaya University

Mr.Suchaya Siritanyaporn

Mahachulalongkornrajavidyalaya, University

Assoc.Prof.Dr.Rattana Panyapa

Ubon Ratchathani Rajabhat University

Assoc.Prof.Dr.Nisanart Sopapol

Ubon Ratchathani Rajabhat University

Asst.Prof.Dr.Krairoek Silakom

Udon Thani Rajabhat University

Asst.Prof.Dr.Pramote Yotkaew

Suan Dusit University

Dr.Sanya Kenaphoom

Rajabhat mahasarakham University

Asst.Prof.Dr.Padtheera Narkurairattana

Mahidol University

Dr.Chalat Pratheuagrattana

King Prajadhipok's Institute

Assoc.Prof.Dr.Pimolpun Phetsombat

Rajamangala University of Technology Thanyaburi

Asst.Prof.Dr.Phramaha Maghavin Purisuttamo

Mahamakut Buddhist University

Dr.Surachai Phutchu

Mahamakut Buddhist University

● ฝ่ายประสานงานและจัดการ

พระสมพร ปสนโน (หลังแก้ว),

มือถือ: 084-320-3962 Line ID: Tom77725

อีเมลล์: Somporn.lang@mcu.ac.th

Coordination and Management

Phra Somporn Pasanno (Langkeaw),

Tel. 084-320-3962 ID line: Tom77725

Email: Somporn.lang@mcu.ac.th

ดร.ประติสิษฐ์ ประคองสาย,

มือถือ: 082-551-5991 Line ID: ohho456

อีเมลล์: Pradisist.pra@mcu.ac.th

Dr. Pradisist Prakongsai,

Tel. 082-551-5991 Line ID: ohho456

Email: Pradisist.pra@mcu.ac.th

- ฝ่ายกฎหมาย (Law Department)

นางสาวกชพร สอดส่อง: Miss Kotchaphon Sodsong

- ออกแบบปก (Cover designed)

พระสมพร ปสนโน (หลังแก้ว): Phra Somporn Pasanno (Langkaew)

- จัดรูปเล่ม (Content designed)

พระสมพร ปสนโน (หลังแก้ว), ผู้ช่วยบรรณาธิการ: Phra Somporn Pasanno (Langkaew)

ดร.ประติสิษฐ์ ประคองสาย, ผู้ช่วยบรรณาธิการ: Dr. Pradisist Prakongsai

กำหนดออกเผยแพร่

ฉบับที่ 1 มกราคม – มีนาคม

ฉบับที่ 2 เมษายน – มิถุนายน

ฉบับที่ 3 กรกฎาคม – กันยายน

ฉบับที่ 4 ตุลาคม – ธันวาคม

วารสารกำหนดระบบการอ้างอิงเป็น APA เอกสารอ้างอิงในเนื้อหาและท้ายบทความผู้เขียนจะต้อง
ปรับเป็นภาษาอังกฤษทั้งหมด เพื่อพัฒนาวารสารในการเตรียมเพื่อเข้าสู่ฐาน ACI และ Scopus ต่อไป โดยจะ
เผยแพร่เฉพาะฉบับออนไลน์เพียงช่องทางเดียว สามารถดาวน์โหลดได้ที่ <https://so13.tci-thaijo.org/index.php/JWiM/index>

บทบรรณาธิการ

วารสารปัญญาและคุณธรรม มีวัตถุประสงค์เพื่อที่จะสนับสนุน ส่งเสริมให้นักวิชาการและผู้สนใจ
ได้เสนอและเผยแพร่บทความบทความวิจัย บทความวิชาการ บทความหนังสือ บทความปริทรรศน์ และ
บทความพิเศษ ที่ได้มาตรฐานสู่สาธารณชน รวมทั้งยกระดับผลงานทางวิชาการให้ได้รับการยอมรับใน
ระดับชาติและนานาชาติ ด้วยหวังให้เป็นตลาดแห่งองค์ความรู้ที่สามารถค้นคว้า ถ่ายทอด และแลกเปลี่ยน
ความรู้ในด้านต่างๆ อย่างหลากหลาย ทั้งนี้ เปิดรับบทความด้านมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ ไม่ว่าจะเป็น
ด้านพระพุทธศาสนา ปรัชญา สันติศึกษา สังคมวิทยา นิติศาสตร์ รัฐศาสตร์ มานุษยวิทยา ประวัติศาสตร์

ภูมิศาสตร์ ศิลปวัฒนธรรม การพัฒนาชุมชน การศึกษา จิตวิทยา และรวมถึงสหวิทยาการเชิงประยุกต์ด้านมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ที่ก่อให้เกิดปัญญาและคุณธรรม วารสารฯ กำหนดให้มีการเผยแพร่บทความ ปีละ 4 ฉบับ โดยบทความที่ตีพิมพ์เผยแพร่ได้ผ่านการพิจารณาจากผู้ทรงคุณวุฒิอย่างน้อย 2 ท่าน ทั้งนี้เปิดรับบทความทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ วารสารปัญญาและคุณธรรมมุ่งมั่นที่จะให้บริการการตีพิมพ์ที่มีคุณภาพสูงสุดแก่ผู้เขียนและผู้อ่าน ด้วยนโยบายการตีพิมพ์ที่เข้มงวดและการวิจัยที่มีคุณภาพ เรามุ่งเน้นที่ความน่าเชื่อถือและการสร้างความเชื่อมั่นให้แก่ชุมชนวิชาการ

ปีที่ 1 ฉบับที่ 1 (มกราคม - มีนาคม 2567) เป็นฉบับที่ผ่านการพิจารณาจากกองบรรณาธิการและผู้ทรงคุณวุฒิ จัดว่าเป็นผลงานที่ผ่านการพัฒนาองค์ความรู้อย่างต่อเนื่องในเชิงวิชาการ ซึ่งสอดคล้องกับวิสัยทัศน์ที่มุ่งพัฒนานักวิชาการ และพัฒนาองค์ความรู้บูรณาการกับศาสตร์สมัยใหม่ให้นำไปสู่การพัฒนาจิตใจและสังคมอย่างยั่งยืนซึ่งมีวัตถุประสงค์เพื่อที่จะสนับสนุน ส่งเสริมให้นักวิชาการและผู้สนใจ ได้รับความไว้วางใจและความเชื่อถือของนักวิชาการ ดังจะเห็นได้จากบทความที่นำมาเผยแพร่เป็นบทความวิจัย และบทความวิชาการที่มาจากหลากหลายสถาบันหรือหน่วยงานที่ได้เข้าร่วมตีพิมพ์เผยแพร่บทความ ซึ่งเป็นการเอื้อเพื่อแบ่งปันชุดองค์ความรู้เชิงวิชาการ เพื่อจะร่วมกันพัฒนาชีวิต องค์กร ชุม และสังคม ให้เจริญก้าวหน้าอย่างอารยธรรมยิ่งขึ้นไป

วารสารปัญญาและคุณธรรม ขอขอบพระคุณขอขอบคุณผู้เขียนทุกท่าน ที่ให้ความสนใจส่งบทความวิชาการเข้าร่วมตีพิมพ์เผยแพร่ในครั้งนี้ และกองบรรณาธิการหวังเป็นอย่างยิ่งว่าเนื้อหาในวารสารฉบับนี้จะเป็นประโยชน์ต่อสมาชิกผู้ติดตามอ่านทุกท่าน หากผู้อ่านจะมีข้อเสนอแนะในการปรับปรุงวารสารนี้ให้สมบูรณ์ยิ่งขึ้นกองบรรณาธิการขอน้อมรับไว้ด้วยความยินดียิ่ง

(ผศ.ดร.อุทัย สติมัน)

บรรณาธิการ

สารบัญ

เรื่อง	หน้า
บทบรรณาธิการ	(4)
บทความวิชาการ: Academic Articles	
การศึกษา ตีความและถอดรหัสคำสอนของหลวงปู่สรวง เทวดาเล่นดิน: Studying, Interpreting and Deciphering the Teachings of Luang Pu Suang, The Angel Playing on The Soil.....	1-16
มานพ นักการเรียน, วิญญู กิณะเสน, บานชื่น นักการเรียน และ ฉัศคุภางค์ สารมาศ: <i>Manop Nakkanrian, Winyou Kinasen, Banchuen Nakkanrian and Chatsuphang Saramart</i>	
พุทธประวัติวิเคราะห์: นางมาคันทียาผู้จ้างคนตำพระพุทเจ้า ว่าด้วยการจัดการความโกรธตามแนวพุทธจิตวิทยา: Anger Management According to Buddhist Psychology: Analysis Case for Māgandīya the Employer to Curse the Lord Buddha.....	17-30
ดิเรก ด้วงลอย, มัลลิกา ภูมะธน และ พระปลัดระพิน พุทธิสารโร: <i>Direk Duangloy, Mallika Phumathon, and Phrapalad Raphin Buddhiso</i>	
ปัจจัยที่ส่งผลต่อการใช้ภาษาไทยของวัยรุ่นในสังคมดิจิทัล:The Factors Affecting Thai Language Usage Among Teenagers in the Digital Society.....	31-38
พระภุจาม อนุตตโร(ลาเสน), อุดุลย์ คนแรง, เกรียงศักดิ์ พลอยแสง และ กิตติชัย สันทาลุนัย: <i>Phra Phungam Anuttaro (Lasen), Adul khonraeng, Kriangsak ploisang and Kittichai Santalunai</i>	

เรื่อง	หน้า
อุปมาอุปไมยในลูกทุ่งอีสาน: Similes in Isan Folk Songs.....	39-50
อดุลย์ คนแรง, เซน นคร, พระมหาโกศล อธิปญโญ และ กิตติชัย สันทาลุนัย:	
<i>Adul khonraeng, Chen Nakorn, Phramahakosol Theerapanyo</i>	
<i>and Kittichai Santalunai</i>	

บทความวิจัย : Research Articles

แนวทางการปรับปรุงแก้ไขปัญหาของผู้ใช้ระบบงานสารบรรณอิเล็กทรอนิกส์ของคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม: Electronic Document System Users' Problem-solving Guideline of Faculty of Humanities and Social Sciences, Nakhon Pathom Rajabhat University.....	51-68
สุธาธิพ รุ่งทองนิรันดร์ และ สรวิชญ์ วงษ์สอาด:	
<i>Sutharthip Rungthongniran and Sorawit Wongsraad</i>	

การศึกษา ตีความและถอดรหัสคำสอนของหลวงปู่สรวง เทวดาเล่นดิน*

Studying, Interpreting and Deciphering the Teachings of

Luang Pu Suang, The Angel Playing on The Soil

¹มานพ นักการเรียน, ²วิญญู กินะเสน, ³บานชื่น นักการเรียน และ ⁴ฉัฐสุภางค์ สารมาศ

¹Manop Nakkanrian, ²Winyou Kinasen, ³Banchuen Nakkanrian

and ⁴Chatsuphang Saramart

^{1,2,3,4}มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตสิรินธรราชวิทยาลัย

^{1,2,3,4}Mahamakut Buddhist University, Sirindhornrajavidyalaya Campus, Thailand.

¹Corresponding Author's Email: mnakkarreiyn@gmail.com

บทวามวิชาการ

บทคัดย่อ

บทวามวิชาการนี้ศึกษาประวัติความเป็นมา และคำสอนทั้งที่เป็นแกนหลักและปณิกะ เป็นปริศนาธรรมและที่แฝงไว้ในบทสาธยายมนต์ ซึ่งมีอยู่อย่างกระจัดกระจาย แต่ยังไม่ได้จัดเป็นระบบของหลวงปู่สรวง เทวดาเล่นดิน ในลักษณะของตีความและถอดรหัสให้เป็นไปในทางธรรม เพื่อเป็นประโยชน์ในการพัฒนาคุณภาพชีวิตของคนในศรัทธาในแนวทางของท่าน

ผลการศึกษา พบว่า ประวัติความเป็นมา หลวงปู่สรวง เป็นพระภิกษุชาวกัมพูชา เป็นสามัญชน ได้เดินทางเข้ามาในประเทศไทยนานแล้ว ไม่มีใครทราบถึงประวัติที่แท้จริงของท่านได้ พฤติกรรมบางอย่างทำให้คนที่มองดูหลวงปู่แบบผิวเผิน มองไม่ออกว่าท่านเป็นพระภิกษุ หรือ ฆราวาส หรือฤๅษีดาบส จึงกลายเป็นข้อถกเถียงกัน

คำสอนซึ่งเป็นแกนหลักและปณิกะ มีเนื้อหาครอบคลุมบุญกิริยาวัตถุทั้ง 3 คือ ทานมัย สीलมัย และภาวนามัย คำสอนที่เป็นปริศนาธรรม มุ่งเน้นไปที่การปฏิบัติกรรมฐาน ความสัมพันธ์ทางสังคม เศรษฐกิจ และความเจริญก้าวหน้ารุ่งเรืองในชีวิต ส่วนคำสอนที่แฝงไว้ในบทสาธยายมนต์ เป็นการบูชาพระพุทธเจ้า 5 พระองค์ในภัทรกัปนี้ การบูชาพระรัตนตรัย และการให้คนทำความดีด้วยกาย วาจา ใจ

คำสำคัญ: หลวงปู่สรวง; คำสอน; คุณภาพชีวิต; ปริศนาธรรม; บทสาธยายมนต์

* Received January 8, 2024; Revised March 29, 2024; Accepted March 29, 2024

Abstract

This paper examines the background and teachings, both core principles and miscellaneous teachings of Luang Pu Suwang. It delves into the moral mysteries and embedded lessons found in the discourses and chants, which are scattered but have not yet been systematically organized by Luang Pu Suwang. Furthermore, this paper aims to interpret and decode these teachings in a manner conducive to moral development and the enhancement of the quality of life for those who follow his path.

The study found that the background of Luang Pu Suwang reveals him as a Cambodian Buddhist monk who migrated to Thailand long ago. However, his true background remains unknown, leading to uncertainty among observers regarding his status as a monk, lay person, or an ascetic. Certain behaviors contribute to this ambiguity, causing some to perceive him superficially and thus debate his true identity.

The teachings, which serve as the main core and miscellaneous, cover all three aspects of meritorious deeds (Puñña-kiriya-vatthu): liberality (dāna-maya), morality (sīla-maya), and mental cultivation (bhāvanā-maya). The moral teachings focus on fundamental practices, social relationships, economics, and the progress and prosperity in life. As for the teachings embedded in the sermons and chants, they involve worshiping the five Buddhas in this Auspicious aeon (bhadrakalpa), worshiping the triple gems, and encouraging people to perform good deeds through body, speech, and mind.

Keywords: Luang Pu Suang; The Teachings; The Quality of Life; Mysteries; The Recitation of Mantras

บทนำ

หลวงปู่สรวง เทวดาเล่นดิน เป็นพระภิกษุชาวกัมพูชา ได้เข้ามาในประเทศไทยนานแล้ว ประวัติของท่านมีแต่เรื่องเล่าเป็นไปในทางตำนาน เช่น ท่านเป็นเชื้อพระวงศ์ และมีวิถีชีวิตโดยเฉพาะเครื่องนุ่งห่มที่แตกต่างจากพระภิกษุทั่วไป คือบางครั้งท่านห่มจีวร บางครั้งนุ่งผ้าขาวก็มี นุ่งลายทหารก็มี นุ่งลายแบบชาวบ้านก็มี ทำให้ตีความไปต่าง ๆ ว่า ท่านเป็นพระภิกษุ ฆราวาส หรือดาบส หรือเป็นพระภิกษุสายเหนือโลกที่ไม่ได้ปฏิบัติตามกรอบพระวินัยบัญญัติ

คนที่ไปหาท่านมองว่าท่านเป็นประจักษ์เทพเจ้าแห่งโชคกลาง เพราะตีความปริศนาอากัปกิริยาที่ท่านแสดงเป็นตัวเลข เสียงโชคได้ลากบ้าง เป็นเทวดาเล่นดิน ด้วยท่านชอบอยู่บนดินบนทราย ท่านมีบทบาทในการเผยแผ่คำสอนและปฏิบัติในบริเวณพื้นที่อีสานใต้ 5 จังหวัด ได้แก่ นครราชสีมา บุรีรัมย์ สุรินทร์ ศรีสะเกษ

และอุบลราชธานี เป็นส่วนใหญ่ และยังได้เดินทางไปยังจังหวัดอื่น ๆ อีก เช่น กรุงเทพฯ ลำพูน จันทบุรี เป็นต้น ผู้รู้ได้ไปสัมภาษณ์ศิษย์ร่วมสมัยที่เคยอุปฐากตามกระท่อมต่าง ๆ เกี่ยวกับประวัติความเป็นมา คำสอนและปฏิปทาของท่าน แล้วนำมารวบรวมและเรียบเรียงไว้อย่างกระจัดกระจายในหนังสือต่าง ๆ เฟซบุ๊ก และยูทูบ โดยไม่ได้จัดให้เป็นระบบอย่างชัดเจน

บทความนี้ สนใจศึกษาเกี่ยวกับประวัติความเป็นมา ซึ่งอาจจะมีอิทธิพล เรื่องเกินวิสัยของคนทั่วไป เข้ามาเกี่ยวข้องด้วย คำสอนทั้งที่เป็นแกนหลักและเป็นปริศนาธรรม และที่แฝงไว้ในบทสวดมนต์ของหลวงปู่สรวง เทวดาเล่นดิน เพื่อจะได้เป็นข้อมูลในทางธรรมและเพื่อให้เกิดประโยชน์ในการสร้างความเข้าใจอันดีร่วมกันและนำไปปฏิบัติสืบไป

ประวัติของหลวงปู่สรวง เทวดาเล่นดิน

หลวงปู่สรวง เทวดาเล่นดิน เป็นพระภิกษุชาวกัมพูชา เป็นสามัญชน เกิดในครอบครัวเกษตรกรกรรม ญ หมู่บ้านกุเลนเจิง (กุเลนเหนือ) อำเภอกุเลน จังหวัดพระวิหาร ได้เข้ามาในประเทศไทย ตั้งแต่ปีพ.ศ. 2496 เป็นต้นมา ประวัติของท่านมีแต่เรื่องเล่าเป็นไปในทางตำนาน เช่น ท่านเป็นเชื้อพระวงศ์บ้าง มีความสัมพันธ์กับคณะพระภิกษุสายเหนือโลกบ้าง เป็นต้น มีวิถีชีวิตโดยเฉพาะเครื่องนุ่งห่มที่แตกต่างจากพระภิกษุทั่วไป คือ บางครั้ง ท่านห่มจีวร บางครั้ง นุ่งผ้าขาว นุ่งลายทหารก็มี ใส่เสื้อผ้าแบบชาวบ้านก็มี ทำให้ตีความไปต่าง ๆ ว่า ท่านเป็นพระภิกษุ หรือ ขรवास หรือดาบส หรือผู้วิเศษ หรือเป็นพระภิกษุสายเหนือโลกที่ไม่ได้ปฏิบัติตามกรอบพระวินัยบัญญัติ และเป็นไปในแบบเหนือสามัญวิสัยเกินความคาดหมายของปุถุชน เช่น ท่านเดินตากฝน ไม่เปียก ดำน้ำได้เป็นชั่วโมง ๆ ล่องหนหายตัว เดินย่นย่อระยะทาง รักษาโรคภัยไข้เจ็บให้หายได้อย่างน่าอัศจรรย์ เป็นต้น (ดำรงธรรม, 2556) ทำให้ไม่เห็นถึงประวัติของหลวงปู่ที่เป็นจริงซึ่งสามารถจับต้องได้ และเข้าถึงได้

ชาวบ้านมักจะเห็นหลวงปู่สรวงเป็นผู้ทรงศิลป์ปฏิบัติธรรม พักอาศัยอยู่ตามกระท่อมในไร่นาของชาวบ้านโคกและเวียนไปที่นั่นที่นี้บ้าง นาน ๆ จะกลับมาเห็นในที่เดิมอีก ชาวบ้านในสมัยนั้นมองท่านในฐานะผู้มีคุณวิเศษเหนือคนทั่วไปและเรียกขานว่า “ลูกเอ้าว้าะ” หรือ “ลูกตาเอ้าะ” เป็นภาษาเขมร หมายถึง พระดาบส ที่เป็นผู้รักษาศีลอยู่ตามถ้ำเขาลำเนาไพร ได้มีสานุศิษย์ติดตามหลวงปู่เดินธุดงค์ตามป่าเขาแถบชายแดนประเทศไทยและประเทศกัมพูชา แต่ก็อยู่กับหลวงปู่ได้ไม่นาน จำต้องกลับบ้านเนื่องจากทนความยากลำบากไม่ไหว หลวงปู่จึงเดินธุดงค์ไปในที่ต่าง ๆ ตามลำพังเป็นส่วนมาก

หลวงปู่สรวงเป็นพระภิกษุที่ไม่มีวัดอยู่เป็นของตนเอง ไม่ยึดติดสถานที่ เป็นอยู่เรียบง่าย อยู่ตามกระท่อมในไร่นาของชาวบ้าน ไม่มีสิ่งอุปการณ์อำนวยความสะดวกแต่อย่างใด ท่องเที่ยวไปตามลำพังตามหลักโมเนยปฏิบัติ ทำให้มีผู้ถวายนามท่านว่า “มหามุนีเทพดาบส” (พระมหาภูลังกา เขมทสสี, 2537) และได้เดินทางไปทั่วทั้งจักรวาล พระบุณนาค โสโส เมื่อครั้งเป็นสามเณร ตอนหนึ่งได้สนทนากับหลวงปู่ ซึ่งไม่ได้ระบุชื่อไว้ แต่ก็ทราบได้ว่าเป็นหลวงปู่สรวง ว่า “... เผอิญไปพบพระหลวงตารูปหนึ่งหาบตะกร้าใหญ่เที่ยวเก็บผลไม้

มะเตี้อยู่หน้าถ้ำ จึงถามว่า “อยู่ที่ไหน” ท่านตอบว่า “อยู่ในจักรวาล” ...ในกลางคืนวันนั้น ถามว่า “ท่านจะไปไหน” ท่านตอบว่า “จะไปเยี่ยมในจักรวาล” ถามว่า “ท่านชื่ออะไร” ท่านตอบว่า “ผมชื่อพระ...” (พระขุนนาค โสโธ, 2510)

หลวงปู่สรวงได้เคยชักชวน**สามเณรสาย** แห่งวัดตะเคียนราม อำเภอกุสิงห์ จังหวัดศรีสะเกษ ให้ไปหาอาจารย์ของท่าน ชื่อ ครูสังกับครูเสือ ซึ่งเป็นฤๅษีมีอายุยืนยาว ที่พนมตะแบง ประเทศกัมพูชา ซึ่งเป็นดินแดนที่นักบวช ฤๅษี ซีไพร ต่างมาบำเพ็ญเพียร แสวงหาสัจธรรมเพิ่มตะบารมีกัน ในอีกครั้งหนึ่ง ได้ชักชวนให้ไปเยี่ยมญาติของท่านที่ประเทศลาว (สุธน ศรีหิรัญ, 2556) ได้พา**สามเณรประเสริฐ** วัดบ้านสนสัทธาราม ตำบลสะกาด อำเภอสว่าง จังหวัดสุรินทร์ ศิษย์ของท่านเดินทางต่อไปที่ประเทศกัมพูชา โดยไปที่นครวัด เมืองพระนคร จังหวัดเสียมเรียบ ไปเมืองพนมเปญ เมืองหลวงของประเทศกัมพูชา ออกจากพนมเปญเดินทางไปกำปงฉนวน ที่กำปงฉนวนนี้ ได้มีผู้จิตศรัทธาถวายอาหารได้นั้นเต็มอิ่ม นอกจากนั้น ไม่ค่อยได้นั่งต้องอาศัยใบไม้ที่หลวงปู่รูดให้ฉันเป็นอาหารคราวละ 7 ใบ พอประทังชีวิตอยู่ได้...หลวงปู่ได้พาไปที่พนมตะแบง ซึ่งเป็นภูเขาที่อาถรรพ์ลึกลับ เป็นที่บำเพ็ญเพียรของฤๅษีซีไพร อาจารย์ของหลวงปู่เป็นฤๅษีที่มีอายุแล้ว แต่ยังดูแข็งแรง ชื่อ ลูกตาเมียะ ท่านได้มอบไม้เท้าและรูปฤๅษีให้สามเณรติดตัวไปด้วย ได้พักอยู่ที่พนมตะแบงเป็นเวลานานพอสมควร ท่านก็ได้พาเดินไปในที่อื่น ๆ อีกหลายแห่ง แต่ละแห่งก็อยู่เป็นเวลานาน... (สุธน ศรีหิรัญ, 2556) และได้พานายดา คำวงศ์ คนบ้านดงก่าเม็ด ตำบลดงก่าเม็ด อำเภوخันธุ์ จังหวัดศรีสะเกษ ศิษย์ของท่านไปเดินธุดงค์ถึงวัดพระองค์ม หรือวัดพระองค์ใหญ่ บนเขาพนมกุเลน มีพระพุทธรูปขนาดใหญ่ เดิมทีเป็นก้อนหินขนาดใหญ่และถูกแกะสลักเป็นพระพุทธรูปปางไสยาสน์ขึ้น โดยฐานยังเป็นก้อนหินอยู่ การขึ้นไปชมนั้นต้องปีนบันไดสูงสิบกว่าเมตรไปยังโบสถ์ลอยฟ้า ที่สร้างขึ้นไว้คลุมองค์พระ พระพุทธรูปนี้ถูกสร้างขึ้นในปี พ.ศ. 1701 ในรัชสมัยพระเจ้าศรีสุคนธบุตรและพระเจ้าองค์จันทร์ที่ 1 โดยหลวงปู่บอกว่า “ในขณะที่เดินทาง มีเสียงเหมือนคนเรียกให้คอย ห้ามขานรับเด็ดขาด เป็นเสียงของรังเว้งก้องเวียล ไม่เช่นนั้นจะนอนตายโดยไม่ทราบสาเหตุ ชาวป่ารู้จักแห่งป่าและการป้องกันอันตรายจากสัตว์ป่าดุร้ายต่าง ๆ ดี จะบอกลูกหลานผู้ที่เดินป่าให้คำนึงถึงอันตรายที่จะเกิดขึ้นจากสิ่งลี้ลับนี้” (สุธน ศรีหิรัญ, 2556)

ในสมัยที่มีการทำสงครามในประเทศกัมพูชา ช่วงปี พ.ศ. 2512-2518 ผู้คนที่อยู่บริเวณเทือกเขาพนมดงรักเริ่มมีความเดือดร้อน มีปรากฏการณ์ใหม่เกิดขึ้นในพื้นที่แห่งนี้ มีการใช้เครื่องบินทิ้งระเบิดจำนวนมาก หลวงปู่สรวงได้ไปพำนัก ณ หมู่บ้านกุเลนเจิง (กุเลนเหนือ) และบริเวณใกล้เคียง โดยในช่วงเวลานี้ แทบไม่ได้พำนักที่ประเทศไทยเลย

หลวงปู่สรวงได้มรณภาพในวันที่ 8 กันยายน พ.ศ. 2543 วัดไพรพัฒนา ตำบลไพรพัฒนา อำเภอกุสิงห์ จังหวัดศรีสะเกษ ได้เก็บรักษาร่างสรีระสังขารของท่านไว้ในโลงแก้วที่มณฑปปราสาท เพื่อให้สาธุศิษย์จากทั่วสารทิศทั้งในประเทศไทยและต่างประเทศได้มากราบไหว้ขอพรและลอดใต้โลงแก้วเพื่อความเป็นสิริมงคลแก่ตนเอง

สรุปได้ว่า หลวงปู่สรวงเป็นพระภิกษุชาวกัมพูชา เป็นสามัญชน เกิดในครอบครัวเกษตรกรรม ณ หมู่บ้านกุเลนเจิง (กุเลนเหนือ) อำเภอกุเลน จังหวัดพระวิหาร ประเทศกัมพูชา ได้เข้ามาในประเทศไทย ตั้งแต่

ปีพ.ศ. 2496 เป็นต้นมา ไม่มีใครทราบถึงประวัติที่แท้จริงของท่านได้ พฤติกรรมบางอย่างทำให้คนที่มองดูหลวงปู่แบบผิวเผิน มองไม่ออกว่าท่านเป็นพระภิกษุ หรือ ขรราวาส หรือฤๅษีดาบส จึงกลายเป็นข้อถกเถียงกัน แต่ชาวบ้านในสมัยนั้นมองท่านในฐานะผู้มีคุณวิเศษเหนือคนทั่วไปและเรียกขานว่า “ลูกเอ้าว้าะ” หรือ “ลูกตาเอ้าะ” เป็นภาษาเขมร หมายถึง พระดาบส ที่เป็นผู้รักษาศีลอยู่ตามถ้ำเขาลำเนาไพร ท่านได้พาศิษย์ของท่านทั้งที่เป็นสามเณรและชาวบ้านไปเยี่ยมฤๅษีผู้เป็นอาจารย์และกราบพระพุทธรูปองค์ใหญ่ บนเขาพนมกุเลน ประเทศกัมพูชา ท่านได้มรณภาพในวันที่ 8 กันยายน พ.ศ. 2543 ร่างสรีระสังขารได้เก็บรักษาไว้ในโลงแก้วที่มณฑปปราสาท วัดไพรพัฒนา ตำบลไพรพัฒนา อำเภอกงหรา จังหวัดศรีสะเกษ

คำสอนซึ่งเป็นแกนหลักและปณิธานของหลวงปู่สรวง เทวดาเล่นดิน

คำสอนของหลวงปู่สรวง เทวดาเล่นดิน ตั้งแต่ปีพ.ศ.2496-2543 มีอยู่อย่างกระจัดกระจาย ทั่วไป โดยที่ท่านก็ไม่ได้บอกไว้โดยตรง แต่ศิษย์ทั้งที่เป็นพระภิกษุและชาวบ้านได้รวบรวมตีความไว้เพื่อเป็นประโยชน์แก่การศึกษาและเป็นแนวทางในการปฏิบัติ ซึ่งอาจจัดเป็นคำสอนที่เป็นแกนหลักและปณิธานได้

คำสอนซึ่งเป็นแกนหลักของหลวงปู่สรวง เทวดาเล่นดิน เป็นภาษาเขมร มี 3 ชุดคือ

ชุดที่ 1 เป็นภาษาเขมร มุ่งสอนไปที่พระภิกษุสามเณรเป็นหลัก ประกอบด้วย

1. อองโพธิสัตว์ ออยอังกูย เพียะเนีย แปลว่า เป็นพระภิกษุให้เจริญภาวนา

ข้อความนี้ตรงตามที่พระพุทธเจ้าได้สอนหลักของของธรรมา คือ กิจในพระศาสนา ประกอบทั้งกิจด้านการเล่าเรียน และกิจด้านการบำเพ็ญภาวนา เพื่อเป็นประโยชน์ตนเองและผู้อื่นต่อไป (ธ.อ. (บาลี) 1/7)

2. เทอเจิต ออยสรูล แปลว่า ทำใจให้มีความสุข

ข้อความนี้ตรงตามที่พระพุทธเจ้าได้สอนหลักของการฝึกใจ ในขั้นของสมาธิภาวนา ทำใจให้สงบจากกิเลส ที่เรียกว่า นิวรณ์ 5 ทำให้เกิดความสุขตามมา (ที.ปา. (ไทย) 11/350/369)

3. เทอเจิต ออยสโลด แปลว่า ทำใจให้บริสุทธิ์

ข้อความนี้ตรงตามที่พระพุทธเจ้าได้สอนหลักของการฝึกปัญญาในขั้นของวิปัสสนาภาวนา ทำปัญญาให้เห็นแจ้ง ให้รู้เท่าทันเข้าใจสิ่งทั้งหลายตามความเป็นจริง จนมีใจเป็นอิสระ ไม่ถูกครอบงำด้วยกิเลสและความทุกข์ (ที.ปา. (ไทย) 11/350/369)

ชุดที่ 2 เป็นภาษาเขมร มุ่งสอนไปที่บุคคลทั่วไป ประกอบด้วย

1. ออยเตียนสรูล=ให้ท่านแล้วมีความสุข

ข้อความนี้ตรงกับคำสอนของพระพุทธเจ้าในอังคุตตรนิกาย ปัญจกนิบาตว่า “นักปราชญ์ผู้มีปัญญา ให้อายุ ย่อมได้อายุ ให้พละ ย่อมได้พละ ให้วรรณะ ย่อมได้วรรณะ ให้ปฏิภาณ ย่อมได้ปฏิภาณ ให้สุข ย่อมได้สุข ครั้นให้อายุ พละ วรรณะ สุขะ และปฏิภาณแล้ว จะเกิดในที่ใด ๆ ย่อมเป็นผู้มีอายุยืน มียศในที่นั้น ๆ” (อง.ปญจก. (ไทย) 22/37/58)

2. ออยเพิ่มพูน =บุญเพิ่มพูน

ข้อความนี้ตรงกับคำสอนของพระพุทธเจ้าในจกักรัตติสูตร “เพราะการสมานทานกุศลธรรมทั้งหลาย เป็นเหตุ บุญนี้ย่อมเจริญเพิ่มพูนอย่างนี้” (ที.ปา. (ไทย) 11/80/60)

3. บายตักเจีย=ข้าวน้ำดี

ข้อความนี้ตรงกับคำสอนของพระพุทธเจ้าในกสิการทวาขสูตร “ศรัทธาของเราเป็นพืช ความเพียรของเราเป็นฝน ปัญญาของเราเป็นแอกและไถ หิริของเราเป็นงอนไถ ใจของเราเป็นเชือก สติของเราเป็นผาลและ ปฏัก...การไถนานั้น มีผลเป็นอมตะ ทำให้พ้นทุกข์ทั้งปวง” (ส.ส. (ไทย) 15/197/284)

4. นะเกลี โมกาย =อยากได้ ให้ทำเอง

ข้อความนี้เข้าได้กับคำสอนของพระพุทธเจ้า ในธรรมบท มรรควรรค ว่า

“เธอทั้งหลายควรทำความเพียรเองเถิด ตถาคตเป็นเพียงผู้ชี้บอกเท่านั้น

ผู้บำเพ็ญภาวนา ดำเนินตามทางนี้แล้ว พง์พินิจอยู่ จักพ้นจากเครื่องผูกแห่งมารได้” (ขุ.ธ. (ไทย) 25/276/117)

ชุดที่ 3 เป็นภาษาเขมร มุ่งสอนไปที่พระภิกษุสามเณรและชาวบ้านทั่วไปเป็นหลัก

คำสอนของหลวงปู่สรวงที่เป็นภาษาเขมรชุดนี้ เขียนไว้ที่แขวนพระประธานวัดบ้านชะยง ตำบลละลม อำเภอกุสิงห์ จังหวัดศรีสะเกษ ประกอบด้วย

1. **กานิด เจีย เจีย** แปลว่า ให้คิดดีดี หมายความว่า ก่อนจะทำอะไร ให้คิดดีดี ให้คิดให้ถี่ถ้วนรอบคอบ เสียก่อน แล้วจึงค่อยทำลงไป เป็นการคิดก่อนทำ ดีกว่าทำก่อนคิด

ข้อความนี้สอดคล้องกับเถรภาษิตของสมเด็จพระมหาสมณเจ้า กรมพระยาวชิรญาณวโรรส (2538) ว่า “ใคร่ครวญก่อนแล้วจึงทำดีกว่า (นิสสมม กรณฺ์ เสยโย)”

2. ออยเตียนเมียนบาน แปลว่า ให้ทานแล้วรำรวย

ข้อความนี้ตีความให้เข้ากับคำสอนของพระพุทธเจ้า ในอังคุตตรนิกาย ปญจกนิบาต (อง.ปญจก. (ไทย) 22/35/56) ว่า “ผู้ให้ทานย่อมเป็นที่รักที่พอใจของคนหมู่มาก สัตบุรุษผู้สงบยอมคบหาผู้ให้ทาน กิตติศัพท์อันงามของผู้ให้ทานย่อมขจรไป ผู้ให้ทานย่อมไม่ห่างเหินจากธรรมของคฤหัสถ์ และผู้ให้ทานหลังจากตายแล้วย่อมเกิดในสุคติโลกสวรรค์”

3. **โตวตามโพลพลือ** แปลว่า ไปตามทางสว่าง คือใช้ปัญญานำทาง ทำให้จิตดวงสอาดและในที่สุด ทำให้สิ้นทุกข์ได้

ข้อความนี้ตรงกันกับคำสอนของพระพุทธเจ้า ในสังยุตตนิกาย สคาถวรรค ว่า “แสงสว่างเสมอด้วย ปัญญาไม่มี (นตถิ ปญญาสมา อาภา)” (ส.ส. (ไทย) 15/13/13)

คำสอนของหลวงปู่สรวง เทวดาเล่นดิน ที่เป็นปกิณกะ เท่าที่รวบรวมได้ดังนี้

1. **ออยเจริญ** = ให้เจริญ เป็นทั้งคำสอนและการให้พรไปในตัว ได้แก่ เป็นการให้ศิษย์เจริญใน 7 ประการ ได้แก่ 1. อายุวัฑฒะโก (ความเจริญอายุ) 2. ฐานะวัฑฒะโก (ความเจริญทรัพย์) 3. สิริวัฑฒะโก (ความเจริญศิริ) 4. ยะสะวัฑฒะโก (ความเจริญยศ) 5. พละวัฑฒะโก (ความเจริญกำลัง) 6. วัฒนธรรมวัฑฒะโก (ความเจริญวรรณะ) และ 7. สุขะวัฑฒะโก (ความเจริญสุข) (พระครูอรุณธรรมรังษี (เอี่ยม สิริวัฒน), 2534)

2. ยั่วตราศีล = เอาไปศีล ได้แก่ เป็นการรักษาศีล ไปตามสถานภาพของแต่ละคน (ภัทรศักดิ์ เอกบุตร, 2560) ใจความสำคัญแล้วก็คือ ให้เว้นจากการเบียดเบียนผู้อื่น ไม่ละเมิดสิทธิของเขา รวมทั้งไม่เป็นการเบียดเบียนตนเองในด้านสุขภาพอีกด้วย เป็นการบอกให้รู้ว่า ศีลนั้นเปรียบเหมือนเชือกถ่วง ส่วนจิตใจเหมือนกับตัวถ่วง คนที่มีศีล จิตใจก็จะสูงขึ้น เปรียบเหมือนกับว่าถ่วงนั้นมียึดติดไว้ ถ่วงก็ขึ้นสูงไปบนท้องฟ้าได้ คนที่ขาดศีล จิตใจก็ย่อมตกต่ำลง เปรียบเหมือนกับเชือกขาด ทำให้ร่วงตก

3. คำสอนเกี่ยวกับคำทำนายในอนาคต หลวงปู่สรวงได้บอกแก่นายศาสตร์ รักยิ่ง อดีตสารวัตรกำนัน ตำบลบัวเขต อำเภอบัวเขต จังหวัดสุรินทร์ ไว้ ได้แก่ ถนนไม่มีคนเดิน หมายถึง ในอนาคต มีแต่รถยนต์วิ่งไปมา ม้าออกเขา หมายถึง ในอนาคต คนจับแฮนด์ขี่มอเตอร์ไซด์ เด็กขึ้นต้นมะเขือ หมายถึง ในอนาคต เด็กสาวมีอายุน้อย ก็มีลูกกันหมดแล้ว (สุธน ศรีหิรัญ, 2556) ซึ่งเด็กขึ้นต้นมะเขือนั้นสอดคล้องกับพุทธทำนายในอนาคต ในมหาสุบินชาดก ว่า "ต้นกล้าเล็ก ๆ ออกดอก (พ.ชา. (ไทย) 27/77-32) หมายถึง ในภายหน้า เด็กหญิงเล็ก ๆ จะมีระดู ตั้งครรภ์ได้"

อีกเหตุการณ์หนึ่ง เป็นเรื่องคำทำนายนางนาคเป่าน้ำ หลวงปู่สรวงได้บอกแก่หลวงพ่อลมัย วัดโคกตาเขียว ตำบลสังขะ อำเภอสังขะ จังหวัดสุรินทร์ ว่า นางนาคบันดาลน้ำจากทะเลขึ้นไปบนฟ้าพอครบ 3 วัน 3 คืน น้ำเหล่านั้นก็กลายเป็นลูกเห็บ พญานาคบันดาลให้ลูกเห็บตกลงมา ลูกหนึ่งบ้าง 2 ลูกบ้าง ลูกเห็บนี้มีพิษ ถ้าตกถูกใครจะตายไม่รอด พญานาคบันดาลลูกเห็บตกลงมาใส่คน ผู้คนจะตายระเนระนาด หมายถึง ถ้าคนไหนถือศีล 5 ได้ครบ คนนั้นจะไม่โดนลูกเห็บ ต่อให้อยู่กลางถนนด้วยกันกับคนไม่ดี คนไม่ดีจะโดน คนดีจะไม่โดน เพราะพญานาคเขมองอยู่ เขาบันดาลใส่คนไม่มีศีลเท่านั้น คนดีจะไม่ถูกลูกเห็บเลย (สุธน ศรีหิรัญ, 2556)

สรุปได้ว่า คำสอนของหลวงปู่สรวง เทวดาเล่นดิน เป็นภาษาเขมร มีทั้งที่เป็นแกนหลักและปณิณกะ มุ่งสอนไปที่พระภิกษุสามเณรและบุคคลทั่วไป มีเนื้อหาครอบคลุมในส่วนบุญกิริยาวัตถุทั้ง 3 คือ ทานมัย สілมัย และภาวนามัย โดยให้ฟังตนเองด้วยการมีปัญญานำทาง ให้คิดให้ถี่ถ้วนรอบคอบ ให้พรให้ศิษย์เจริญ และยังมีคำสั่งสอนเกี่ยวกับคำทำนายในอนาคต ซึ่งสามารถเชื่อมโยงกับคำสอนของพระพุทธเจ้าได้

คำสอนที่เป็นปรีชาธรรมของหลวงปู่สรวง เทวดาเล่นดิน

ปรีชาธรรมที่หลวงปู่สรวงได้ให้ไว้แก่ศิษย์ในโอกาสต่าง ๆ และในสถานที่ต่าง ๆ ท่านไม่ได้บอกความหมายเอาไว้ ดังนั้น การตีปรีชาธรรมแต่ละข้อเป็นอย่างไรนั้นขึ้นอยู่กับภูมิธรรมภูมิปัญญาแห่งการฝึกฝนเรียนรู้ของแต่ละคน ไม่ถือว่ามีผิด และไมถือว่ามีถูกเด็ดขาดชัดเจนแต่อย่างใด บางครั้ง เป็นการตีความสือไปในทางตัวเลขเพื่อไว้เสี่ยงโชคลาภ บางที เป็นการตีความสือไปในทางธรรม เพื่อยึดถือไว้เป็นทิวฏฐานคติคือเป็นแบบอย่าง และแนวทางในการปฏิบัติเพื่อประโยชน์ในการพัฒนาคุณภาพชีวิตของตนเองต่อไป

ปริศนาธรรมที่หลวงปู่สรวงได้ให้ไว้ มี 30-40 ข้อ (ภัทรศักดิ์ เอกบุตร, 2560) ศิษย์ทั้งที่เป็นพระภิกษุและชาวบ้านได้ตีความไปต่าง ๆ นานา ๆ ดังนั้น จึงขอเลือกนำมาศึกษาวิเคราะห์ตีความในทัศนะของผู้เขียนเพียง 10 ข้อ ได้ดังนี้

1. ปริศนาธรรมมัดโอง

“หลวงปู่ได้สั่งศิษย์ให้นำเชือกมามัดปากโองน้ำซึ่งตั้งอยู่บนตอไม้ ไม่ให้แตกแตก”

ปริศนาธรรมข้อนี้ สามารถตีความไปในทางธรรม ได้ว่า ในการฝึกสมาธินั้น โองน้ำคือจิต ที่พุ่งซ่านไปตามอารมณ์ที่มากกระทบ คือมีคนอื่น ๆ มาตักหรือลมหัดแรงๆ ทำให้เคลื่อนไหวไปมา เชือกคือสติ (สมเด็จพระพุทธโฆษาจารย์ (ป. อ. ปยุตฺโต), 2566) คอยดึงจิตไว้ให้ตั้งมั่นแน่วแน่ ทำหน้าที่ดึงรั้งเอาไว้ไม่ให้โองน้ำแตกแตก

2. ปริศนาธรรมบันได 6 ขั้น

“หลวงปู่ได้สั่งศิษย์ให้สร้างบันได กำหนดให้ทำ 6 ขั้น โดยให้นำแผ่นไม้กระดาน 1 แผ่นวางพาดบันไดขั้นที่ 6 ส่วนแผ่นไม้กระดานอีก 2 แผ่นวางพาดเป็นพื้น แล้วให้อาชาวตต่าง ๆ มาวางไว้บนพื้นไม้”

ปริศนาธรรมข้อนี้ สามารถตีความไปในทางธรรม ได้ว่า ให้สำรวจระวังรักษาอินทรีย์ทั้ง 6 คือ ตา หู จมูก ลิ้น กาย ใจ ในขณะที่ไปกระทบรับรู้สิ่งต่าง ๆ คือรูป เสียง กลิ่น รส โผฏฐัพพะ และธรรมารมณ์ (ที.สี. (ไทย) 9/213/72-73) ด้วยการใชสติและปัญญากำหนดพิจารณากำกับ เพื่อทำให้จิตเกิดความสงบตั้งมั่นแน่วแน่เป็นบาทฐานแห่งการรู้แจ้งเห็นจริงในสิ่งต่าง ๆ ต่อไป

3. ปริศนาธรรมว่าวหมุนรอบทิศ

“หลวงปู่ได้สั่งศิษย์ให้ช่วยกันทำว่าว แล้วนำว่าวมาตั้งบนหลักท่อนพลาสติก เมื่อลมพัดมากกระทบว่าวในระดับที่พอเหมาะ ทำใหว่าวหมุนรอบตัวเอง”

ปริศนาธรรมข้อนี้ สามารถตีความไปในทางธรรม ได้ว่า เป็นคำสอนซึ่งแสดงถึงความสัมพันธ์ทางสังคม ให้แต่ละคนปฏิบัติต่อกันรอบข้างที่เกี่ยวข้องสัมพันธ์กัน ดุจทิศที่อยู่รอบตัว จัดเป็น 6 ทิศ คือ พ่อแม่ ครูบา อาจารย์ สามเณรญาติ มิตรสหาย พระสงฆ์องค์เณร ลูกจ้างหรือที่ทำงาน ไม่ให้คนตกบกพร่อง (ที.ปา. (ไทย) 11/266-272/212-216)

4. ปริศนาธรรมเนียงไมตรี

หลวงปู่ได้เขียนข้างกระท่อมเป็นภาษาเขมร แปลเป็นไทยได้ว่า “นางไมตรีหาบข้าวข้างละ 100 ถัง”

ปริศนาธรรมข้อนี้ สามารถตีความไปในทางธรรม ได้ว่า หลวงปู่รู้จักเวสสันดรชาดกเป็นอย่างดี พระเวสสันดรเป็นกษัตริย์ที่ทรงบริจาคทั้งช้าง ลูกเมียเป็นทาน เพื่อมุ่งโพธิญาณ พระนางมัทรีก็คือเนียงไมตรี เป็นมเหสีคู่บุญบารมี มาอยู่ป่ากับพระสวามี กัณหา ซาลี ออกหาผลไม้ในป่าด้วยตนเอง (ขุ.ชา. (ไทย) 28/2185/522) เป็นคนที่มีความกล้าหาญอดทน แม้จะเจอความยากลำบากก็ไม่ย่อท้อ เป็นต้นแบบของผู้หญิงที่ทำได้ อาจเป็นมุมมองของหลวงปู่ที่มีผู้หญิงในสังคมเกษตรกรรม ซึ่งต้องเป็นคนที่อดทนดูแลครอบครัว ช่วยสามีทำไร่ทำนา/ทำมาหากินเลี้ยงครอบครัว

5. ปริศนาธรรมมัดสุ่มไก่

“หลวงปู่ได้สั่งศิษย์ให้ตั้งเสา แล้วนำไม้มาสอดสุมไก่ซึ่งหงายขึ้น แล้วเอาเชือกมาผูกเข้ากับเสาไม่ให้หลุดจากกัน นำอาหารคาวหวานใส่ในสุมไก่แล้วแจกให้ศิษย์”

ปริศนาธรรมข้อนี้ สามารถตีความไปในทางธรรม ได้ว่า คนก็เหมือนไก่ชอบรักอิสระ อยากรู้ อยากเห็น แต่ก็ถูกมัดไว้ด้วยหน้าที่การงาน ให้ต้องขยันทำมาหากินตามหลักหัวใจเศรษฐกิจคือ อุ ขยันหา อา รักษาดี กะ มี กัลยาณมิตร สะ เลี้ยงชีวิตให้เหมาะสม (อง.อภฎก. (ไทย) 23/55/344-348) จึงทำให้ชีวิตนั้นประสบกับความสำเร็จในปัจจุบัน ซึ่งเป็นเรื่องทางเศรษฐกิจ

6. ปริศนาธรรมชุดหลุม 2 หลุม

“หลวงปู่ได้สั่งศิษย์ให้ขุดหลุม 2 หลุม”

ปริศนาธรรมข้อนี้ สามารถตีความได้ว่า ถ้าตีเป็นเลข ก็คือหลวงปู่ให้เลข 20 หรือ 02 ถ้าตีไปในทางธรรม หลวงปู่สอนว่า ชีวิตปุณฺณมีทางเลือกอยู่ 2 ทาง ไม่ทำบุญ ก็ทำบาป ทำบุญในโลกนี้ คนก็นับหน้าถือตามีชื่อเสียง ตายไป ก็ไปเกิดในสุคติภูมิ เป็นคนอีกหรือเป็นเทวดา ส่วนทำบาป ในโลกนี้ คนก็ไม่ชอบ ตายไป ก็ไปเกิดในทุคติภูมิ เป็นสัตว์นรกบ้าง สัตว์เดรัจฉานบ้าง หรือเปรตบ้าง (อง.นวก. (ไทย) 23/ 68/553) ให้ตัดสินใจเองว่า จะเลือกหลุมไหน ทางไหน

7. ปริศนาธรรมที่จุดไฟ

“หลวงปู่สรวง ให้ศิษย์ตัดไม้ขนาดใหญ่ 4 ท่อนสำหรับวางทับซ้อนกันเป็น 4 เหลี่ยม เพื่อป้องกันดินไม่ให้ไหลออก จากนั้น ให้เอาดินมาใส่ตรงกลางให้เป็นเนินสำหรับก่อกองไฟ ท่านให้หาท่อนฟืนไม้แห้งคนละ 1-2 ท่อนสำหรับจุดไฟ เมื่อจุดไฟ ความร้อนของไฟก็จะเผาไหม้ท่อนฟืน จนทำให้ไม้ฟืนกลายเป็นเถ้าถ่าน”

ปริศนาธรรมข้อนี้ สามารถตีความไปในทางธรรม ได้ว่า สิ่งที่น่าชีวิตไปสู่ความเจริญก้าวหน้ารุ่งเรือง คือจักร 4 ได้แก่ อยู่ในถิ่นที่ดีมีสิ่งแวดล้อมเหมาะสม สماعกับสัตบุรุษ ตั้งตนไว้ชอบ และได้สร้างสมคุณความดีเตรียมพร้อมไว้แต่ต้น (อง.จตุกก. (ไทย) 21/31/50) โดยก่อนที่จะประสบความสำเร็จต้องพบปัญหาอุปสรรคกันมาคนละไม่น้อย เป็นการพัฒนาคุณภาพชีวิตต้องอาศัย 4 หลักนี้เป็นเครื่องยึดนำทางไว้

8. ปริศนาธรรมตักบาตรปล้องไม้ไผ่

“หลวงปู่สรวง ให้ศิษย์ทำบาตรปล้องไม้ไผ่ มี 5 ปล้อง โดยให้นำอาหารคาวหวานและนมใส่ไปในปล้องไม้ไผ่”

ปริศนาธรรมข้อนี้ สามารถตีความไปในทางธรรม ได้ว่า หลวงปู่ให้ศิษย์ได้กำหนดหมายความเป็นปฏิกุศลของนารังเกียจในอาหาร โดยกำหนดในอาการต่าง ๆ เช่น โดยการบริโภค เมื่อตักอาหารใส่เข้าไปในปากก็คลุกเคล้าปะปนด้วยน้ำลาย เมื่อเคี้ยวอยู่ก็แปดเปื้อนด้วยมูลฟัน สีกลิ่นกลับเปลี่ยนเป็นของน่าเกลียด ถ้าคายออกมาก่อนกลืนกิน ก็จะเห็นได้ชัดว่าเป็นของน่าเกลียด (มหามกุฏราชวิทยาลัย, 2547)

9. ปริศนาธรรมคานไม้หาม

หลวงปู่สรวง ให้ศิษย์ทำคานไม้หาม โดยใช้อุปกรณ์คือลำไม้ไผ่ ขวด และเชือก

ปริศนาธรรมข้อนี้ สามารถตีความไปในทางธรรม ได้ว่า หลวงปู่ได้สอนให้คนเราซึ่งนำหนักกรรมที่ตกลงไปในแต่ละวันว่า ได้ทำกรรมดีหรือกรรมชั่ว อย่างใดมากกว่ากัน โดยที่คนเรามีกรรมเป็นของตน มีกรรมเป็นทายาท มีกรรมเป็นกำเนิด มีกรรมเป็นเผ่าพันธุ์ มีกรรมเป็นที่พึ่งอาศัย กรรมย่อมจำแนกให้เลวและดีต่างกัน (ม.อุปริ. (ไทย) 14/289/350) กรรมดีนั้นส่งผลให้มีความสุขทางจิตใจในปัจจุบัน ตายไปไปเกิดในสุคติภูมิ ส่วนกรรมชั่วมีผลตรงกันข้าม

10. ปริศนาธรรมขึ้นว่า

หลวงปู่สรวง ให้ศิษย์ขึ้นว่า จะทำเป็นตัวว่าขนาดใหญ่ มีอุปกรณ์ที่ใช้คือ จีวรหรือผ้าขาวไม่ผืนที่เหลาไว้แล้ว และเชือกยาวสำหรับไว้รั้งว่า

ปริศนาธรรมข้อนี้ สามารถตีความไปในทางธรรม ได้ว่า หลวงปู่ให้ศิษย์มีจิตใจเหมือนกับตัวว่าที่สูงขึ้นเรื่อย ๆ ในท้องฟ้า โดยมีศีลเหมือนกับเชือกยาวที่คอยดึงไว้ไม่ให้ตกลงมา ซึ่งศีลที่เป็นกุศลนี้ ทำให้พิจารณาเห็นภายในกาย พิจารณาเห็นเวทนาในเวทนาทั้งหลาย พิจารณาเห็นจิตในจิต และพิจารณาเห็นธรรมในธรรมทั้งหลายอยู่ (ส.ม. (ไทย) 19/387/245) คนที่ขาดศีลเป็นเครื่องยึดเหนี่ยวไว้ จิตใจย่อมมีแต่ความตกต่ำเหมือนกับเชือกยาวขาด ทำให้ตัวว่าค่อยตกลงพื้นดินไปเรื่อย ๆ ได้ ฉะนั้น

สรุปได้ว่า คำสอนที่เป็นปริศนาธรรม เป็นการฝึกฝนให้ศิษย์ได้ใช้ปัญญาขบคิดตีความขึ้นอยู่กับภูมิธรรมภูมิปัญญาแห่งการฝึกฝนเรียนรู้ของแต่ละคน เป็นคำสอนที่ตีความแล้วมุ่งเน้นไปที่การปฏิบัติกรรมฐาน คำสอนที่เหมาะสมกับการทำมาหากินและการดำเนินชีวิต ได้แก่ คำสอนเรื่องกรรมและผลของกรรม คำสอนเกี่ยวกับความสัมพันธ์ทางสังคม ให้ปฏิบัติต่อคนรอบข้างที่เกี่ยวข้องสัมพันธ์กัน เศรษฐกิจ ให้ขยันทำมาหากิน ความเจริญก้าวหน้ารุ่งเรือง ให้สมาคมกับคนดีมีศีลธรรม หลวงปู่มีมุมมองต่อผู้หญิงในสังคมเกษตรกรรม ซึ่งต้องเป็นคนที่ยอดทนดูแลครอบครัว ช่วยสามีทำไร่ทำนา/ทำมาหากินเลี้ยงครอบครัว

คำสอนที่เป็นบทสาธยายมนต์ของหลวงปู่สรวง เทวดาเล่นดิน โดยตรง และศิษย์แต่งไว้ในเวลาต่อมา

คำสอนที่แต่งไว้ในบทสาธยายมนต์ โดยสาระแล้ว เป็นการตั้งเจตนาให้ฝึกตนให้เจริญในธรรม ให้มีสติระลึกรู้ได้นึกทันถ้อยคำเนื้อความที่ตัวสวด และมีปัญญารู้เข้าใจสิ่งที่สวดนั้น แล้วโยงออกมาสู่การใช้การปฏิบัติด้วยความรู้เข้าใจที่เป็นปัญญา จึงต้องมีการสืบค้นที่มาและตีความคำสอนที่แต่งไว้ทั้งในบทสาธยายมนต์ซึ่งเข้าใจว่า หลวงปู่สรวงได้จดจำมาแล้วจึงมาบอกต่อ และทั้งที่ศิษย์แต่งไว้ในเวลาต่อมา

1. คำสอนที่แต่งไว้ในบทสาธยายมนต์ของหลวงปู่สรวงโดยตรง

คำสอนที่แต่งไว้ในบทสาธยายมนต์ ซึ่งเข้าใจว่า หลวงปู่ได้จดจำมาแล้ว นำมาบอกกล่าวแก่ศิษย์ เท่าที่รวบรวมได้ ประกอบด้วย

1) บทสาธยายมนต์บูชาพระพุทธเจ้า

หลวงปู่สรวงได้กล่าวบทสาธยายมนต์บูชาพระพุทธเจ้าไว้ มีทั้งที่เป็นภาษาบาลีและภาษาเขมรผสมกัน ซึ่งอาจารย์สาโรจน์ วงษ์ศรี ศิษย์ผู้หนึ่งได้จดไว้

โยโส ณะคะวา อะระหัง สัมมา กัณตฺยรูป กัณตฺยเตยน กัณตฺยมะมาย อาภู อาภู” (MTHAI, 2560)

คำแปล

ข้าพเจ้าขอบูชาพระผู้มีพระภาคเจ้า ผู้ไกลจากกิเลส ผู้ตรัสรู้โดยชอบ ด้วยรูป ด้วยเตียน ด้วยการประพฤติพรหมจรรย์นี้ สาธุ สาธุ

2) บทสาธยายมนต์คาถาสำเร็จ (จะปรารถนาอะไรก็สำเร็จตามประสงค์)

หลวงปู่สรวงได้แนะนำบทสาธยายมนต์คาถาสำเร็จ (จะปรารถนาอะไรก็สำเร็จตามประสงค์) แก่ สามเณรบุณนาค โฆโส ท่านบอกว่า ให้สามเณรเจริญเป็นนิมิต্ত สามเณรจะสมหวังดังความตั้งใจในชาตินี้และชาติหน้า

โอม อุ อะ มะ นะโม พุทธายะ ชะ สุมัง (พระบุณนาค โฆโส, 2510)

คำแปล

ขอนอบน้อมแด่พระพุทธเจ้า พระธรรมอันสูงสุด และพระสงฆ์

ขอนอบน้อมแด่พระพุทธเจ้า 5 พระองค์ในภวัตรกัปนี้ (พระกกุสันธพุทธเจ้า พระโกนาคมพุทธเจ้า พระกัสสปพุทธเจ้า พระโคตมพุทธเจ้า และพระเมตไตรยพุทธเจ้า)

ขอให้ชัยมงคลจงบังเอิญขึ้นแก่ข้าพเจ้าเทอญ

ขอให้มงคลถึงบังเกิดขึ้นแก่ข้าพเจ้าเทอญ

บทสาธยายมนต์คาถาสำเร็จนี้ ประกอบด้วย 3 ส่วน คือ

ส่วนที่ 1 อะ อุ มะ เป็นหัวใจพระรัตนตรัย ส่วนคำว่า “โอม” ที่อยู่ข้างหน้า เป็นคำที่ประกอบด้วยเสียง 3 เสียง คือ อะ อุ มะ

อะ ย่อมาจาก อะระหะโต หมายถึง พระพุทธเจ้าผู้เป็นพระอรหันต์

อุ ย่อมาจาก อุตตะมะธัมมัสสะ หมายถึง พระธรรมอันสูงสุด

มะ ย่อมาจาก มหาสังฆัสสะ หมายถึง พระสงฆ์หมู่ใหญ่

มาจาก นโมการอัญญุธกถาหรือ นโม 8 บท ดังนี้

นะโม อะระหะโต สัมมา สัมพุทธัสสะ มหะสิโน

นะโม อุตตะมะธัมมัสสะ สะวาภาตัสสะวะ เตนิสระ

นะโม มหาสังฆัสสะปิ วิสุทธะสละทิกฺขุโน

นะโม โอมัตถยารัทธัสสะ ระตะนัตตะยัสสะ สาธุกัง

นะโม โอมะกาตัสสะ ตัสสะ วัตถุตตะยัสสะปิ

นะโม การัปปะภาเวนนะ วิคัจฉันตุ อุปัททเว

นะโม การานุกะเวนนะ สุวัตถิ โหตุ สัพพะทา

นะโม การัสสะ เตชะนะ วิธิมหิ โหมิ เตชะวา ฯ

คำแปล

ขอนอบน้อมแด่พระผู้มีพระภาคอรหันตสัมมาสัมพุทธเจ้า ผู้แสวงหาซึ่งประโยชน์อันใหญ่

ขอนอบน้อมแด่พระธรรมอันสูงสุดใน พระศาสนานี้ที่พระผู้มีพระภาคเจ้า ตรัสไว้ดีแล้ว

ขอนอบน้อมแด่พระสงฆ์ใหญ่ ผู้มีศีล และทิวฏฐิ อันหมดจด

การนอบน้อมแด่พระรัตนตรัยที่ปรารภแล้วว่าโอม ขอจงสำเร็จประโยชน์

ขอนอบน้อมแม้วัตถุทั้ง 3 อันล่วงพ้นโทษต่ำช้านั้น

ด้วยความประกาศการกระทำความนอบน้อม ขอสิ่งที่ไม่เป็นมงคลทั้งหลาย จงบำราศไป

ด้วยอานุภาพแห่งการกระทำความนอบน้อม ขอความสุขสวัสดิ์จึงมีทุกเมื่อ

ด้วยเดชแห่งการกระทำความนอบน้อม ขอข้าพเจ้า จงเป็นผู้มีเดชในการประกอบมงคลพิธีเถิด ฯ

(สำรวย นักการเรียน, 2546)

ส่วนที่ 2 นะ โม พุท ธา ยะ เป็นหัวใจพระพุทธรูป 5 พระองค์

นะ คือ นะกาโร กะกุสันโธ แปลว่า นะอักษร หมายถึง พระกกุสันธะพุทธรูป

โม คือ โมกาโร โกนาคมโน แปลว่า โมอักษร หมายถึง พระโกนาคมนะพุทธรูป

พุท คือ พุทกาโร กัสสะโป แปลว่า พุทอักษร หมายถึง พระกัสสปะพุทธรูป

ธา คือ ธากาโร โคตะโม พุทโธ แปลว่า ธาอักษร หมายถึง พระโคตมพุทธรูป

ยะ คือ ยะกาโร อะริยะเมตเตยโย แปลว่า ยะอักษร หมายถึง พระอริยะเมตตโดยพุทธรูป (เทพย์ สาริก

บุตร, 2538)

ส่วนที่ 3 ชะ สุมัง

ชะ คือ ชะยันโต แปลว่า ขอให้ชัยมงคลจงบังเอิญขึ้นแก่ข้าพเจ้าเทอญ

สุมัง คือ สุมังคะลัง แปลว่า ขอให้มงคลดีจงบังเกิดขึ้นแก่ข้าพเจ้าเทอญ

ชะ สุมัง มาจากชยปริตร ซึ่งชยปริตรนี้มีความเป็นมาจากชัยชนะอันยิ่งใหญ่ของพระพุทธรูปที่ทรงเอาชนะหมู่มารที่โค่นต้นไม้และทรงบำเพ็ญพุทธกิจเพื่อประโยชน์ เพื่อความสุขแก่เทวดาและมนุษย์ทั้งหลาย จึงมีการประพันธ์เป็นคาถาเพื่อสรรเสริญคุณอันยิ่งใหญ่ของพระองค์ ท่อนแรกของชยปริตรเป็นการกล่าวถึงการบำเพ็ญบารมีของพระพุทธรูป จนเอาชนะมารทั้งหลายแล้วบรรลุอนุตตรสัมมาสัมโพธิญาณ ส่วนท่อนหลังได้นำข้อความมาจากสุปัพนธ์สูตร ซึ่งเป็นพระสูตรที่ตรัสสอนให้ถือว่าการทำดีด้วยกาย วาจา ใจ นั้นแหละ เป็นมงคลเป็นฤกษ์ดียามดีที่สุด ฯ (สำรวย นักการเรียน, 2546)

2. คำสอนที่เป็นบทสวดมนต์ซึ่งศิษย์แต่งไว้ในเวลาต่อมา

หลังจากที่หลวงปู่สรวง เทวดาเล่นดิน ได้มรณภาพในปีพ.ศ. 2543 เป็นต้นมาแล้ว ศิษย์ได้แต่งบทสวดมนต์เป็นการเฉพาะในนามของหลวงปู่สรวง แต่มีการบูชาพระพุทธรูปเป็นปฐมไว้ เพื่อเป็นการยกย่องในบทบาทที่ท่านได้ทำไว้ มีทั้งที่เป็นภาษาบาลีตามหลักฉันทลักษณ์ และเป็นภาษาบาลีปนภาษาไทยประกอบด้วย

1) บทสวดยายมนต์บูชาหลวงปู่สรวง เทวดาเล่นดิน : สรรวมะหาเถราภิตติคาถา

บทสวดยายมนต์บูชานี้ใช้สำหรับสวดบูชาสรรเสริญ ถวายดอกไม้ธูปเทียนผ้าขาวและขอพรหลวงปู่

สรวง

นะโม ตัสสะ ภะคะวะโต อะระหะโต สัมมาสัมพุทธัสสะ ฯ (กล่าว 3 ครั้ง)

คำแปล

ขอนอบน้อมแด่พระผู้มีพระภาคเจ้า พระองค์นั้น ผู้ห่างไกลจากกิเลส ผู้ตรัสรู้โดยชอบได้โดยพระองค์

เอง

โย โส เสฏโฐ มะหาเถโร สัมพุทธาริยะสาวะโก

สรวงลัทธิธะนามะโก โหติ ภูมิสัตถุจาระเทวะตา

บุปผะนะฐปะทีปะนะ ปุสสะทุสเสนะ จิมีนา

วิชชาจะระณะสัมปันนัง วันทาเม ตัง นะมามิหัง

โหนตุ วิชชาทิกุฑมึ เม ยาว นิพพานะปัตติยาติ ฯ (ประจักษ์ มิติมาตรและคณะ, 2566)

คำแปล

ข้าพเจ้าขอกราบไหว้นมัสการพระมหาเถระผู้ประเสริฐสุด ผู้เป็นพระอริยสาวกของพระสัมพุทธเจ้า เป็นผู้ได้นามว่า "สรวง" ผู้เป็นดุจตั้ง "เทวดาเล่นดิน" ผู้ถึงพร้อมด้วยวิชาและจรณะด้วยดอกไม้ธูปเทียน และด้วยผ้าขาวอันบริสุทธิ์นี้ ขอความเจริญด้วยคุณมีวิชาเป็นต้น จงมีแก่ข้าพเจ้าจนกว่าจะบรรลู่ถึงพระนิพพาน ด้วยเทอญ

2) บทสวดยายมนต์บูชาหลวงปู่สรวง เทวดาเล่นดิน ฉบับวัดไพรพัฒนา

นะโม ตัสสะ ภะคะวะโต อะระหะโต สัมมาสัมพุทธัสสะ ฯ (กล่าว 3 ครั้ง)

คำแปล

ขอนอบน้อมแด่พระผู้มีพระภาคเจ้า พระองค์นั้น ผู้ห่างไกลจากกิเลส ผู้ตรัสรู้โดยชอบได้โดยพระองค์

เอง

นะโม โพธิสัตโต มหาคุโณ มหิตธิโก มหาลาโภ อะหัง ปุเชมิ สัทธิตาโก นิรันตะรัง ฯ (พระมหาภูลังกา เขมทสสี, 2537)

คำแปลแบบจับใจความ

ขอนอบน้อมแด่หลวงปู่สรวง เทวดาเล่นดิน ผู้เป็นพระโพธิสัตว์ ผู้มีพระคุณยิ่งใหญ่ ผู้มีฤทธิ์มาก ผู้ทำให้คนศรัทธาได้ลาก่อนใหญ่ ข้าพเจ้าขอบูชาหลวงปู่สรวง เทวดาเล่นดิน ผู้ทำให้มีลาภตลอดกาลนาน เทอญ

3. บทสวดยายมนต์ตั้งจิตอธิษฐานขอพรหลวงปู่สรวง เทวดาเล่นดิน ฉบับวัดไพรพัฒนา

นะโม ตัสสะ ภะคะวะโต อะระหะโต สัมมาสัมพุทธัสสะ ฯ (กล่าว 3 ครั้ง)

คำแปล

ขอนอบน้อมแด่พระผู้มีพระภาคเจ้า พระองค์นั้น ผู้ห่างไกลจากกิเลส ผู้ตรัสรู้โดยชอบได้โดยพระองค์
เอง

พุทฺธัง ปฺรเสถติ ธมฺมํ ปฺรเสถติ สังฆํ ปฺรเสถติ อริยสงฺคสฺสรวง สัมปันโน อิติปิ โส นะโม พุทธายะ อิ
สฺวาสุติ มหาบัณฑิต สัจจํ ปฺรเสถติ เม สาธุ สาธุ สาธุ ฯ (พระมหาภูติลังกา เขมทสสี, 2537)

คำแปล แบบจับใจความ

ขอให้อำนาจแห่งพระพุทธคุณ ทำให้ข้าพเจ้าประสบความสำเร็จ

ขอให้อำนาจแห่งพระธรรมคุณ ทำให้ข้าพเจ้าประสบความสำเร็จ

ขอให้อำนาจแห่งพระสังฆคุณ ทำให้ข้าพเจ้าประสบความสำเร็จ

หลวงปู่สรวง เทวดาเล่นดินผู้ประเสริฐ เป็นผู้เข้าถึงพระคุณเหล่านั้น

แม้เพราะเหตุนี้ ขอนอบน้อมแด่พระพุทธเจ้า 5 พระองค์ในภัทรกัปนี้ (พระกกุสันธพุทธเจ้า พระโก
นาคนนพุทธเจ้า พระกัสสปพุทธเจ้า พระโคตมพุทธเจ้า และพระเมตไตรยพุทธเจ้า)

ขอนอบน้อมแด่พระพุทธคุณ พระธรรมคุณและพระสังฆคุณ

ขอนอบน้อมแด่หลวงปู่สรวง เทวดาเล่นดิน ผู้ดลบันดาลให้ข้าพเจ้าได้โชคลากก้อนใหญ่ ทำให้เข้าถึง
ความจริงของชีวิต ทำให้ประสบความสำเร็จในชีวิต ดีแล้ว ดีแล้ว ดีแล้ว

สรุปได้ว่า คำสอนที่แฝงไว้ในบทสาธยายมนต์ของหลวงปู่สรวงโดยตรงเป็นการให้บูชาพระพุทธเจ้า 5
พระองค์ในภัทรกัปนี้ บูชาพระรัตนตรัย คือพระพุทธเจ้าผู้เป็นพระอรหันต์ พระธรรมอันสูงสุด และพระสงฆ์
หมู่ใหญ่ และให้คนสำเร็จสมประสงค์โดยอ้างถึงการบำเพ็ญบารมีของพระพุทธเจ้า และให้ทำดีด้วยกาย วาจา
ใจ ด้วยความเพียรและปัญญาของตนเอง จึงจะเป็นมงคลดีที่สำคัญที่สุด ให้คนสาธยายมนต์โดยมุ่งให้ผู้ศรัทธา
เพิ่มความมั่นใจ มุ่งสู่ชัยชนะ ประสบความสำเร็จ ในส่วนคำสอนที่แฝงไว้บทสาธยายมนต์ซึ่งศิษย์แต่งไว้ในเวลา
ต่อมา มุ่งไปที่ถ้าบูชาหลวงปู่แล้วจะทำให้บังเกิดผลได้โชคลาก ทำให้ประสบความสำเร็จในชีวิตในลักษณะให้
หลวงปู่ดลบันดาลอันวอนให้ช่วยเหลือ แต่มีคำสอนให้เข้าถึงความจริงของชีวิตในทำนองมีลาก ก็เสื่อมลาภได้
ดังนั้น จึงอย่าได้ประมาทในการดำเนินชีวิต

สรุป

หลวงปู่สรวง เทวดาเล่นดิน เป็นชาวกัมพูชา เป็นสามัญชน เกิดในครอบครัวเกษตรกร ณ หมู่บ้านกุ
เลนเจิง (กุเลนเหนือ) อำเภอกุเลน จังหวัดพระวิหาร ประเทศกัมพูชา ตั้งแต่ปีพ.ศ. 2496 เป็นต้นมา จนกระทั่ง
ได้มรณภาพในวันที่ 8 กันยายน พ.ศ. 2543 ไม่มีใครทราบถึงประวัติที่แท้จริงของท่านได้ พฤติกรรมบางอย่าง
ทำให้คนที่มองดูหลวงปู่แบบผิวเผิน มองไม่ออกว่าท่านเป็นพระภิกษุ หรือ ขรราวาส หรือฤๅษีดาบส จึงกลายเป็น
ข้อถกเถียงกัน

คำสอนของหลวงปู่สรวง เป็นภาษาเขมร มีทั้งที่เป็นแกนหลักและปกิณณกะ มุ่งสอนไปที่พระภิกษุ
สามเณรและบุคคลทั่วไป มีเนื้อหาครอบคลุมในส่วนบุญกิริยาวัตถุทั้ง 3 คือ ทานมัย สілัมยและภาวนามัย โดย

ให้ฟังตนเอง ให้คิดให้ถี่ถ้วนรอบคอบ ให้พรให้ศิษย์เจริญ และยังมีคำสั่งสอนเกี่ยวกับคำทำนายในอนาคต ซึ่งสามารถเชื่อมโยงกับคำสอนของพระพุทธเจ้าได้

คำสอนที่เป็นปริศนาธรรม เป็นการฝึกฝนให้ศิษย์ได้ใช้ปัญญาขบคิดตีความขึ้นอยู่กับภูมิธรรมภูมิปัญญาแห่งการฝึกฝนเรียนรู้ของแต่ละคน เป็นคำสอนที่ตีความแล้วมุ่งเน้นไปที่การปฏิบัติกรรมฐาน การทำมาหากินและการดำเนินชีวิต ความสัมพันธ์ทางสังคม และเป็นผู้หญิงในสังคมเกษตรกรรม ต้องเป็นคนที่อดทนดูแลครอบครัว

คำสอนที่แฝงไว้ในบทสวดมนต์ของหลวงปู่สรวงโดยตรงเป็นการให้บูชาพระพุทธเจ้า 5 พระองค์ในภัทรกัปนี้ บูชาพระรัตนตรัย และให้คนสำเร็จสมประสงค์โดยอ้างถึงการบำเพ็ญบารมีของพระพุทธเจ้า และให้ทำดีด้วยกาย วาจา ใจ จึงจะเป็นมงคลดีที่สำคัญที่สุด ในส่วนคำสอนที่แฝงไว้บทสวดมนต์ซึ่งศิษย์แต่งไว้มุ่งไปที่ถ้าบูชาหลวงปู่แล้ว จะทำให้บังเกิดผลได้โชคลาภ ทำให้ประสบความสำเร็จในชีวิตในลักษณะให้หลวงปู่ดลบันดาลช่วยเหลือ แต่มีคำสอนให้เข้าถึงความจริงของชีวิตในทำนองมีลาภ ก็เสื่อมลาภได้ ดังนั้น จึงอย่าได้ประมาทในการดำเนินชีวิต

เอกสารอ้างอิง

- MTHAI (2560). คาถาหลวงปู่สรวง. เรียกใช้เมื่อ 13 พฤศจิกายน 2566 จาก <https://dhamma.mthai.com/witchcraft/3055.html>
- ดำรงธรรม. (2556). หลวงปู่สรวง พระอริยะผู้ทะลุมิติเวลา. กรุงเทพฯ: บริษัท ไทยควอลิตี้บุ๊ก (2006).
- เทพย์ สาริกบุตร. (2538). คัมภีร์หัวใจ 108. กรุงเทพฯ: เสริมวิทย์บรรณาการ.
- เทวฤทธิ์. (2559). ปาฏิหาริย์ บันดาลโชค หลวงปู่สรวง เทวดาเล่นดิน. (พิมพ์ครั้งที่ 4). กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์ทิพยมงคล.
- ประจักษ์ มิติมาตรและคณะ. (2566). คนรักพระใหม่ หลวงปู่สรวง เทวดาเล่นดิน รับประกันแท้ 2. เรียกใช้เมื่อ 13 พฤศจิกายน 2566 จาก <https://www.facebook.com/>
- พระครูอรุณธรรมรังสี (เอี่ยม สิริวณฺโณ). (2534). มนต์พิธีสำหรับพระภิกษุสามเณรและพุทธศาสนิกชนทั่วไป. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์อักษรสมัย (1999).
- พระสุนนาค โสโส. (2510). เทียบกรรมฐานของพระอาจารย์บุญนาค. กรุงเทพฯ: สำนักงานทรัพย์สินส่วนพระมหากษัตริย์.
- พระมหาภูลังกา เขมทสสี. (2537). ตามรอยธรรมหลวงปู่สรวง เทวดาเล่นดิน. กรุงเทพฯ: ทำดี ทีม.
- ภัทรศักดิ์ เอกบุตร. (2560). ขุนแผนอุ้มไก่หลวงปู่สรวง. เรียกใช้เมื่อ 5 กรกฎาคม 2566 จาก <http://www.khunphaen-pusuang.com/article/12/หลวงปู่สรวงอุ้มไก่>
- มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. (2539). พระไตรปิฎกภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

- มหาวิทยาลัย. (2547). *วิสุทธิธรรมรคแปล ภาค 2 ตอน 2*. พิมพ์ครั้งที่ 10. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัย.
- มหาวิทยาลัย. (2561). *ธัมมปทฎฐกถา (ปฐโม ภาค)*. พิมพ์ครั้งที่ 27. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัย.
- สมเด็จพระพุทธโฆษาจารย์ (ป. อ. ปยุตฺโต). (2566). *โพชฌงค์ : พุทธวิธีเสริมสุขภาพ*. พิมพ์ครั้งที่ 221. นครปฐม : วัดญาณเวศกวัน.
- สมเด็จพระมหาสมณเจ้า กรมพระยาวชิรญาณวโรรส. (2538). *พุทธศาสนสุภาษิต เล่ม 1*. พิมพ์ครั้งที่ 32. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัย.
- สุนัน ศรีหิรัญ. (2556). *ประวัติ อภินิหาร และวัตถุมงคล หลวงปู่สรวง เทวดาเล่นดิน*. (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์บางกอกสาส์น.
- สำรวย นักการเรือน. (2546). *ธรรมะจากเจ็ดตำนาน สิบสองตำนาน คเวทพาทุ*. กรุงเทพฯ : ราชบัณฑิตยสถาน.

พุทธประวัติวิเคราะห์: นางมาคันธียาผู้จ้างคนตำพระพุทธรูป ว่าด้วยการจัดการความโกรธตามแนวพุทธจิตวิทยา*

Anger Management According to Buddhist Psychology: Analysis Case for Māgandiya the Employer to Curse the Lord Buddha

¹ดิเรก ด้วงลอย, ²มลลิกา ภูมะธน และ ³พระปลัดระพิน พุทธิสารโ

¹Direk Duangloy, ²Mallika Phumathon, and ³Phrapalad Raphin Buddhiso

¹บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตนครสวรรค์

¹Graduate School, Mahachulalongkornrajavidyalaya University Nakhon Sawan Campus, Thailand.

²คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์

²Faculty of Management Science, Nakhon Sawan Rajabhat University, Thailand.

คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

Faculty of Social Sciences of Mahachulalongkornrajavidyalaya University, Thailand.

²Corresponding Author's Email: raphind@yahoo.com

บทคัดย่อ

บทความวิชาการ

บทความนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาถึงความโกรธ และการจัดการความโกรธตามแนวพระพุทธศาสนา กรณีศึกษาของนางมาคันธียาบุคคลในครั้งพุทธกาล ใช้การศึกษาวិเคราะห์จากเอกสารในพระไตรปิฎกและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ผลการศึกษาพบว่า ความโกรธเป็นอาการที่เนื่องด้วยจิต ส่งผลต่อการแสดงออกต่อสิ่งเร้าภายใน และสะท้อนผลออกมาเป็นพฤติกรรมและการกระทำภายนอก รวมทั้งความรุนแรงในพฤติกรรมทางจิตของนางมาคันธียา กับบุคคลที่เกี่ยวข้องส่งผลให้เกิดเป็นความรุนแรงต่อชีวิตคนอื่นจำนวนมาก พุทธวิธีในการจัดการความโกรธตามแนวพระพุทธศาสนา มีองค์ประกอบคือการเจริญเมตตา ความเข้าใจต่อความจริง (ปัญญา) และการจัดการปลดปล่อยอย่างเข้าใจ (ไตรลักษณ์-อนิจลักษณะ) โดยมีผลปลายทางจากความไม่โกรธเป็นความไม่รุนแรงเป็นที่สุดด้วย

คำสำคัญ: การจัดการความโกรธ; พุทธจิตวิทยา; นางมาคันธียา

Abstract

This article aims to study anger and anger management according to Buddhist principles, the case study of Māṅgandiya during the time of the Buddha. The study involves analysis based on documents from the Pali Canon and relevant research works.

The study found that anger is a mental condition that affects internal stimuli and manifests outwardly as behaviour and actions. Additionally, the violent behaviour in the mental state of Māṅgandiya and related individuals resulting in significant violence towards others. Furthermore, Buddhist methods for managing anger involves cultivating loving-kindness, understanding reality (wisdom), and managing release through understanding (the three characteristics), and leading to the ultimate goal of achieving non-anger, resulting in non-violence.

Keywords : Anger Management; Buddhist Psychology; Makantiya

บทนำ

สืบเนื่องจากได้ไปร่วมงานมูทิตาพระครูพิพิธปริยัติกิจ, ผศ.ดร. (ชยันต์ พุทธธมโม) ผู้เป็นกัลยาณมิตร อาจารย์ประจำคณะมนุษยศาสตร์ เจ้าอาวาสวัดชัยมงคล เจ้าคณะตำบลขุนโขลน อ.พระพุทธรักษา จ.สระบุรี ในโอกาสได้รับการเลื่อนสมณศักดิ์ เป็นพระครูสัญญาบัตรเทียบเท่าเจ้าคณะอำเภอชั้นเอก (จทอ.ชอ.) เมื่อ 17 พฤศจิกายน 2562 และในงานนั้นได้รับหนังสือที่จัดแจกไว้เป็นอนุสรณ์ที่ระลึกสำหรับผู้มาร่วมมูทิตา ในชื่อ “พุทธจิตวิทยา เพื่อสุขภาวะ ความโกรธและการจัดการความโกรธ” อันเป็นหนังสือที่ใช้ประกอบการขอตำแหน่งทางวิชาการที่ “ผู้ช่วยศาสตราจารย์” และนำมาพิมพ์เพื่อเผยแพร่องค์ความรู้ คิดว่าจะมีประโยชน์ จึงนำองค์ความรู้เหล่านั้นมาเรียบเรียงนำเสนอแบ่งปันต่อแนวคิดที่จะเป็นประโยชน์ภายใต้สถานการณ์ “โทสะ” หรือความโกรธ ที่หมกมุ่นคนไทย ทั้งในทางการเมือง เศรษฐกิจ สังคม และการดำเนินชีวิต เราจึงได้ยินข่าวผิดใจฝ่ายกักร้าวบาง การด่าทอที่เรียกว่า Hate Speech ทางสื่อออนไลน์นานาชนิด ที่บิราษด่าทอ ตั้งแต่เจ้าฟ้า พระภิกษุสงฆ์นายกรัฐมนตรีหรือบุคคลผู้อยู่ในเหตุการณ์ที่เป็นประเด็นข่าวในแต่ละช่วงเวลานั้น ๆ การเขียนนี้มีจุดหมายการเขียนว่าความโกรธเป็นอย่างไร มีผลเสียอย่างไร เทียบเคียงองค์ความรู้จากหนังสือที่ได้รับมา และกรณีพระพุทธศาสนาจะมี

ภาพที่ 1: หนังสือ “พุทธจิตวิทยา เพื่อสุขภาวะ ความโกรธและการจัดการความโกรธ”

แนวในการบริหารจัดการความโกรธอย่างไร เมื่อสืบค้นข้อมูลลงรายละเอียดลงไปจะพบว่า ความโกรธ พระพุทธศาสนาจัดเป็นกิเลสอย่างหนึ่ง (พระธรรมปิฎก (ป.อ.ปยุตฺโต), 2546) และมีผลทำให้เกิดความเสียหายเมื่อได้รับผลกระทบจากความโกรธ หรือผลของความโกรธ ดังนั้นในบทความนี้จึงจำเพาะและมุ่งไปที่ “มาคันทียา” สตรีนางหนึ่งในประวัติศาสตร์บุคคลในพระพุทธศาสนา ที่ใช้ความโกรธเป็นเครื่องมือ ทำร้าย ทำลาย จนกระทั่ง กลายเป็นโทษภัยทั้งคนที่ตัวเองโกรธ และญาติสายโลหิตรอบข้าง ดังมีหลักฐานบันทึกไว้ว่า นางมาคันทียา เป็นสตรี ที่เข้ามาเกี่ยวข้องกับประวัติของพระพุทธเจ้าและบุคคลที่เกี่ยวข้องกับพระพุทธศาสนา (ช.อุ. (ไทย) 20/70/319-310) แต่สิ่งหนึ่งที่เกิดขึ้นเธอมีความโกรธเป็นอารมณ์และนำความโกรธนั้นมาก่อความรุนแรงจนกระทั่งกลายเป็น ความรุนแรงชนิดต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นความรุนแรงทางจิต ทางกาย และทางวาจา สัมพันธ์ไปถึงความรุนแรงใน ครอบครัว ข้อมูลข่าวสาร และพฤติกรรมของมนุษย์ ดังนั้นอำนาจของความโกรธได้ก่อให้เกิดผลกระทบอย่าง รุนแรง สอดคล้องกับแนวคิดหลักการในพระพุทธศาสนาที่ว่า ความโกรธเป็นดังเช่นไฟ (โทสัคคิ) ที่ก่อให้เกิดเป็น ความเสียหายและความรุนแรง อย่าดูแคลนว่าไฟนั้นมีเพียงน้อย (ส.ส. (ไทย) 15/122/129/ทสรสูตร) หรือความ โกรธแม้มีในเด็กหรือพระราชกษัตริย์ย่อมก่อให้เกิดผลในทางที่ตรงกันข้ามได้ พระราชกษัตริย์ (ส.ส. (ไทย) 15/122/127-128/) ในสองสิ่งนี้อาจเปรียบเทียบได้ว่าไฟคือความโกรธ “โทสัคคิ” ไฟคือความโกรธ (พระพรหม คุณาภรณ์ (ป.อ.ปยุตฺโต), 2537) แม้จะเกิดขึ้นเพียงเล็กน้อย แต่มีพละการในการทำลายล้างสูง หรือกษัตริย์ผู้เยาว์ แม้จะเป็นเพียงพระราชกษัตริย์ผู้มีอำนาจเป็นความโกรธก็ย่อมก่อให้เกิดผลที่รุนแรงจากอำนาจแห่งความเป็น พระราชานัน

หากเทียบเคียงกับแนวคิดของตะวันตกอย่างซิกมันด์ ฟรอยด์ (Sigmund Freud) (Gerald Corey, 2001) ที่ เสนอแนวคิดไว้ว่า มนุษย์มีสัญชาตญาณของความต้องการขั้นพื้นฐานและในความต้องการขั้นพื้นฐานนั้นได้ทำให้เกิด กระบวนการของการเรียกร้องซึ่งแนวคิดนี้สอดคล้องกับพฤติกรรมของนางมาคันทียาที่ว่า ความต้องการการ ยอมรับทำให้นางผูกใจเจ็บและความโกรธเหล่านั้นต่อพระพุทธเจ้า ซึ่งนักวิชาการตะวันตกที่ศึกษาเกี่ยวกับจิตวิทยา ต่างมองประเด็นเกี่ยวกับความโกรธคล้ายกัน คือ การได้รับสภาพที่บีบคั้น แรงกระทบ และสะท้อนคิดนำความ โกรธมาเป็นอารมณ์และนำไปสู่การก่อความรุนแรงชนิดประเภทต่าง ๆ ซึ่งปรากฏในกรณีของนางมาคันทียาที่ผูกใจ เจ็บต่อพระพุทธเจ้า จนจำต้องไปด่าทอใส่ร้ายพระพุทธเจ้า (พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ.ปยุตฺโต), 2537) การใส่ ความด้วยเจตนาร้ายต่อนางสาวมาวดี เพื่อให้กระทบต่อพระพุทธเจ้าหรือคนที่เกี่ยวข้อง ประหนึ่งเป็น Fake News ในยุคปัจจุบัน การนำความโกรธ อาฆาต พยาบาทนั้น ไปเป็นเครื่องมือ สู่การสร้างเสริมความรุนแรง กรณีการเผา ปราสาทเพื่อสังหารนางสาวมาวดี และบริวารกว่า 500 ชีวิตเพียงเพราะบุคคลนั้นเกี่ยวข้องหรือสนับสนุน พระพุทธเจ้า (ช.อุ. (ไทย) 25/70/319-320/) เป็นการประหัตประหารกันในนาม “ตัวแทน” จึงเกิดขึ้นให้เห็นทาง สื่อในปัจจุบันทั้งข่าวจริง และข่าวปลอมด้วยเป้าหมายเพื่อ “ส่งสาร” ความโกรธนั้นผ่านตัวแทนก็ไม่ผิด ดังนั้นใน บทความนี้ จึงมีเป้าหมายเพื่อศึกษาวิเคราะห์ความโกรธของนางมาคันทียาเทียบเคียงกับ แนวคิดทางจิตวิทยาอัน เป็นแนวคิดทางตะวันตก อาทิ ทฤษฎีจิตวิเคราะห์ ของซิกมุนด์ ฟรอยด์ ทฤษฎีพฤติกรรมศาสตร์ ทฤษฎีบุคลิกภาพ

เป็นต้น ซึ่งเกี่ยวกับพฤติกรรมความโกรธ สาเหตุ และกรอบแนวคิดของความโกรธ รวมไปถึงศึกษาถึงว่าในทางพระพุทธศาสนาจะมีกรอบอย่างไร แนวคิดอย่างไร จนกระทั่งสามารถควบคุมความโกรธตามหลักจิตวิทยา และการยุติความโกรธให้กลายเป็นพลังแห่งความไม่โกรธ ดังพุทธพจน์ว่า “ผู้ชนะความโกรธได้ย่อมอยู่เป็นสุข” ดังมีพุทธพจน์เสริมต่อเหตุผลว่าต้องตัด หรือจัดการความโกรธที่ว่า พุทธพจน์มีว่า “บุคคลกำจัดความโกรธได้จึงอยู่เป็นสุข กำจัดความโกรธได้จึงไม่เศร้าโศก พระอริยะทั้งหลายสรรเสริญการกำจัดความโกรธ ซึ่งมีรากเป็นพิษ มียอดหวาน เพราะบุคคลกำจัดความโกรธนั้นได้แล้ว จึงไม่เศร้าโศก” (ส.ส. (ไทย) 15/626/194-195)

ในการเรียบเรียงเขียนนี้ จะได้ยกรณีนางมาคันทียา มาวิเคราะห์ศึกษาว่านางมีความโกรธอย่างไร หรือมีแรงจูงใจต่อความโกรธ อาฆาต ชิงชังอย่างไรจึงนำไปสู่การก่อความรุนแรงเกินกว่าที่สตรีจะพึงกระทำ ด้วยอำนาจของความหึงหวง ? อิจฉา หรือไฟแห่งความโกรธที่ผูกติดตัวนางมาแต่ต้นดั่งนั้นในบทความนี้จึงประสงค์ที่จะศึกษาค้นคว้าแนวคิดทางด้านพระพุทธศาสนาเทียบเคียง วิเคราะห์กับแนวคิดทางตะวันตกด้านจิตวิทยา ในการแสวงหาความเข้าใจระลึกรู้ต่อข้อเท็จจริงในประวัติศาสตร์ต่อพฤติกรรมความโกรธ จนกระทั่งกลายเป็นความรุนแรงในพระพุทธศาสนาอย่างไร ?

ภาพที่ 2: มาคันทียา จ้างคนมาด่าพระพุทธเจ้าด้วยผูกโกรธนับแต่อดีต

(ที่มาภาพออนไลน์ <https://www.mokkalana.com/wp-content/uploads/2019/06/1-41.jpg>, สืบค้น 10 พฤษภาคม 2564)

มาคันทียากับสาเหตุของความโกรธ

ความโกรธ เป็นพฤติกรรมธรรมชาติของมนุษย์ (ช.มหา. (ไทย) 29/85/252-253) ที่มีพฤติกรรม การกระทำในลักษณะปองร้าย ความมุ่งร้าย ขัดเคือง ชุณเคือง ความพยาบาทแห่งจิต ความประทุษร้ายในใจ ความชัง กิริยาที่ชัง ความเป็นผู้ชัง ความพยาบาท กิริยาที่พยาบาท ความเป็นผู้พยาบาท ความพิโรธ ความพิโรธตอบ ความเป็นผู้ดุร้าย ความเพาะวาจาชั่ว ความไม่แช่มชื่นแห่งจิต แต่ในทางพระพุทธศาสนาถือว่าโทสะ (พระจรัล เนื่อหา, 2546) ในบทความนี้มุ่งไปที่พฤติกรรมความโกรธของ มาคันทียา ก็ต้องถามต่อไปว่า “มาคันทียา” ที่ยกมาศึกษานี้เป็นใคร ถ้าคนที่ศึกษาพระพุทธศาสนามาก็จะรู้เป็นเรื่องปกติ แต่กรณีคนที่ไม่ได้รู้มาก่อนก็ต้องบอกว่า มาคันทียาคือบุคคลในครั้งพุทธกาลที่มีความผูกอาฆาตต่อพระพุทธเจ้า พร้อมทั้งได้เก็บความอาฆาตแค้นนำไปสู่การใส่ร้าย จ้างคนไปด่าพระพุทธเจ้า และทำร้ายก่อความรุนแรงต่อคนรอบข้างพระพุทธเจ้า เช่นนางสามาวดีและพระเจ้าอุเทน ดังปรากฏข้อมูลเกี่ยวกับความโกรธ อาฆาตพยาบาทปรากฏเป็นหลักฐานในครั้งพุทธกาลที่เป็นเหตุการณ์ที่ว่า

ครั้งหนึ่ง ณ แคว้นปัญจาละที่อยู่ทางทิศตะวันตกเฉียงเหนือของแคว้นโกศล มีกรุงโกสัมพีเป็นเมืองหลวง เมื่อพระพุทธองค์เข้าไปในเมือง ทรงถูกเหล่าชนมิจฉาภิภูฏ ซึ่งได้รับสินจ้างจากพระนางมาคันธียาผู้ผูกอาฆาตในพระพุทธองค์ ติดตามด่าว่าเยาะเย้ยด้วยประการต่าง ๆ จนท่านพระอานนทันทนฟังไม่ไหว ได้กราบทูลพระพุทธองค์ว่าควรเสด็จหนีไปเมืองอื่นเสีย แต่พระพุทธองค์ไม่ทรงเห็นด้วย ทรงตรัสว่า เรื่องเกิดขึ้นที่ไหนก็ควรทำให้สงบ ณ ที่นั้นเสียก่อน จึงค่อยไปที่อื่น

มูลเหตุที่นางมาคันธียาผูกอาฆาตพระพุทธเจ้า เกิดจากเมื่อตอนที่พระพุทธองค์ตรัสรู้ใหม่ ๆ พระพุทธเจ้าทรงเสด็จไปโปรดแสดงธรรมแก่บิดาและมารดาของนางมาคันธียา(ตอนนั้นยังเป็นเด็กธรรมา) เมื่อบิดามารดาของนางคันธียาเห็นรูปลักษณะของพระพุทธเจ้า จึงประสงคจะยกลูกสาวที่ใคร ๆ ก็ชมว่าสวยงามมาก ให้เป็นภรรยาพระพุทธเจ้า พระพุทธเจ้าจึงตรัสทำนองว่า อย่าประสงค์ยกลูกสาวให้พระองค์เลย การถูกปฏิเสธ เหมือนถูกหักหาญน้ำใจของนาง นางคันธียาได้ฟังจึงโกรธแค้นและผูกอาฆาตมาตั้งแต่นั้น แต่พระพุทธเจ้าทรงแสดงธรรมให้บิดา นางคันธียาบรรลุปะเป็นพระอนาคามี ส่วนมารดาบรรลุปะเป็นพระโสดาบัน

หลังจากนั้นนางคันธียาก็ได้มาอาศัยอยู่กับน้า ในกรุงโกสัมพี แล้วน้าของนางเห็นว่านางมีรูปสดสวยสมควรแก่พระราชา จึงยกนางคันธียาให้กับพระเจ้าอุเทน และด้วยความหลงในรูป พระเจ้าอุเทนจึงแต่งตั้งให้เป็นมเหสีองค์หนึ่ง และเมื่อนางทราบข่าวว่าพระพุทธเจ้าเสด็จมายังเมืองโกสัมพี นางจึงเริ่มระบายความอาฆาตดังที่กล่าวข้างต้น ถึงแม้ในเมืองนี้ จะมีปัญหาดังที่กล่าวมา แต่พระพุทธองค์ ก็ทรงแสดงพระสัทธรรมต่อไป พระเจ้าอุเทน ยังมีมเหสีอีกองค์ คือพระนางสามาวดี พระนางสามาวดีมีข้าทาสอยู่คนหนึ่งชื่อ นางชุชชุตตรา เป็นคนที่ต้องไปจัดซื้อดอกมะลิให้กับพระนาง และก็จะแอบยักยอกเงินส่วนหนึ่งเก็บไว้ คือซื้อดอกมะลิไม่เต็มจำนวนเป็นประจำ

วันหนึ่งคนขายดอกมะลิล่าวชนางชุชชุตตราให้ทำบุญกับพระพุทธเจ้า นางชุชชุตตราจึงอยู่ถวายทานแก่พระพุทธเจ้า และได้ฟังธรรมที่พระพุทธองค์ทรงแสดงแจ่มแจ้งอย่างละเอียด เมื่อสิ้นสุดการแสดงธรรมนั้นนางก็ได้บรรลุปะเป็นโสดาบัน และเมื่อนางจะกลับไปในวัง นางก็ต้องซื้อดอกมะลิกลับไปด้วย แต่คราวนี้นางละอายใจที่จะซื้อดอกมะลิไม่เต็มจำนวนเพราะเป็นพระโสดาบันแล้ว นางจึงซื้อดอกมะลิเต็มจำนวน แล้วเอาไปให้กับพระนางสามาวดี พระนางสามาวดีก็เห็นวันนี้มีดอกมะลิมากกว่าปกติ จึงถามนางชุชชุตตราว่า ทำไมวันนี้มีดอกมะลิมากกว่าปกติ นางชุชชุตตราก็บอกตามความเป็นจริงว่า วันนี้นางมีความละอายตัวเองที่แอบยักยอกเงิน โดยซื้อดอกมะลิไม่เต็มจำนวน แต่วันนี้ซื้อมาเต็มจำนวนเงิน พระนางสามาวดีจึงถามว่า ทำไมจึงมีความละอายละ นางชุชชุตตราตอบว่าได้ฟังธรรมจากพระพุทธเจ้ามา ด้วยธรรมนั้นนางจึงเกิดความละอายต่อบาป และไม่ทำบาปอีก พระนางสามาวดีมีความสนใจจึงกล่าวว่า อย่างนั้นท่านจงบอกธรรมที่พระพุทธเจ้าแสดงให้เราทราบสิ นางชุชชุตตรากล่าวว่า อย่างนั้นขอให้พระนางจัดสถานที่ให้เหมาะกับการกล่าวธรรม ส่วนข้าทาสบริวารถ้าประสงค์ฟังธรรมก็ให้มาประชุมรวมกัน แล้วระหว่างที่จัดที่และรวมคนกันอยู่ นางชุชชุตตรา ก็ขอไปอาบน้ำแต่งตัวเพื่อให้เหมาะกับการแสดงธรรม พระนางสามาวดีได้เรียกให้บริวารของพระนางมาฟังธรรมทั้งหมด 500 คน หลังจากนั้นนางชุชชุตตราก็แสดงธรรม

ที่พระพุทธเจ้าแสดงไว้ดีแล้ว เมื่อจบการแสดงธรรมนั้น พระนางสามาวดีและเหล่าบริวารทั้งหลายก็บรรลुเป็นพระโสดาบันทั้งหมด

หลังจากนั้นเหล่าบริวารทั้งหลายของพระนางสามาวดี จึงตั้งให้นางชูชุตตราไม่ต้องทำหน้าที่อะไร เพียงแต่ให้ไปเข้าเฝ้าพระพุทธเจ้าหรือมหาสาวกเป็นประจำ แล้วฟังพระธรรมที่แสดงทั้งหมด แล้วกลับมาถ่ายทอดกับพวกเขาเหล่านั้น ต่อมาภายหลังนางชูชุตตราจึงได้เป็นเอศคหิตะคະผ่ายอุบาสิกาที่จดจำพระธรรมได้เป็นเลิศ หลังจากนั้นพระนางสามาวดีและเหล่าข้าทาสบริวารยิ่งศรัทธาต่อพระพุทธเจ้า จึงทำให้พระนางมาคันธียาฟังความอาฆาตต่อพระนางสามาวดีมากยิ่งขึ้น เพราะไปศรัทธาและบูชากับบุคคลที่นางเกลียด และแถมยังมีสวามีคนเดียว ส่วนมเหสีอีกคนหนึ่งของพระเจ้าอุเทน(พระเจ้าอุเทน มีมเหสีถึง 3 คน) คือพระนางวาสุลัตตดา ซึ่งเป็นราชธิดาของพระเจ้าปัทโมต แห่งกรุงอุเชนี แคว้นอวันตี ซึ่งอยู่ติดกับแคว้นวังสะทางทิศตะวันตกเฉียงใต้ พระนางวาสุลัตตดาเมื่อได้ฟังธรรมจากพระพุทธเจ้าก็บรรลุเป็นโสดาบัน แต่ความโกรธอาฆาต กลับไปตกที่นางสามาวดี ประหนึ่งเป็นผู้แทนพระพุทธเจ้าในการถูกผูกใจเจ็บอาฆาต พยาบาทไปอย่างนั้น

พระนางมาคันธียาใส่ร้ายพระนางสามาวดีโดยเอานูเห่าใส่ตะกร้า (หรือพิน) ของพระเจ้าอุเทน เมื่อพระเจ้าอุเทนไปประทับอยู่กับพระนางสามาวดี เมื่อพระเจ้าอุเทนเห็นนุออกมาจากตะกร้าก็ตกใจกลัว พระนางมาคันธียาจึงทูลยุว่า พระนางสามาวดีและเหล่าบริวารของพระนางสามาวดี หวังจะปรังพระชนม์พระเจ้าอุเทน พระเจ้าอุเทนจึงสั่งจับพระนางสามาวดีและเหล่าบริวารไปประหาร โดยใช้ลูกธนูอาบยาพิษเพื่อประหาร พระนางสามาวดีจึงบอกกับเหล่าบริวารให้แผ่เมตตาแก่พระเจ้าอุเทนและทหารเหล่านั้น เมื่อพระเจ้าอุเทนยกศรขึ้นประสังคยสังหารพระนางสามาวดี แต่ไม่สามารถง้างหรือปล่อยธนูไปได้ ค้างเกร็งสั่นอยู่อย่างนั้น จนพระเจ้าอุเทนเกิดความกลัวขึ้นมาอย่างสุดกำลัง ต้องเอ่ยปากขอให้พระนางสามาวดียกโทษให้กับพระองค์ด้วย พระนางสามาวดีจึงเข้ามาใกล้พระเจ้าอุเทน แล้วจึงกล่าวยกโทษให้ พระเจ้าอุเทนจึงขยับตัวเองและลดธนูลงได้ และในตอนหลัง พระนางสามาวดีได้พาพระเจ้าอุเทนเข้าเฝ้าพระพุทธเจ้า พระเจ้าอุเทนเมื่อได้ฟังธรรม ก็มีความศรัทธาต่อพระพุทธเจ้าแสดงตนเป็นอุบาสก (ยังเป็นปุถุชน) ต่อมาในภายหลังพระนางสามาวดีเป็นเอศคหิตะคະผ่ายอุบาสิกาผู้มีปกติอยู่ด้วยเมตตาเป็นเลิศ

ผลจึงเป็นว่าพระนางมาคันธียาไม่สามารถปลงพระชนม์พระนางสามาวดีได้ แต่ก็จ้องหาโอกาสที่จะทำ เพราะความอาฆาต (ความอาฆาต ความพยาบาท ความผูกโกรธ เป็นสิ่งที่น่ากลัวมากสำหรับผู้ประสังคยสร้างบุญบารมีทั้งหลาย เพราะจะนำความทุกข์มาสู่ตนเองอย่างมากและพลาดโอกาสในการบรรลุธรรม เมื่อพยาบาทต่อผู้มีคุณใหญ่) พระนางมาคันธียาได้เห็นโอกาสเมื่อ พระนางสามาวดีสร้างปราสาทหลังใหม่ ซึ่งพระนางสามาวดีและบริวารไปอยู่ยังปราสาทนั้น พระนางมาคันธียาจึงให้น้ำและเหล่าญาติพร้อมทั้งนักร้องที่จ้างมา ทำการปิดประตูปราสาทไม่ให้ออกมาได้ แล้วทำการวางเพลิงเผาปราสาทนั้นในเวลากลางคืน พระนางสามาวดีและเหล่าบริวารจึงถูกไฟเผาจนสิ้นชีพ เมื่อพระเจ้าอุเทนได้ทราบก็บังเกิดความเสียใจและเศร้าโศกเป็นอย่างยิ่ง เพราะพระองค์เห็นคุณของพระนางสามาวดีและศรัทธาในพระพุทธเจ้า แต่ต้องข่มใจไว้เพราะประสังคยหาผู้ที่วางเพลิง พระเจ้าอุเทนจึงประกาศออกไปว่า ผู้ใดที่วางเพลิงปลงพระชนม์พระนางสามาวดี จะได้รับรางวัล เพราะพระนางสามาวดีประสังคย

จะปลงพระชนม์พระองค์หลายครั้ง พระนางคันทียาพอได้ทราบดังนั้นก็กล่าวว่า พระนางเองพร้อมทั้งญาติช่วยกันวางเพลิง พระเจ้าอุเทนจึงให้พระนางมาคันทียารวบรวมญาติและนักเลงทั้งที่ช่วยกันวางเพลิงมาเฝ้าพระองค์ แล้วพระเจ้าอุเทนก็จับทั้งหมดไว้ แล้วสั่งประหารจนหมดสิ้นอย่าทারণโหดร้ายที่สุด ด้วยการแร่นื้อ ออกเป็นชิ้น ๆ ก่อนที่จะเผาให้ตายทั้งเป็น

จากข้อมูลที่ยกมาเป็นเหตุการณ์ที่ปรากฏในหลักฐานทางพระพุทธศาสนา ซึ่งจากข้อมูลจะได้นำไปสู่การวิเคราะห์เพื่อถอดแฉกคิดในเรื่องการจัดการความโกรธต่อไป

ผลเสียของความโกรธ /ดอกไม้พิษ ที่ชื่อว่าความโกรธ

ความโกรธนำไปสู่ผลกระทบ หรือผลเสียต่อสิ่งที่เกิดขึ้น ดังที่ท่านพระจรัล เนื้อหา (2546) ได้ทำการศึกษาไว้ในเรื่อง “การศึกษาวิเคราะห์เรื่องความโกรธในพระพุทธศาสนาเถรวาท” ที่สะท้อนคิดเสนอทัศนะไว้ว่า ความโกรธเป็นลักษณะอาการที่ขัดเคืองใจ ไม่พอใจ ไม่พอใจ หรือแม้แต่ความน้อยใจ ก็เป็นอาการหนึ่งของความโกรธ และความโกรธนี้ สามารถเกิดขึ้นได้ตลอดเวลา ทุกสถานที่กับบุุคคลทุกคน ความโกรธย่อมมีโทษทั้งต่อร่างกาย จิตใจ และสังคมโดยรวม วิธีบรรเทาหรือจำกัดความโกรธตามหลักธรรมคำสั่งสอนในพระพุทธศาสนา ก็คือการเจริญเมตตา และการคิดในเชิงบวก ซึ่งมีหลายวิธี เช่น คิดถึงผลเสียของความเป็นคนมักโกรธ โทษของความโกรธ มองคนที่เราโกรธในแง่ดีแล้วเราก็จะไม่โกรธเขา ให้เราพิจารณาว่า ความโกรธคือการสร้างทุกข์ให้กับตนเอง เป็นการลงโทษตนเองให้สนใจศัตรู เหล่านี้ เป็นต้น แล้วให้ลดละเลิกความโกรธ ดังที่พระพุทธองค์ทรงสั่งสอนว่าคนโกรธไม่ดีเลย พึงชนะคนโกรธด้วยความไม่โกรธ เป็นต้น

สำหรับงานวิจัยนี้จะสามารถนำมาเป็นฐานสืบค้นเกี่ยวกับความโกรธในพระพุทธศาสนาว่ามีที่มาและมีพัฒนาการอย่างไร เป็นต้น ทันทแพทย์หญิงกษิรา เทียนส่องใจ (2550) ผลการศึกษาวิเคราะห์ห่อภัยทาน เพื่อการจัดการความขัดแย้งในสังคมไทยปัจจุบัน ผลของการศึกษา มีดังต่อไปนี้

1. ความขัดแย้งเป็นธรรมชาติของมนุษย์ สังคมไทยในปัจจุบันก็กำลังเกิดปัญหาความ ขัดแย้งในหลาย ๆ ด้าน ได้แก่ ปัญหาทางการเมือง ปัญหานโยบายสาธารณะ ปัญหาการแย่งชิง ทรัพยากรธรรมชาติ และปัญหาการหย่าร้าง สาเหตุของปัญหาความขัดแย้งสามารถแบ่งตามปัจจัย ภายนอกออกเป็น 5 ประเภทด้วยกัน คือ 1) ความขัดแย้งด้านข้อมูล (Data Conflict) 2) ความ ขัดแย้งด้านผลประโยชน์ (Interest Conflict) 3) ความขัดแย้งด้านความสัมพันธ์ (Relationship Conflict) 4) ความขัดแย้งด้านโครงสร้าง (Structural Conflict) และ 5) ความขัดแย้งด้านคุณค่าหรือ ค่านิยม (Value Conflict) ในทัศนะของพระพุทธศาสนานั้น สาเหตุของความขัดแย้งเกิดมาจากการ ปฏิสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยภายนอกและปัจจัยภายใน สำหรับปัจจัยภายใน ได้แก่ ปปัญจธรรมคือ ตัณหา มานะ ทิฏฐิ และ อุกุศลมูล คือ โลภะ โทสะ โมหะ โดย ทิฏฐิ ทำหน้าที่เป็นแกนกลางของ ปัจจัยภายในที่ทำงานร่วมกันกับอกุศลมูลในการเกิดความขัดแย้ง

2. **อภัยทาน มีปรากฏอยู่ในพระไตรปิฎกว่าเป็นมหาทาน** มีความหมายว่า การให้ความ ไม่มีภัย การพัฒนาอภัยทานเริ่มที่ สัมมาทิฐิ และ สัมมาสังกัปปะ ซึ่งเป็นหลักพื้นฐาน เพื่อให้เกิด อภัยทานที่ ประกอบไปด้วย เมตตาธรรม ชันติธรรม และ ศีล 5 สำหรับกรอบแนวทางของการ ปฏิบัติของอภัยทาน คือ พรหม วิหารธรรม สาราณียธรรม และสังคหวัตถุ 4 โดยวิธีการปฏิบัตินั้น แบ่งออกได้เป็น อภัยทานทางใจ อภัยทานทาง วาจา และอภัยทานทางกาย

3. **อภัยทานเป็นพุทธสันติวิธี** ที่ใช้นำมาเป็นรูปแบบสำหรับจัดการปัญหาความขัดแย้ง ใน สังคมไทยได้ ซึ่งไม่เพียงแต่สามารถใช้ได้ในรูปแบบการแก้ไขหลังจากความขัดแย้งเกิดขึ้นแล้ว ยังสามารถใช้เป็น รูปแบบของการป้องกันเพื่อไม่ให้ความขัดแย้งก่อตัวอีกด้วย อภัยทานทางใจ นับว่ามีบทบาทสำคัญอย่างยิ่งในการ พัฒนาให้มีความอดทน มีความเมตตา ไม่อาฆาตพยาบาทโกรธแค้น อภัยทานทางวาจา คือ การพูดที่ยึดหลัก สัมมาวาจา และการกล่าวคำว่า “ขอโทษ” สำหรับ อภัยทานทางกาย คือ การแสดงพฤติกรรมเคารพ และให้ เกียรติในศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ โดย วิธีการของอภัยทานดังกล่าวมาทั้งหมดทำให้การยึดมั่นในความเป็นอัตต ลักษณะสลายลง สามารถ แก้ไขปัญหาความขัดแย้งได้ในที่สุด

ในการศึกษาค้นคว้า วนิดา ฉายาสูต (2551) *การศึกษาวิเคราะห์บทบาทของพระนางสามาวดีที่ปรากฏใน คัมภีร์พระพุทธศาสนาเถรวาท* ผลการวิจัยพบว่าพระนางสามาวดีเกิดในตระกูลเศรษฐีแต่เมื่อเติบโตขึ้นพระนาง ต้องประสบกับชะตากรรมที่มีทั้งความสุขและความทุกข์ แต่ไม่ได้ย่อท้อ และได้ใช้คุณธรรมด้านเมตตาช่วย แก้ปัญหาในชีวิตของพระนางและบริวาร พระนางยังได้บรรลุโสดาบันด้วยการฟังธรรมจากนางชุตตราหญิงบริวาร ของพระนาง เหตุการณ์หนึ่งที่ปรากฏในการดำเนินชีวิตของพระนางคือการที่ต้องถูกโทษของความโกรธที่นางมา คັນทียามีต่อนางได้นำไปสู่การก่อความรุนแรงที่มีผลกระทบต่อชีวิตและทรัพย์สินดังปรากฏในประวัติของพระนาง หรือในหนังสือเรื่อง *“ทำอย่างไรจะหายโกรธ”* โดย พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ.ปยุตฺโต) (2537) ที่ให้นิยามว่า พระพุทธศาสนา เป็นศาสนาแห่งเมตตาการุณย์ พระพุทธเจ้ามีพระคุณข้อใหญ่ประการหนึ่ง คือ พระมหากรุณา ชาวพุทธทุกคนได้รับการสั่งสอนให้มีเมตตาการุณย์ ให้ช่วยเหลือเกื้อกูลผู้อื่นด้วยกายวาจา และมีน้ำใจปรารถนาดี แม้แต่เมื่อไม่ได้ทำอะไรอื่น ก็ให้แผ่เมตตาแก่เพื่อนมนุษย์ตลอดจนสัตว์ทั้งปวงขอให้มีความสุขปราศจากเวรภัยกัน โดยทั่วหน้า อย่างไรก็ตาม เมตตา มีคู่ปรับสำคัญอย่างหนึ่งคือความโกรธ ความโกรธเป็นศัตรูที่คอยขัดขวางไม่ให้ เมตตาเกิดขึ้น คนบางคนเป็นผู้มักโกรธ พอโกรธขึ้นมาแล้วก็ต้องทำอะไรรุนแรงออกไป ทำให้เกิดความเสียหาย ถ้า ทำอะไรไม่ได้ ก็หงุดหงิดงุ่นง่านทรมานใจตัวเองในเวลานั้นเมตตาหลบหาย ไม่รู้จะไปซ่อนตัวอยู่ที่ไหน ไม่ยอม ปรากฏให้เห็น ส่วนความโกรธทั้งที่ไม่ต้องการแต่ก็ไม่ยอมหนีไป บางทีจนปัญญาไม่รู้จะขับไล่หรือกำจัดให้หมดไปได้ อย่างไร นอกจากนั้นในงานของ กิ่งกานต์ แก้วพิน (2550) เรื่อง *“ความรุนแรงในครอบครัว: กรณีศึกษาแรงงานสตรี โรงงานในอำเภอสารภี เชียงใหม่ ต่อการใช้ความรุนแรงของคู่สมรส”* ผลการวิจัยพบว่า ปัญหาความ รุนแรงภายใน ครอบครัวเป็นปัญหาที่เกิดขึ้นประจำใน ชีวิตประจำวันของแรงงานสตรี...อีกทั้งยังพบว่าความรุนแรงในครอบครัว นั้น สามารถเกิดขึ้นได้ทุกช่วงเวลาและรวมถึงการโต้เถียงเพียงเล็กน้อยนั้นก็สามารถก่อให้เกิดความ รุนแรงได้

ผลการวิจัยพบว่าการดื่มแอลกอฮอล์เป็นสาเหตุหลักประการหนึ่ง เนื่องจากความมึน เมามากนำไปสู่การกระทำ ความรุนแรงในครอบครัว และถึงแม้ว่าความรุนแรงจะเกิดขึ้นบ่อยครั้ง ผู้หญิงที่ถูกกระทำเหล่านั้นยังคงเลือกที่จะ อยู่กับคู่สมรส ด้วยความหวังที่ว่าสถานการณ์ความรุนแรงจะมีผลไปในทางที่ดีขึ้น นอกจากนี้ความรุนแรงเหล่านี้ยัง ถูกมองว่าเป็นเรื่องของครอบครัวและผู้หญิงที่ถูกกระทำนั้นอายที่จะเปิดเผย

ศิริกาญจน์ ทักษิณไทรเทพ (2551) ในการวิจัยเรื่อง “การศึกษาเชิงวิเคราะห์เรื่องฆาตกรกับการบรรลู่เป็น พระอรหันต์ : ศึกษาเฉพาะกรณีพระองค์สิริมาลเถระ” ผลการวิจัยพบว่า พระองค์สิริมาลเถระเคยเกิดเป็นฆาตกร อย่างน้อย 4 ชาติ และได้พระโพธิสัตว์เป็นกัลยาณมิตรแนะนำสั่งสอน จึงเลิกเป็นฆาตกร ตั้งใจสมาทานศีล 5 และ บำเพ็ญบารมีเป็นอันมาก ในชาติสุดท้ายเกิดเป็นฆาตกรองค์สิริมาล พระพุทธเจ้าทรงเป็นกัลยาณมิตรแสดงธรรมให้ ฟัง จึงได้บรรลู่โสดาปัตติผล จากนั้นก็ได้อุปสมบทและปฏิบัติธรรมด้วยความเพียรแรงกล้าจนได้บรรลู่เป็นพระ อรหันต์ ซึ่งสาเหตุที่ฆาตกรองค์สิริมาลสามารถบรรลู่เป็นพระอรหันต์นั้น สรุปได้ ดังนี้ องค์สิริมาลไม่มีสันดานเป็น ฆาตกร เป็นความรุนแรงไม่ได้เกิดจากความโกรธ แม้ฆ่ามนุษย์จำนวนมากแต่ก็ทำด้วยความจำใจไม่ได้กระทำ อนันตริยกรรมและภิกษุณีทุสกรรม ซึ่งเป็นกรรมที่มีโทษหนักห้ามบรรลุมรรคผลนิพพาน ชีวิตของพระองค์สิริมาล เถระถือว่าเป็นตัวอย่างของฆาตกร หรือผู้เคยกระทำความผิดที่ดำเนินชีวิตผิดพลาดในปัจจุบัน เพราะถ้ามีจิตสำนึก ก็สามารถพัฒนาตนได้ด้วยการศึกษาและปฏิบัติธรรม เพื่อขัดเลาะพฤติกรรม ปรับเปลี่ยนนิสัย แก้ไขพฤติกรรม ในทางกาย วาจา ใจและปัญญา จนตั้งอยู่ในคุณธรรมขั้นสูงสุด หลุดพ้นจากความทุกข์ทั้งปวง ดังนั้นจากข้อมูลที่ยก มาสะท้อนให้เห็นว่าความโกรธ นำไปสู่ความรุนแรง และความโกรธ เป็นธรรมชาติที่มีเป็นเป็นเรื่องปกติ แต่ในเวลา ต้องได้รับการพัฒนาขัดเลาะแก้ไข ซึ่งแนวคิดทางพระพุทธศาสนาได้เสนอแนวคิดในเรื่องเมตตา อภัยทาน แนวคิด เรื่องไตรสิกขา จะต้องพัฒนาขัดเลาะเพื่อให้เกิดการปรับเปลี่ยนจนกระทั่งไม่โกรธ ไม่รุนแรง ซึ่งจะได้นำมาเป็น กรอบในการวิเคราะห์ร่วมกับแนวคิดทางจิตวิทยาเพื่อสะท้อนคิดเกี่ยวกับมาคันทิยาที่ปรากฏในคัมภีร์ทาง พระพุทธศาสนาต่อไป

ความโกรธตามแนวจิตวิทยากับมุมมองและท่าทีของตะวันตก

ในหนังสือ “พุทธจิตวิทยา เพื่อสุขภาวะ ความโกรธและการจัดการความโกรธ” ของ พระครูพิพิธปริยัติกิจ (2562) มีประเด็นของความโกรธกับแนวคิดทางตะวันตก เพื่อให้ได้ประโยชน์ในเชิงเทียบเคียงได้ โดยได้ยกมาศึกษา ร่วมเพื่อประโยชน์ต่อการวิเคราะห์ทางมาคันทิยา เพื่อสะท้อนให้เห็นว่าพฤติกรรมธรรมชาติของมนุษย์มีอยู่ในทุก เผ่าพันธุ์ชาติภาษา คือมีความโกรธเป็นอารมณ์ มากน้อยแตกต่างกัน แต่มีมุมมองและวิธีการต่อการบริหารแตกต่างกัน ซึ่งในส่วนนี้จะได้นำมาเป็นกรณีศึกษาว่าความโกรธของมาคันทิยากับท่าทีหรือมุมมองแบบตะวันตกมีลักษณะ อย่างไร ?

ก.ความโกรธของนางมาคันทิยาตามแนวจิตวิเคราะห์ของฟรอยด์ (Freud, 1856-1939) มีความเชื่อว่า บุคลิกภาพของผู้ใหญ่ที่แตกต่างกันเนื่องมาจากประสบการณ์ของแต่ละคนเมื่อเวลาอยู่ในวัยเด็ก และขึ้นอยู่กับว่า

เด็กแต่ละคนแก้ปัญหาของความขัดแย้งของแต่ละวัยอย่างไร โดย 5 ปีแรกของชีวิตจะมีความสำคัญมาก พรอยต์ได้แบ่งจิตของมนุษย์ออกเป็น 3 ระดับ คือ จิตสำนึก (Conscious) จิตก่อนสำนึก (Pre-conscious) หากนำแนวคิดของฟรอยด์มาใช้อธิบายเกี่ยวกับบุคลิกภาพของนางมาคันทียา อาจสะท้อนคิดได้ว่า มาคันทียาได้รับการเลี้ยงดูในแบบที่ถูกตามใจ เพราะการที่พ่อแม่ที่มีวรรณสูง หมายถึงวรรณะพรหมณ์ ย่อมคาดหวังและมุ่งหวังต่อความเป็นบุตรไว้อย่างสูง การที่พรหมณ์ผู้พ่อเห็นพระพุทธรูปแล้วดำริว่าชายผู้นี้ถึงจะเหมาะสมกับบุตรของเรา คำว่าเหมาะสม หมายถึงแรงขับที่ฝ่ายผู้พ่อมุ่งมองผ่านสถานะทางสังคมของตนเอง มุ่งไปยังลูกสาวที่งดงาม ย่อมเป็นนัยยะเชิงแฝงตามตามทฤษฎีแรงขับไปยังผู้บุตรสาว ซึ่งทำให้ผู้เป็นบุตรตระหนักกันไปพร้อมกันว่าตนเองเป็นผู้สูงส่ง เข้าทำนองมีตัวตนแห่งการ “เป็น” เท่ากับว่าความสำเร็จที่จะพึงได้รับจากความสวย สูงส่ง และต้องมีสามีที่ดีจึงเป็นแรงขับให้นางทะยานไปสู่ความสำเร็จ หรือการต้องการแสวงหาความสำเร็จ แม้วิธีการที่กระทำอาจไม่ได้เป็นวิธีการที่ถูกต้องเมื่อนางประสงค์สิ่งใด จึงต้องการทำให้ประสบความสำเร็จ หรือทำให้สำเร็จแม้ไม่ว่าด้วยวิธีการใดก็ตาม ดังนั้นนางจึงผูกโกรธเมื่อพระพุทธรูปเจ้าปฏิเสธต่อสิ่งหวัง หรือความสำเร็จจากชายที่พ่อแม่คิดว่าดีที่สุดด้วยความรุนแรงทางวาจา จึงนำไปสู่การแสดงออกด้วยความก้าวร้าวเพื่อประสงค์ต่อความสำเร็จนั้น การหาสิ่งมาแทนที่ (Displacement) หมายถึง การที่นางผูกใจเจ็บและไม่สามารถทำอะไรได้ ต่อพระพุทธรูปได้ เช่นการส่งคนไปตำพระพุทธรูป การกระทำต่อบุคคลใกล้ชิดพระพุทธรูปดังกรณีการทำร้าย มุ่งร้าย ใส่ร้าย จนกระทั่งถึงชีวิตต่อนางสาวมาวดี ผู้เป็นดังคู่ภรรยาสามมี และเป็นสาวที่ศรัทธาใกล้ชิดต่อพระพุทธรูป การกระทำดังกล่าวจึงเป็นประหนึ่งการทำแทน เช่น ภรรยาถูกสามีทอดทิ้งแสดงความโกรธและกระทำรุนแรงต่อผู้บุตรประหนึ่งตัวแทน เป็นต้น

ข. การวิเคราะห์ความโกรธของนางมาคันทียาตามแนวพฤติกรรมนิยม (Behaviorism) นักคิดกลุ่มนี้มองธรรมชาติมนุษย์ในลักษณะที่เป็นกลางคือไม่ดีไม่เลวการกระทำของมนุษย์เกิดจากอิทธิพลของสิ่งแวดล้อม ภายนอก พฤติกรรมของมนุษย์เกิดจากการตอบสนองต่อสิ่งเร้า (stimulus-response) การเรียนรู้เกิดจากการเชื่อมโยงระหว่างสิ่งเร้าและการตอบสนอง การเรียนรู้ของกลุ่มนี้ใช้การวัดสังเกตและทดสอบพฤติกรรม ได้แก่ แนวคิดของทฤษฎีการเชื่อมโยงของธอร์นไดค์ (Thorndike, 1874-1949) ทฤษฎีการวางเงื่อนไข (Conditioning Theory) แบบอัตโนมัติของพาฟลอฟ (Pavlov, 1849-1936) และวัตสัน (Watson, 1878-1958) การวางเงื่อนไขของสกินเนอร์ (Skinner, 1904-1990) ทฤษฎีการเรียนรู้ของฮัลล์ (Hull's Systematic Behavior Theory, (Hull, 1884 - 1952) เป็นต้น เมื่อจำเพาะไปที่ทางมาคันทียา นางเป็นพวกที่มีพฤติกรรมก้าวร้าวเชิงแฝง เป็นผู้ที่ย่ำคิดย่ำทำและก่อใช้ความทรงจำนั้นไปสู่การขับเคื่อนพฤติกรรม ความคิด แสดงออกเป็นความรุนแรง ก้าวร้าว เช่น การจ้างคนไปตำพระพุทธรูป การใช้ความรุนแรงจนกระทั่งการให้สังหารนางสาวมาวดี ด้วยเพราะศรัทธาหรือเคารพคนที่ตัวเองเกลียด เป็นต้น

ค. ความโกรธของนางมาคันทียาตามแนวมนุษยนิยม ผู้นำสำคัญในกลุ่มมนุษยนิยม ได้แก่ คาร์ล โรเจอร์ (Rogers, 1902-1987) จิตวิทยากลุ่มมนุษยนิยมพัฒนาขึ้นประมาณปี ค.ศ. 1940 โดยเชื่อว่าเราสามารถเข้าใจถึง

ธรรมชาติของมนุษย์ได้ดีขึ้นด้วยการศึกษาถึง การรับรู้ของบุคคลที่เกี่ยวกับตนเอง ความคิดส่วนตัวที่เขามีต่อบุคคลอื่นและโลกที่เขาอาศัยอยู่ และยังมีความเชื่อว่า มนุษย์ เรามีคุณลักษณะที่สำคัญที่ทำให้เราแตกต่างไปจากสัตว์คือ มนุษย์เรามีความมุ่งมั่นอยากที่จะเป็นอิสระ เราสามารถกำหนดตัวเองได้และเรามีพลังใจ (Motivational Force) ที่จะพัฒนาตนเองไปสู่ระดับที่สมบูรณ์ขึ้น ที่แสดงถึงความเป็นจริงแห่งตน ซึ่งหมายถึงการพัฒนาความรู้ความสามารถที่ตนเองมีอยู่ให้เต็มที่ (Self Actualization) การที่นางมาคันทียา เป็นมนุษย์ผู้หนึ่งที่ภาคภูมิใจในความเป็นตัวเอง ผ่ําตัวเอง หรือในเครือญาติของตัวเอง ดังนั้นอาจพิจารณาได้ว่ามาคันทียา ในฐานะที่เป็นมนุษย์ย่อมมีความพึงใจรูปของนางเอง ดังที่ผู้เป็นพ่อและแม่ ได้สะท้อนทัศนะวามเหมาะที่จะกับชายผู้สูงศักดิ์ ความภาคภูมิใจในความเป็นคนสวย คนชั้นสูง ซึ่งเป็นวิถีธรรมชาติของมนุษย์ทั่วไป ที่มั่นใจภาคภูมิใจในความเป็นมนุษย์ของตนเอง ย่อมเป็นหัวใจหรือพลังสำคัญในการขับเคลื่อนพฤติกรรมที่ปรากฏ จนกระทั่งกลายเป็นความรุนแรงต่อพระพุทธรูปเจ้าและคนรองข้างและแม้กระทั่งชีวิตของตัวเอง

จ. ความโกรธของนางมาคันทียาตามแนวทฤษฎีบุคลิกภาพของอัลเฟรด แอดเลอร์ (Adler, 1870-1937) เป็นจิตแพทย์ที่ได้ค้นคว้าและพัฒนาบุคลิกภาพขึ้นมาใหม่ เรียกว่า จิตวิทยาปัจเจกชน (Individual Psychology) เชื่อในอิทธิพลของสังคม ชี้ให้เห็นว่า พฤติกรรมของบุคคลจะเป็นอย่างไรนั้นถูกกำหนดโดยสังคมรอบตัว เช่น เศรษฐกิจ การเมือง ประเพณีวัฒนธรรม วิธีการเลี้ยงดูบุตร ปมด้อยและแรงขับ เมื่อมาวิเคราะห์กรณีนางมาคันทียา หากเอาแนวคิดในเรื่องพฤติกรรมนิยมมาอธิบายจะเห็นภาพลักษณ์ประการหนึ่งของนางมาคันทียา การที่สตรีถูกขายทอดทิ้ง หรือการที่ผู้เป็นพ่อเชิญฝ่ายชายมาเพื่อประสงค์ต่อการยกลูกสาวให้ แล้วถูกฝ่ายหนึ่งปฏิเสธ ย่อมเป็นเรื่องที่น่าอับอาย เทียบกับกรณีสังคมไทยในเรื่องหญิงหม้ายชั้นหมาก หรือการที่ไปสู่ขอฝ่ายหนึ่งฝ่ายใดแล้วถูกปฏิเสธ ย่อมเป็นเรื่องที่น่าอับอาย จึงกลายเป็นความผูกใจเจ็บและแสดงออกต่อความผูกใจเจ็บนั้นสู่ความรุนแรง ที่มองว่าปมด้อยต้องได้รับการแก้ไข แต่เป็นการแก้ไขด้วยความรุนแรง

ฉ. ความโกรธของนางมาคันทียาตามแนวจิตวิทยากลุ่มเกสตัลท์ ทฤษฎีการเรียนรู้ของกลุ่มเกสตัลท์ (Gestalt 's Theory) เกิดจากนักจิตวิทยาชาวเยอรมันตั้งแต่ปี ค.ศ. 1912 โดยมีผู้นำกลุ่มคือ เวอร์ไทเมอร์ (Wertheimer) โคห์เลอร์ (Kohler) คอฟฟ์กา (Koffka) และเลวิน (Lewin) ทั้งกลุ่มมีแนวความคิดว่า การเรียนรู้เกิดจากการจัดประสบการณ์ทั้งหลายที่อยู่กระจัดกระจายให้มารวมกันเสียก่อน แล้วจึงพิจารณาส่วนย่อยต่อไป เมื่อนำมาวิเคราะห์พฤติกรรมความโกรธของนางมาคันทียาที่วิเคราะห์ตามแนวจิตวิทยาได้สะท้อนให้เห็นว่าการผูกใจเจ็บ และนำความผูกใจเจ็บนั้นมาประมวลรวม ประหนึ่งย่ำ จำไม่ลืม และแสดงออกต่อพฤติกรรมความรุนแรง จึงเท่ากับเป็นการประมวลคิด ในแบบย่ำคิด ย่ำทำ จึงส่งผลเป็นการฆ่า การวางแผนสังหาร หรือการลงมือฆ่าโดยไม่สงสัยต่อพฤติกรรมและการกระทำของตนเองแต่อย่างใด ?

วิธีการจัดการไม่ให้โกรธตามแนวพุทธจิตวิทยา

ในพระพุทธศาสนามี “พุทธพจน์” ที่ว่าฆ่าความโกรธได้เสียดี ดังนั้นผลเสียของความโกรธ ทำให้เกิดความรู้สึกรุนแรง ทำให้เกิดความอาฆาต ดังนั้นความไม่โกรธ จึงน่าจะเป็นวิธีการหรือแนวทางที่ทำให้เกิดข้อมูลหรือผลประโยชน์สำหรับผู้ไม่โกรธ ความโกรธของมาคันทียาในเรื่อง ทำให้มีการจ้างคนไปด่าทอพระพุทธเจ้า มีการอาฆาตพยาบาทคนรอบข้าง และเกี่ยวข้องกับพระพุทธเจ้า ดังกรณีนางสามาวดี ดังที่ท่านพระจรัล เนื้อหา (2546) ได้ทำการศึกษาไว้ในเรื่อง “การศึกษาวิเคราะห์เรื่องความโกรธในพระพุทธศาสนาเถรวาท” ที่สะท้อนคิดเสนอทัศนะไว้ว่า ความโกรธเป็นลักษณะอาการที่ขัดเคืองใจ ไม่ชอบใจ ไม่พอใจ หรือแม้แต่ความน้อยใจ ก็เป็นอาการหนึ่งของความโกรธ และความโกรธนี้ สามารถเกิดขึ้นได้ตลอดเวลา ทุกสถานที่กับปุณฺณทุกคน ความโกรธย่อมมีโทษทั้งต่อร่างกาย จิตใจ และสังคมโดยรวม วิธีบรรเทาหรือจำกัดความโกรธตามหลักธรรมคำสั่งสอนในพระพุทธศาสนา ก็คือการเจริญเมตตา และการคิดในเชิงบวก ซึ่งมีหลายวิธี ดังปรากฏในงานของนักวิชาการ และนักวิจัย เช่น ในงานของพระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ.ปยุตฺโต) 10 ขั้นตอนระงับความโกรธ ในงานเรื่อง การจัดการความโกรธในชีวิตประจำวันตามแนวพุทธธรรม (สุภา ศรีสวัสดิ์, พระมหาบุญศรี ญาณจุฑาโณ, สุเชาว์ พลอยชุม, 2559) ในงานศึกษาเรื่อง การบริหารจัดการความโกรธ (ดวงใจ ปินตามูน, 2557) รวมทั้งเรื่อง การบริหารจัดการความโกรธตามแนวพุทธธรรม (สุภา ศรีสวัสดิ์ และคณะ, 2560) หรือในงานวิจัยทดลองเรื่อง “การศึกษาการใช้โปรแกรมการจัดการความโกรธต่อการแสดงความโกรธ ในผู้ป่วยจิตเภท สถาบันจิตเวชศาสตร์สมเด็จเจ้าพระยา” (พรชมนต์ ศิริวิภาอนันต์, 2552) ในงานวิจัยเรื่อง ผลของการให้คำปรึกษาแบบกลุ่มแนวพิจารณาเหตุผล อารมณ์ และพฤติกรรม ต่อความโกรธของนักเรียนวัยรุ่น (ทัศนัย วงศ์สุวรรณ, 2542) หรือในบทความเรื่อง *Anger reduction in early adolescents* (Deffenbacher, Lynch, Oetting, and Komper, 1999) ให้ข้อมูลไว้โดยประมวลสรุปได้ คือ คิดถึงผลเสียของความเป็นคนมักโกรธ โทษของความโกรธ มองคนที่เราโกรธในแง่ดีแล้วเราก็จะไม่โกรธเขา ให้เราพิจารณาว่า ความโกรธคือการสร้างทุกข์ให้กับตนเอง เป็นการลงโทษตนเองให้สมใจศัตรูเหล่านี้ เป็นต้น แล้วให้ลดละเลิกความโกรธ ดังที่พระพุทธองค์ทรงสั่งสอนว่า บุคคลฆ่าความโกรธได้จึงอยู่เป็นสุข ฆ่าความโกรธได้จึงไม่เศร้าโศก เหวทนา พระอริยะทั้งหลายสรรเสริญการฆ่าความโกรธ ซึ่งมีรากเป็นพิษ มียอดหวาน เพราะบุคคลฆ่าความโกรธนั้นได้แล้ว จึงไม่เศร้าโศก (ส.ส. (ไทย) 1671-72/79) หรือพุทธพจน์ที่ว่า บุคคลพึงชนะคนโกรธด้วยความไม่โกรธ พึงชนะคนไม่ดีด้วยความดี พึงชนะคนตระหนี่ด้วยการให้ พึงชนะคนพูดเหลวไหลด้วยคำสัตย์ (ขุ.ธ. (ไทย) 25/222-223/102) เป็นต้น

ภาพที่ 3: พระพุทธศาสนาตีความเรื่องความโกรธว่าเป็นไฟ และเป็นไฟที่เป็นโทษ
วิธีการคือลดไฟ ดับไฟ และไม่ให้เกิดไฟ

(ที่มาภาพออนไลน์, <https://www.truelookpanya.com/knowledge/content/52278/-per-relbud-rel-dhart-> สืบค้น 10 มกราคม 2564)

สรุป

การศึกษาความโกรธของมาคันทียาตามแนวคิดทางจิตวิทยา สะท้อนให้เห็นพฤติกรรม การกระทำ และการผูกโกรธ ทำให้เกิดโทษของความโกรธ ผู้โกรธ เกรี้ยวกราด ทุรนทุราย คิดวางแผนทำร้าย ทำร้ายคนอื่น “**เหมือนคำพระที่ว่าโกรธอาฆาตเขาเท่ากับจุดไฟเผาตัวเอง**” ผลคือความรุนแรงที่เกิดขึ้นอย่างต่อเนื่องและเป็นเช่นนั้นเอง ดังนั้นแนวคิดทางพระพุทธศาสนามีหลักการในเรื่องของการโกรธ โดยการไม่โกรธ การลดความรุนแรงผ่านการให้อภัย การมีเมตตา ที่พัฒนาไปเป็นมิตร ไมตรี มิตรภาพ ล้วนมีฐานคิดในเรื่องความไม่โกรธ หรือการไม่ใช้ความรุนแรงเป็นเครื่องมือหรือเป็นหมุ่หมุ่หมายสำคัญสำหรับการดำเนินชีวิต ที่จะให้ก่อประโยชน์ หรือกลไกรวมสำหรับการจัดการความโกรธด้วย

เอกสารอ้างอิง

Deffenbacher, J. L., Lynch, R. S., Oetting, E. R., & Komper, C.C. (1999). Anger reduction in early adolescents. *Journal of Counseling Psychology*, 43, 149-157.

Corey, G. (2001). *Theory and Practice of Counseling and Psychotherapy*. Singapore: Thomson learning.

กษิรา เทียนส่องใจ. (2550). *การศึกษาวิเคราะห์ห่อภัยทาน เพื่อการจัดการความขัดแย้งในสังคมไทย*

ปัจจุบัน. (ปริยญาณิพนธ์พุทธศาสนมหาบัณฑิต). บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

กิ่งกานต์ แก้วพิน. (2550). *ความรุนแรงในครอบครัว : กรณีศึกษาแรงงาน สตรีโรงงานในอำเภอสารภี*

เชียงใหม่ ต่อการใช้ความรุนแรงของคู่สมรส. (สารนิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต, (ภาษาอังกฤษ)).

บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.

- ดวงใจ ปินตามูน. (2557). การบริหารจัดการความโกรธ. วารสาร มจร สังคมศาสตร์ปริทรรศน์, 3(2), 65-78.
- ทัศนัย วงศ์สุวรรณ. (2542). ผลของการให้คำปรึกษาแบบกลุ่มแนวพิจารณาเหตุผล อารมณ์ และ พฤติกรรม ต่อความโกรธของนักเรียนวัยรุ่น. (วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต).
บัณฑิตวิทยาลัย: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- พรหมนต์ ศิริวิภาอนันต์. (2552). การศึกษาการใช้โปรแกรมการจัดการความโกรธต่อการแสดง ความโกรธ ในผู้ป่วยจิตเภท สถาบันจิตเวชศาสตร์สมเด็จเจ้าพระยา. (วิทยานิพนธ์พยาบาลศาสตร มหาบัณฑิต). บัณฑิตวิทยาลัย: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- พระครูพิพิธปริยัติกิจ. (2562). พุทธจิตวิทยา เพื่อสุขภาวะ ความโกรธและการจัดการความโกรธ.
นนทบุรี: Chen Pringting.
- พระธรรมปิฎก (ป.อ.ปยุตฺโต). (2546). พจนานุกรมพุทธศาสตร์ : ฉบับประมวลธรรม. กรุงเทพมหานคร: มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ.ปยุตฺโต). (2537). ทำอย่างไรจะหายโกรธ. กรุงเทพมหานคร: มูลนิธิพุทธธรรม.
- พระจรัส เนือหา. (2546). การศึกษาวิเคราะห์เรื่องความโกรธในพระพุทธศาสนาเถรวาท. (วิทยานิพนธ์ ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต). บัณฑิตศึกษา: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. (2539). พระไตรปิฎกภาษาไทย (ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย 45 เล่ม). กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- วนิดา ฉายาสูตร. (2551). การศึกษาวิเคราะห์บทบาทของพระนางสามาวดีที่ปรากฏในคัมภีร์พระพุทธ ศาสนาเถรวาท. (วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต). บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลง กรณราชวิทยาลัย.
- ศิริกาญจน์ ทัศนัยไตรเทพ. (2551). การศึกษาเชิงวิเคราะห์เรื่องมาตรการกับการบรรลุเป็นพระอรหันต์ : ศึกษาเฉพาะกรณีพระองค์สิริมาเถระ. (พุทธศาสตรมหาบัณฑิต (พระพุทธศาสนา)). บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- สุภา ศรีสวัสดิ์, พระมหาบุญศรี ญาณวุฑโฒ และ สุเชาว์ พลอยชุม. (2559). การจัดการความโกรธในชีวิตประจำวัน ตามแนวพุทธธรรม. วารสารรามคำแหง ฉบับมนุษยศาสตร์, 35(2), 205-222.
- สุภา ศรีสวัสดิ์ และคณะ. (2560). การบริหารจัดการความโกรธตามแนวพุทธธรรม. วารสารบัณฑิตศึกษา ปริทรรศน์, 13(1), 111-122.

ปัจจัยที่ส่งผลต่อการใช้ภาษาไทยของวัยรุ่นในสังคมดิจิทัล*

The Factors Affecting Thai Language Usage Among Teenagers
in the Digital Society¹พระปฐม อนุตตรโร(ลาเสน), ²อดุลย์ คนแรง, ³เกรียงศักดิ์ พลอยแสง และ ⁴กิตติชัย สันทาลุนัย¹Phra Phungam Anuttaro (Lasen), ²Adul khonraeng, ³Kriangsak ploisang
and ⁴Kittichai Santalunai^{1,2}คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย^{1,2}Faculty of Humanities, Mahachulalongkornrajavidyalaya University, Thailand.^{3,4}นักวิชาการอิสระ^{3,4}Independent Scholar¹Corresponding Author's Email: Thitawong54@hotmail.com

บทคัดย่อ

บทความวิชาการ

บทความวิชาการเรื่อง ปัจจัยที่ส่งผลต่อการใช้ภาษาไทยของวัยรุ่นในสังคมดิจิทัล มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการใช้ภาษาไทยของวัยรุ่นในสังคมดิจิทัล เป็นการศึกษาตามแนวคิด ทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง พบว่า ปัจจัยที่ส่งผลต่อการใช้ภาษาไทยของวัยรุ่นในไทยในสังคมดิจิทัล มาจากหลายปัจจัยแต่ที่เห็นชัดเจนคือปัจจัยด้านรสนิยมของกลุ่มวัยรุ่นเองที่ต้องการสร้างคำให้สั้น มีการสื่อสารผ่านสื่อที่นิยมใช้กันในปัจจุบันคือสื่ออินเทอร์เน็ต มีการใช้คำพูดมากกว่าคำเขียน และมีการแพร่กระจายอย่างรวดเร็ว โดยผ่านสื่อมือถือ ผลกระทบต่อการใช้ภาษาไทยคือจากการที่ภาษาไทยเป็นภาษาที่มีความงดงาม มีสำนวนที่ไพเราะได้มีการขาดหายไป อันอาจส่งผลต่อการเสื่อมสลายของวัฒนธรรมด้านภาษาในอนาคต

คำสำคัญ: ภาษาไทย; วัยรุ่น; แปรภาษา

Abstract

This article entitled "factors influencing the usage of the Thai language by adolescents in the digital society" aims to study the factors that affect the use of the Thai language by adolescents in the digital society. It is a study based on the concepts, and relevant theories. Furthermore, the results showed that the factors affecting the use of the Thai language by adolescents in Thailand in the digital society stem from various factors. However, the prominent factors include the preferences of the adolescent group themselves who aim to create shortened words, communicating through popular media, particularly the internet.

* Received March 23, 2024; Revised March 31, 2024; Accepted March 31, 2024

Additionally, a preference for spoken language over written language, and rapidly spreading mainly through mobile devices. Therefore, the impact on the usage of the Thai language includes the risk of the language losing its beauty and eloquence, which could potentially lead to gradual disappearance of language and cultural heritage in the future.

Keywords: Thai Language; Teenagers; Variation

บทนำ

ภาษาเป็นสัญลักษณ์ที่ได้จัดระบบมาก่อนแล้วผ่านการเรียนรู้ทางสังคม ทางศาสนาและวัฒนธรรม ภาษาที่มีการใช้บ่อยที่สุดในชีวิตประจำวันคือภาษาพูดซึ่งมนุษย์ได้ใช้เป็นเครื่องมือในการสื่อสารมายาวนาน นักภาษาศาสตร์ได้มีการศึกษาเกี่ยวกับภาษาก็เพื่อวิเคราะห์ลักษณะองค์ประกอบให้มีความเข้าใจกฎเกณฑ์ต่าง ๆ ของภาษาและสร้างทฤษฎีเกี่ยวกับภาษาเป็นตัวอักษรขึ้นมาจนสามารถอ่านออกเสียงเป็นคำพูดได้อย่างถูกต้อง ภาษาเป็นเรื่องเพราะเหตุการณ์ที่มีตัวอักษรมักจะมีระบบมีกฎเกณฑ์การแทนเสียง แทนคำพูดอย่างสมบูรณ์ซึ่งเสียงพูดนั้นจะสื่อความหมายได้ในระยะจำกัด คือ ในระยะที่คลื่นอากาศถูกลมที่ออกจากปากทำให้สั่นสะเทือนเป็นวงกว้างออกไป จนถึงหูผู้ฟังที่สามารถฟังแล้วมีความหมาย ถ้าผู้ฟังอยู่ห่างเกินไป คลื่นเสียงจะไม่สามารถส่งสารไปสู่ผู้ฟังได้ มนุษย์จึงได้มีการสร้างเครื่องมือการสื่อสารขึ้นมาเพื่อสนองต่อความต้องการของผู้สื่อสารและผู้ฟังที่อยู่ห่างไกล ได้แก่อุปกรณ์ทางโทรคมนาคม วิทยุถ่ายทอดคลื่นไมโครเวฟ โทรศัพท์ โทรศัพท์มือถือ และการสื่อสารที่ผ่านเครือข่ายอินเทอร์เน็ต โลกปัจจุบันมีการใช้เครื่องมือเหล่านี้สื่อสารแม้จะอยู่ในพื้นที่เดียวกัน

การกำหนดภาษาประจำกลุ่ม คือได้เป็นภาษาที่ใช้ในกลุ่มชน ภาษานั้นก็จะนับว่าเป็นภาษาหลักหรือภาษาแม่ของสมาชิกกลุ่มนั้น เมื่อสังคมขยายตัวขึ้นเป็นเมืองหรือเป็นประเทศ ภาษาที่ชนกลุ่มนั้นใช้ก็จะเปลี่ยนฐานะเป็นภาษาประจำชาติซึ่งจะเป็นภาษาที่ใช้สืบต่อกันถึงลูกหลาน ถ่ายทอดต่อไปเรื่อย ๆ ภาษาจะผูกพันกับสังคมของผู้ใช้ภาษาอย่างใกล้ชิด คำศัพท์ที่มีในภาษาจะแสดงให้เห็นลักษณะของความเป็นอยู่ อาหาร การกิน กิจกรรม ประสพการณ์ ความเชื่อ พันธุ์พืช พันธุ์สัตว์ ทรัพยากรธรรมชาติและทุกสิ่งของสังคมนั้น ในทางใดทางหนึ่งของสังคมย่อมมีผลต่อภาษาด้วย ภาษาจึงเป็นหลักฐานแสดงอารยธรรมและวัฒนธรรมตลอดจนความก้าวหน้าทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีที่มนุษย์กลุ่มหนึ่ง ๆ ได้คิดค้นขึ้นมา ได้มีการพัฒนาอย่างไม่หยุดยั้ง ที่สำคัญของภาษาคือเป็นเครื่องมือในการคิดของมนุษย์และเป็นสื่อที่ใช้แสดงความคิดซึ่งเป็นนามธรรมออกมาให้ผู้อื่นเข้าใจด้วย ชนกลุ่มใดมีภาษาซึ่งทำหน้าที่ดังกล่าวได้อย่างสมบูรณ์ ชนกลุ่มนั้นมีคำศัพท์ที่จะแสดงสิ่งที่เป็นนามธรรมต่าง ๆ ได้อย่างถูกต้องแจ่มชัด เป็นการถ่ายทอดวิทยาการต่าง ๆ ให้ไปสู่สังคมมีความเจริญขึ้นเป็นเงาตามตัว

ภาษาไทยเป็นภาษาหนึ่งที่มีความงดงามและมีเอกลักษณ์เฉพาะตัว นักเรียน นักศึกษา หรือผู้ใช้ภาษาในการสื่อสาร ในฐานะเป็นผู้ใช้ภาษาไทยควรอย่างยิ่งที่จะเรียนรู้ลักษณะของภาษาไทยและตระหนักถึงความสำคัญของภาษาไทยอันเป็นเครื่องมือสำคัญในการสร้างเอกภาพความเป็นชาติไทยให้มีความมั่นคงถาวร

เพื่อให้คนไทยทุกคนได้ใช้ภาษาไทยเป็นสื่อความรู้สึกรู้สึกนึกคิดอย่างถูกต้องและเป็นเอกลักษณ์ของตนเอง จึงควร
จะรักษาระเบียบความงดงามของภาษาไทยซึ่งแสดงถึงวัฒนธรรมและเอกลักษณ์ประจำชาติไว้อีกด้วย

ความหมายของภาษากับสังคม

ภาษากับสังคมมีความสัมพันธ์ต่อกันและกัน ในกลุ่มคนที่อยู่ร่วมกันตั้งแต่สองคนขึ้นไปมีความสัมพันธ์กันและมีวัฒนธรรมร่วมกันจึงมีการใช้ภาษาในสิ่งที่ผู้พูดต้องการสื่อสารซึ่งมีความหมาย บ่งบอกถึงสถานภาพหรือภูมิหลังของผู้พูด เช่น เพศ อายุ สถานการณ์ เป็นต้น ชนกวร อังศุวิริยะ (2559) ได้อธิบายเกี่ยวกับภาษาสังคมไว้ว่า ภาษาต้องขึ้นกับปัจจัยทางสังคมของผู้พูดเป็นสำคัญ ทั้งเพศ อายุ ชนชั้นทางสังคม อาชีพ การศึกษาซึ่งแต่ละประเทศจะมีปัจจัยทางสังคมที่อาจแตกต่างกันหรือคล้ายคลึงกัน ภาษาจึงเป็นสิ่งที่ได้มาทางสังคม (socially acquired) มนุษย์เรียนรู้ภาษาโดยกระบวนการขัดเกลาทางสังคม เช่นเดียวกับการเรียนรู้วัฒนธรรมด้านอื่น ๆ เฟอดีนัน เดอ โซซูร์ (Saussure) นักภาษาศาสตร์ ชาวฝรั่งเศสกล่าวว่า ภาษาเป็นของสังคม เป็นระบบหรือกฎต่างๆ เรียกว่า รหัส (code) โซซูร์ กล่าวว่า วาชนะเป็นปัจเจกบุคคล หมายถึง การพูดของแต่ละบุคคล เป็นตัวสื่อความหมายในสาระ โดยการนำกฎในภาษามาประยุกต์หรือแปรให้เข้ากับสถานภาพสถานการณ์ของผู้พูดและความสัมพันธ์ของสังคมกล่าวโดยย่อว่า ภาษาเป็นรหัสของสังคม หรือชุมชนซึ่งทำให้สังคมหนึ่งแตกต่างจากสังคมหนึ่ง ส่วนการพูดหรือการสนทนานั้นเป็นการใช้ภาษาจริง ๆ ของแต่ละบุคคล (อมรา ประสิทธิ์รัฐสินธุ์, 2556)

ดังนั้น ภาษาจึงเป็นเครื่องมือในการติดต่อสื่อสารของคนในสังคม เพื่อต้องการให้คนในสังคมรับรู้ถึงความต้องการ ความรู้สึกนึกคิด การตัดสินใจความถูกต้องของภาษา จึงต้องพิจารณาบริบททางสังคมด้วย จะเห็นว่าภาษาที่เกิดขึ้นในสังคมย่อมมีความหลากหลายทางมิติของภาษา

ความหลากหลายของภาษา

ภาษาในแต่ละสังคมย่อมมีความแตกต่างกันเพราะสังคมที่ต่างกันย่อมมีวัฒนธรรมที่ต่างกันและภาษาก็จัดเป็นส่วนหนึ่งของวัฒนธรรมจึงมีความแตกต่างกันด้วย นักภาษาศาสตร์จำแนกภาษาต่างๆ ในโลกด้วยเกณฑ์ด้านตระกูลภาษา ภาษาในตระกูลเดียวกันย่อมมีความคล้ายคลึงกันมากกว่าภาษาคนละตระกูล นอกจากนั้นยังได้จำแนกภาษาด้วยเกณฑ์ทางไวยากรณ์อีกด้วย ความหลากหลายของภาษาจึงเป็นแรงกระตุ้นให้นักภาษาศาสตร์สังคมสนใจศึกษาปัญหาต่าง ๆ เกี่ยวกับภาษาในสังคมซึ่งรวมถึงหัวข้อต่าง ๆ เช่น การกำหนดภาษาประจำชาติ การกำหนดภาษาราชการ การทำภาษาให้เป็นภาษามาตรฐาน เป็นต้น ความหลากหลายของภาษา เป็นการที่ภาษาหนึ่งภาษาใดมีประเภทย่อยหลายรูปแบบในตัวของมันเอง ดังตัวอย่างภาษาอังกฤษซึ่งมีประเภทย่อย ๆ หลายประเภทได้แก่ ภาษาอังกฤษแบบภาษาอังกฤษ ภาษาอังกฤษแบบอเมริกัน และแต่ละประเภทย่อยยังสามารถแบ่งประเภทย่อยลงไปอีกตามปัจจัยต่าง ๆ ในภาษาศาสตร์สังคม มีคำที่มีหมายความถึง ภาษาชนิดหนึ่ง ที่มีลักษณะต่างจากชนิดอื่น ๆ

การแปรของภาษา

การแปรของภาษา (language variation) เป็นการที่รูปในภาษาดั้งแต่สองรูปขึ้นไปอาจใช้แทนกันได้โดยไม่ทำให้ความหมายเปลี่ยน เช่น คำว่าบิดากับพ่อ ใช้แทนกันได้เพราะความหมายเดียวกันแต่ความหมายแฝงทางสังคมต่างกัน ในสังคมไทย คนไทยจะใช้คำว่า บิดาในภาษาเขียนหรือภาษาที่เป็นทางการ แต่ใช้คำว่า พ่อ ในการพูดทั่วไป ถึงแม้ว่าทั้งสองคำมีความหมายแก่นเหมือนกัน แต่ความหมายทางสังคมต่างกัน จึงอาจกล่าวได้ว่า คำว่า พ่อ กับคำว่า บิดา เป็นการแปรของภาษา (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ, 2552)

การแปรด้านเสียง

การแปรด้านเสียง (phonological variation) หมายถึง การที่เสียงในภาษามีลักษณะต่างไปจากลักษณะปกติที่ใช้กันโดยคนส่วนใหญ่ในสังคมกรุงเทพ คนไทยบางกลุ่มออกเสียง ร แปรเป็นเสียง “ล” เช่น คำว่า รัก ออกเสียงเป็น “ลัก” รู้ เป็น “ลู้” ปรับ เป็น “ปลับ” นอกจากนี้ เสียง ร ในคำควบกล้ำอาจแปรเป็นไม่ออกเสียงเลย เช่น ออกเสียง ปรับ เป็น “ปับ” ออกเสียง ครัว เป็น “คับ” กรุง เป็น “กุง” เป็นต้น เสียง ช ในคำว่า ช้าง ชอบ ช่วย มีบางคนออกเสียงแปรไปเป็นเสียง [sh] นอกจากนั้น เมื่อพิจารณาภาษาถิ่นจะเห็นตัวอย่างการแปรด้านเสียงจำนวนมาก เช่น เสียง ค , ข , ท , พ ([kh] , [ch], [th] , ph]) ในภาษาไทยกรุงเทพ กลายเป็นเสียง ก , จ , ต , ป ([k] , [c] , [t] , [p]) ในภาษาไทยถิ่นเหนือตามลำดับ จึงกล่าวได้ว่าเสียง ค , ข , ท , พ กับเสียง ก , จ , ต , ป มีการแปรกัน ในคำภาษาไทยปัจจุบันที่ยืมจากภาษาอังกฤษก็มีการแปรด้านเสียงตัวอย่างเช่น คำว่า ฟุตบอล (football) ดิจิทัล (digital) เซ็นทรัล (central) บางคนออกเสียงแบบไทยว่า “ฟุตบอล” “ดิจิต่อน” “เซ็นทั้น”แต่บางคนก็ออกเสียงแบบอังกฤษว่า “ฟุตบอล” “ดิจิตอล” และ “เซ็นทรัล” เป็นต้น (กระทรวงศึกษาธิการ, 2552)

การแปรด้านคำศัพท์

การแปรด้านคำศัพท์ (lexical variation) คำศัพท์ มีความหมายเดียวกันมีรูปศัพท์ต่างกัน เช่น คำว่า รถเมล์ แปรกับ รถประจำทาง โทรศัพท์ แปรกับ ทิวี่ กิน แปรกับ รับประทาน และตัวอย่างในภาษาถิ่นต่างๆ ที่แปรกับภาษาไทยกรุงเทพ เช่น ข้าวปุ้น ขนมเส้น แปรกับ ขนมจีน บักหุ้ง แปรกับ มะละกอ แมงกะบี แปรกับ แมลงปอ เป็นต้น (กระทรวงศึกษาธิการ, 2552)

การแปรด้านไวยากรณ์

การแปรด้านไวยากรณ์ (grammatical variation) เป็นการแปรรูปแบบทางไวยากรณ์ต่างกันโดยไม่ทำให้ความหมายแก่นเปลี่ยนไป เช่น บ้านฉัน แปรกับ บ้านของฉัน แม่ให้เงินน้อง แปรกับ แม่ให้เงินแก่น้อง แม่ตีน้อง แปรกับ น้องถูกแม่ตี แม่เอามีดหั่นเนื้อ แปรกับ แม่หั่นเนื้อด้วยมีด ทำการบ้านเสร็จหรือยัง แปรกับการบ้านทำเสร็จหรือยัง เป็นต้น (กระทรวงศึกษาธิการ, 2552)

การแปรของภาษา คือ การที่ภาษามีการแปรเปลี่ยนภายในตัวภาษาเดียวกัน อันเป็นสาเหตุที่ทำให้เกิดความหลากหลายในการใช้ภาษาในสถานการณ์ที่แตกต่างกันออกไปโดยที่ความหมายไม่เปลี่ยนแปลง การแปรของภาษาอาจเกิดขึ้นในรูปแบบที่แตกต่างกัน เช่น การออกเสียงและสำเนียงการใช้คำที่ต่างกัน โดยที่ความหมายไม่เปลี่ยนแปลง (ปริญญา ทองประภา, 2554) การแปรในการออกเสียง เป็นการแปรจากเสียง ร เป็น ล หรือแปรจากคำควบกล้ำเป็นไม่ควบกล้ำ เช่น ออกเสียงคำว่า “เรา” แปรกับคำว่า “เลา” หรือคำว่า “ครับ” แปรกับคำว่า “คับ” ฯลฯ การแปรของ

คำศัพท์ เป็นการพูดถึงสิ่งเดียวกันแต่ใช้คำศัพท์ได้มากกว่า 1 คำ เช่น บิดา-พ่อ เนตร-ตา เธอ-คุณ-มิ่ง ฯลฯ การแปรรูปวิธีหรือประโยค เช่น สาว 3 คน กับ 3 สาว มีการแปรกันเพราะมีความหมายเหมือนกัน รูปประโยคต่างกัน เช่น แม่คุณน้อง กับ น้องถูกแม่ดู ถือว่าเป็นรูปแปรของประโยคที่มีความหมายอย่างเดียวกันและการแปรในภาษาเขียนแบ่งเป็น 2 ลักษณะ ได้แก่ 1) การแปรของตัวอักษรในภาษา คือ ตัวอักษรแต่ละตัวมีการแปรตัวอักษร เช่น ก ไก่ อาจเขียนได้เป็น ก ก ก ก เป็นต้น 2) การแปรในการสะกดคำ ในบางภาษาตัวสะกดของคำอาจมีการแปรได้ ในกรณีเขียนคนละอย่างแต่อ้อออกเสียงอย่างเดียวกัน เพราะองค์ประกอบของตัวสะกดที่แปรไปไม่ทำให้ความหมายของคำเปลี่ยน เช่น อัชฌาศัย/อัชฌาสัย ยนต์/ยন্ত্র เป็นต้น (ชนกพร อังศุวิริยะ, 2559)

จากการนำเสนอดังกล่าว สรุปได้ว่า การแปรภาษา เป็นการเปลี่ยนแปลงการใช้ภาษาซึ่งมีการเปลี่ยนด้านเสียง ด้านอักษร ด้านคำศัพท์ ด้านการสะกดคำ เป็นต้น ลักษณะการเปลี่ยนดังกล่าวนี้ เป็นการเปลี่ยนรูปการเขียนให้มีความแตกต่างจากภาษาไทยมาตรฐาน โดยไม่ทำให้ความหมายของคำเปลี่ยนไปจากเดิม

ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับภาษาวัยรุ่น

ลักษณะของภาษาวัยรุ่น

ภาษาวัยรุ่นเป็นภาษาเฉพาะวัยอีกแบบหนึ่ง วัยรุ่นในแทบทุกสังคมมักมีภาษาเฉพาะของตนเองซึ่งเกิดแล้วจะใช้แพร่หลายอย่างรวดเร็วและดับสูญเร็วเช่นกัน แต่บางคำอาจใช้แพร่หลายมากจนกลุ่มที่ไม่ใช่วัยรุ่นรับไปใช้ด้วยและติดอยู่กับภาษาไทยตลอดไปได้ คำใดก็ตามที่เดิมเป็นภาษาวัยรุ่นเมื่อคนรุ่นอื่นเอาไปใช้ก็อาจกลายเป็นคำที่เป็นที่ยอมรับและไม่ถือเป็นคำเฉพาะ ในภาษาวัยรุ่นอีกต่อไป (อมรา ประสิทธิ์รัฐสินธุ์, 2556)

การใช้ภาษาของวัยรุ่นปัจจุบัน โดยเฉพาะการสร้างคำใหม่ เป็นภาษาที่ใช้ในสังคมอินเทอร์เน็ต เช่น “คิดถูง” “แร้น” “ตลอดปัย” “เด่ว” “เสี่ยจัย” “เทอ” “อะรัย” หรือคำลงท้าย “ออิ” “หุหุ” “อะนะ” ว่าเป็นวิฤติภาษาไทยทำให้ความประณีตของภาษาหายไป (ชฎารัตน์ สุนทรธรรม, 2558)

ภาษาไทยของคนรุ่นใหม่เป็นภาษาที่ปรากฏตามการใช้ของคนรุ่นใหม่ในปัจจุบัน การดัดเสียงให้สั้นลง เช่น มหา’ลัย คำปกติคือมหาวิทยาลัย การเปลี่ยนรูปคำหรือเสียง เช่น แซบ คำปกติคือ ทราบ การใช้คำสแลง เช่น แอ๊บแบ๊ว (แสร้งทำให้เป็นเด็กไร้เดียงสา) การใช้คำทับศัพท์ภาษาอังกฤษ เช่น แคนเซล (cancel-ยกเลิก) ภาษาเหล่านี้ถือว่าเป็นภาษาเฉพาะกลุ่ม ไม่ใช่ภาษามาตรฐานหรือภาษาที่ใช้อย่างเป็นทางการ หากจัดเป็นระดับภาษาก็เป็นระดับภาษาปากหรือภาษาพูดที่ใช้กับคนใกล้ชิดสนิทสนม (ทวีศักดิ์ ปิ่นทอง, 2558)

ภาษาของเด็กไทยในโลกไซเบอร์ “ภาษาแชท” ทางอินเทอร์เน็ต เป็นการใช้ภาษาแปลก ๆ มีอักขรวิธี รวมทั้งการสร้างคำใหม่ ๆ เกิดขึ้นเพื่อใช้สนทนาโดยถือเรื่องความสะดวกในการพิมพ์มากกว่าการคำนึงถึงความถูกต้องตามหลักภาษาไทย เช่น จร๊วบ (จูบ, หอมแก้ม) คริคริ (หัวเราะ) เป็นต้น (ธเนศ เวศร์ภาดา, 2558)

จากข้อมูลดังกล่าว สรุปได้ว่า ภาษาวัยรุ่นเป็นภาษาที่มีการใช้เฉพาะวัย เฉพาะกลุ่มลักษณะการใช้ภาษาของวัยรุ่นเกิดจากการที่วัยรุ่นชอบสร้างสรรค์คำใหม่ให้มีความหลากหลาย ไม่ว่าจะเป็นการตัดพยางค์/คำให้สั้นลง การใช้คำลงท้าย ฯลฯ โดยวัยรุ่นไม่ได้คำนึงถึงความถูกต้องตามมาตรฐานของภาษาไทย เช่น คิดถึงจังเลย เปลี่ยนเป็น คิดลุงจังเลย, ตลอดไป เปลี่ยนเป็น ตลอดปัย เป็นต้น คำต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นจากวัยรุ่นนั้นเพื่อสะดวกและรวดเร็วในการติดต่อสื่อสารโดยเฉพาะการสื่อสารทางอินเทอร์เน็ต

การเปลี่ยนแปลงของภาษาวัยรุ่น

การเปลี่ยนแปลงของภาษาวัยรุ่น กล่าวคือ วัยรุ่นเป็นกลุ่มที่มีการใช้ภาษาไทยผิดพลาดมากที่สุดทั้งการพูดและการเขียนที่ไม่ถูกต้องตามกาลเทศะและบุคคล มีการดัดแปลงคำตัวสะกด ตัวการันต์ให้ผิดเพี้ยนไปตามกระแสนิยม รวมทั้งการออกเสียงรวบคำหรือตัดคำให้สั้นลง ใช้คำไม่ถูกต้องจนเกิดความเคยชิน (เพชรยุพา บุรณศิริจรรยา, 2558) กลายเป็นความนิยมในกลุ่มภาษาจึงมีการเปลี่ยนแปลงตลอดเวลาตามยุคตามสมัย เหมือนกับแฟชั่นการแต่งตัวของผู้คนในสังคมซึ่งมีช่วงระยะเวลาและการเปลี่ยนแปลงไปเรื่อย ๆ และไม่ว่าจะเป็นวัยรุ่นยุคเก่าหรือวัยรุ่นยุคนี้ก็ตาม ล้วนแล้วแต่มีภาษาเฉพาะและเป็นภาษาสแลงทั้งสิ้น (เพชรยุพา บุรณศิริจรรยา, 2558) การเปลี่ยนแปลงของภาษาวัยรุ่นจึงเกิดจากการสื่อสารในโลกอินเทอร์เน็ต ทำให้เกิดภาษาแบบใหม่ที่น่าเน้นการสื่อสารความหมายอย่างรวดเร็วและการพยายามสร้างอัตลักษณ์เฉพาะกลุ่ม (เพชรยุพา บุรณศิริจรรยา, 2558)

จากที่กล่าวมาข้างต้นจึงสรุปได้ว่า การเปลี่ยนแปลงของภาษาวัยรุ่นมาจากการที่วัยรุ่นชอบเปลี่ยนแปลงภาษาที่ใช้ในการติดต่อสื่อสาร จะเห็นได้ว่าภาษามีการเปลี่ยนแปลงและมีพัฒนาการทางภาษาอยู่ตลอดเวลาซึ่งขึ้นอยู่กับผู้ใช้ภาษาในแต่ละสังคมนั้นด้วย การเปลี่ยนแปลงภาษา เพื่อสร้างความเป็นอัตลักษณ์เฉพาะกลุ่ม ดังนั้นภาษาที่ใช้สนทนาจึงมีความน่าสนใจ และแปลกใหม่ตามกาลเวลาและผู้พูดในสังคมเป็นตัวกำหนดให้ภาษาเปลี่ยนแปลง

สรุป

ภาษามีความสัมพันธ์กับสังคม ศาสนาวัฒนธรรม รวมถึงค่านิยม ผู้ใช้ภาษาจึงสร้างค่านิยมในกลุ่มของตนเอง เพื่อสร้างภาษาประจำกลุ่ม ชนเผ่า พัฒนาเป็นภาษาประจำชาติตามศักยภาพของกลุ่มนั้น การใช้ภาษาเป็นเครื่องมือในการติดต่อสื่อสารของคนในสังคม เพื่อต้องการให้คนในสังคมรับรู้ถึงความต้องการ ความรู้สึกนึกคิด การตัดสินใจถูกผิดของภาษา จึงต้องพิจารณาบริบททางสังคมด้วย จะเห็นได้ว่าภาษาที่เกิดขึ้นในสังคมย่อมมีความหลากหลาย เป็นการที่ภาษาหนึ่งภาษาใดมีประเภทย่อยหลายรูปแบบในตัวของมันเอง ภาษาอังกฤษซึ่งมีประเภทย่อย ๆ มีรูปแบบตามการยอมรับของสังคมที่ใช้ภาษานั้น ภาษาชนิดหนึ่ง ที่มี

ลักษณะต่างจากชนิดอื่น ๆ

การแปรของภาษาเป็นการเปลี่ยนตำแหน่งรูปของภาษาแต่ยังคงความหมายเดิมไว้ ยังมีการแปรเสียงของภาษาเปลี่ยนไปจากเสียงเดิม แต่รับรู้ในความหมายเดิมได้โดยอาศัยต้นเสียงเดิมเป็นตัวเปรียบเทียบ นอกจากการแปรรูปและเสียงแล้วการใช้ภาษายังมีการแปรคำศัพท์ในการเรียกขานคำศัพท์นั้นจนเคยชิน เช่น โทรศัพท์ แปรกับ ทีวี่ กีน แปรกับ รับประทาน ในภาษาถิ่นมีการแปร คำว่า ข้าวปุ้น ขนมนเส้น แปรกับขนมจีน บักหุ้ง แปรกับ มะละกอ แม่งกะปี้ แปรกับ แม่งปอ เป็นต้น ส่วนการแปรไวยากรณ์ เป็นการเปลี่ยนตำแหน่งคำในประโยคแต่ยังคงความหมายเดิมไว้และสามารถเข้าใจความเดิม ดังนั้น การแปรภาษา จึงเป็นการเปลี่ยนแปลงการใช้ภาษาซึ่งมีการเปลี่ยนด้านเสียง ด้านอักษร ด้านคำศัพท์ ด้านการสะกดคำ เป็นต้น ลักษณะการเปลี่ยนดังกล่าวนี้ เป็นการเปลี่ยนรูปการเขียนให้มีความแตกต่างจากภาษาไทยมาตรฐาน โดยไม่ทำให้ความหมายของคำเปลี่ยนไปจากเดิม

การใช้ภาษาของวัยรุ่นปัจจุบัน เป็นการใช้ภาษาที่สร้างขึ้นใหม่ เป็นภาษาที่ใช้ในสังคมอินเทอร์เน็ต เช่น “คิดลุง” “แร้น” “ตลอดปัย” “เต๋ว” “เสียจัย” “เทอ” “อะรัย” หรือคำลงท้าย “ออิ” “หุหุ” “อะนะ” ว่าเป็นวิฤตติภาษาไทยทำให้ความประณีตของภาษาหายไป อีกทั้งมีการตัดคำให้สั้นลงเช่น เช่น มหา’ ลัย คำปกติคือ มหาวิทยาลัย การเปลี่ยนรูปคำหรือเสียง เช่น แซบ คำปกติคือ ทราบ อีกทั้งมีการใช้คำสแลงเพื่อการสื่อสารในกลุ่มวัยรุ่นอีกด้วย ฉะนั้น ภาษาวัยรุ่นจึงเป็นภาษาที่มีการใช้เฉพาะวัย เฉพาะกลุ่มลักษณะการใช้ภาษาของวัยรุ่นเกิดจากการที่วัยรุ่นชอบสร้างสรรค์คำใหม่ให้มีความหลากหลาย ไม่ว่าจะเป็นการตัดพยางค์/คำให้สั้นลง การใช้คำลงท้าย ฯลฯ โดยวัยรุ่นไม่ได้คำนึงถึงความถูกต้องตามมาตรฐานของภาษาไทย เช่น คิดถึงจิงเลย เปลี่ยนเป็น คิดลุงจิงเรย, ตลอดไป เปลี่ยนเป็น ตลอดปัย เป็นต้น คำต่างๆ ที่เกิดขึ้นจากวัยรุ่นนั้นเพื่อสะดวกและรวดเร็วในการติดต่อสื่อสารโดยเฉพาะการสื่อสารทางอินเทอร์เน็ต

การเปลี่ยนแปลงของภาษาวัยรุ่นมาจากการที่วัยรุ่นชอบเปลี่ยนแปลงภาษาที่ใช้ในการติดต่อสื่อสาร จะเห็นได้ว่าภาษามีการเปลี่ยนแปลงและมีพัฒนาการทางภาษาอยู่ตลอดเวลาซึ่งขึ้นอยู่กับผู้ใช้ภาษาในแต่ละสังคมนั้นด้วย การเปลี่ยนแปลงภาษา เพื่อสร้างความเป็นอัตลักษณ์เฉพาะกลุ่ม ดังนั้นภาษาที่ใช้สนทนาจึงมีความน่าสนใจ และแปลกใหม่ตามกาลเวลาและผู้พูดในสังคมเป็นตัวกำหนดให้ภาษาเปลี่ยนแปลง

เอกสารอ้างอิง

กระทรวงศึกษาธิการ. (2551). *คู่มือการเรียนการสอนภาษาไทย คิดและเขียนเชิงสร้างสรรค์*.

เรียงความ ย่อความและสรุปความ. กรุงเทพฯ : สกสค. ลาดพร้าว.

ชนกพร อังสุวิริยะ. (2559). *ภาษากับสังคม*. กรุงเทพฯ : โอเดียนสโตร์,

ธเนศ เวศร์ภาดา. (2558). *หอมโลภวรรณศิลป์*. กรุงเทพฯ: ปาเจร.

ทวีศักดิ์ ปิ่นทอง. (2550). *การอ่านและการเขียนทางวิชาการ*. กรุงเทพฯ : โอเดียนสโตร์.

ทวีศักดิ์ ปิ่นทอง. (2550). *พัฒนาทักษะการเขียน*. กรุงเทพฯ : โอเดียนสโตร์.

เพชรยุพา บุณย์สิริจรัสรัฐ. (2558). *ยาร์ก (ภา) ชาไทย*. กรุงเทพฯ: ณ เพชร.

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ. (2552). *บรรทัดฐานภาษาไทย เล่ม 3*.

กรุงเทพฯ: องค์การค้าของ สกสค.

อมรา ประสิทธิ์รัฐสินธุ์. (2545). *ภาษาในสังคมไทย: ความหลากหลาย การเปลี่ยนแปลง การพัฒนา*.

กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

อุปมาอุปไมยในลูกทุ่งอีสาน*

Similes in Isan Folk Songs

¹อดุลย์ คนแรง, ²เชน นคร, ³พระมหาโกศลธีรปญโญ และ ⁴กิตติชัย สันทาลุนัย¹Adul khonraeng, ²Chen Nakorn, ³Phramahakosol Theerapanyoand ⁴Kittichai Santalunai^{1,2,3}คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย^{1,2,3}Faculty of Humanities, Mahachulalongkornrajavidyalaya University, Thailand.⁴นักวิชาการอิสระ⁴Independent Scholar¹Corresponding Author's Email: Adul.kho@mcu.ac.th

บทคัดย่อ

บทความวิชาการ

การศึกษานี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาอุปมาอุปไมยในอีสานคดี ชุด ลูกทุ่งอีสาน 2) ศึกษาโวหารในอีสานคดี ชุด ลูกทุ่งอีสาน 3) ศึกษาการใช้ภาษาถิ่นอีสานในอีสานคดี ชุด ลูกทุ่งอีสาน เป็นการศึกษาเชิงคุณภาพ โดยนำข้อมูลจากหนังสืออีสานคดี ชุด ลูกทุ่งอีสาน มาศึกษา วิเคราะห์ สังเคราะห์ และเรียบเรียงในรูปแบบพรรณนาความ เพื่อให้ทราบการใช้ภาษาถิ่นอีสานในอีสานคดี ชุด ลูกทุ่งอีสาน

ผลการศึกษาอุปมาอุปไมยที่ปรากฏในอีสานคดีชุดลูกทุ่งอีสานพบว่า 1) อุปมาอุปไมยมีทั้งรูปธรรมเปรียบเทียบกับนามธรรม รูปธรรมเปรียบเทียบกับรูปธรรม นามธรรมเปรียบเทียบกับนามธรรมและนามธรรมเปรียบเทียบกับรูปธรรม 2) กวีโวหารมีทั้งด้านเสาวราจ นารีปราโมทย์ พิโรธวาทัง และสัลลาปังควิสัย 3) ภาษาถิ่นอีสานในอีสานคดี ชุด ลูกทุ่งอีสานเป็นภาษาที่สื่ตรง ๆ ฟังง่าย งดงาม อบอุ่น จริงใจ ชูรสลูกทุ่งอีสานให้สนุกสนานชวนฟังยิ่งขึ้น

คำสำคัญ: อุปมาอุปไมย; ลูกทุ่งอีสาน; ภาษาถิ่นอีสาน

Abstract

The objectives of this study are: 1) to investigate similes in Isankhadee Isan folk series, 2) to study the poetry in Isankhadee Isan folk series, and 3) to study the use of Isan dialect in Isankhadee Isan folk song series. This qualitative study utilizes data from the Isankhadee Isan folk series to study, analyze, synthesize, and present information in form of a narrative to understand the use of Isan dialect in Isankhadee Isan folk series.

* Received March 26, 2024; Revised March 31, 2024; Accepted March 31, 2024

The research findings on similes that appeared in Isankhadee Isan folk series found that: 1) similes are found in concrete compared to abstract, concrete compared to concrete, abstract compared to abstract and abstract compared to concrete, 2) poetries include themes of Saowarojane (extolling the beauty of natural landscapes or scenic locations, often personifying them as a beautiful woman), Nareepramote (love, longing or romantic difficulties) Pirothwaathang (verses expressing anger or indignation) and Sal lapangkapisai (expressing sadness or grief). 3) The northeastern dialect in Isankhadee isan folk series is characterized by its straightforwardness, easy comprehension, simplicity, warmth, sincerity, and the ability to evoke the lively flavors of Isan, enticing listeners to enjoy and engage even more.

Keywords: Similes; Isan Folk Song; Isan Dialect

บทนำ

เพลงลูกทุ่งอีสาน หมายถึง เพลงที่ติดกลืนอายลาวหรืออีสานในเพลงลูกกรุงและลูกทุ่งไทยให้เห็นอยู่ดาษดื่นในช่วงหลังการหลั่งไหลเข้ากรุงของคนอีสาน ทั้งที่เป็นเพลงที่ชาวอีสานและชาวลาวในภาคกลางแต่งขึ้น และชาวกุญที่เก็บรับและซึมซับวัฒนธรรมทางภาษาแต่งขึ้น เพลงที่ติดกลืนอายอีสานและลาวในเพลงลูกกรุง ได้แก่ ชุณฉำโขง ของอาจันต์ ปัญจพรรค์ นักเขียนนามอุโฆษที่ใช้เวลาวางแต่งเพลงแบบแต่งเล่น ๆ และเป็นเจ้าของเพลงสะท้อนชีวิตหญิงสาวชาวอีสานที่ได้รับผลกระทบจากการเข้ามาตั้งฐานทัพในไทยของสหรัฐฯ ชื่อเพลงจดหมายจากเมียเช่า นอกจากนี้ยังมี สาวตางาม ของ ม.ร.ว.ถนัดศรี สวัสดิวัตน์ ซึ่งทั้งสองเพลงขับร้องโดย ม.ร.ว. ถนัดศรี สวัสดิวัตน์ เป็นต้น (แวง พลังวรรณ, 2545)

อีสานคดี ชุต ลูกทุ่งอีสาน เคยลงพิมพ์เป็นตอน ๆ ในหนังสือพิมพ์ผู้จัดการรายวันมาก่อน เป็นคอลัมน์ยอดฮิตที่มีผู้ติดตามอ่านจำนวนมาก แวง พลังวรรณผู้เขียนยืนยันว่า ได้ทำการตรวจสอบ สืบค้น พิจารณาความเป็นไปได้ของข้อมูลต่าง ๆ มาอย่างละเอียดถี่ถ้วน ที่สำคัญคือการนำข้อมูลเหล่านั้นมาเผยแพร่ ทำด้วยใจเป็นธรรมและเป็นกลางที่สุด และได้มอบผลงานนี้ให้ทางสำนักพิมพ์เรือนปัญญาจัดพิมพ์เป็นรูปเล่ม (แวง พลังวรรณ, 2545)

อีสานคดี ชุต ลูกทุ่งอีสาน ได้เขียนขึ้นด้วยความสุขใจ ทั้งที่การเขียนงานอยู่ในระหว่างปลายเดือนตุลาคม 2540 ถึง กลางเดือนมีนาคม 2541 อันเป็นช่วงเวลาที่อยู่ท่ามกลางสภาพเศรษฐกิจที่เลวร้ายและมรสุมร้ายอยู่รอบตัว งานชุดนี้มีวัตถุประสงค์อย่างน้อย 2 ประการ คือ หนึ่ง เพื่อนำเสนอข้อมูลในแง่ต่าง ๆ ของเพลงและนักร้องลูกทุ่งอีสานออกสู่สาธารณะ และสอง เพื่อนำเสนอแนวคิด ข้อเปรียบเทียบทางประวัติศาสตร์อันเกี่ยวเนื่องกับศิลปะการขับร้อง การขับลำ ของบรรพบุรุษชาวอีสาน (แวง พลังวรรณ, 2545)

ลูกทุ่งอีสานเข้าสู่ยุคเรืองสุดขีดในห้วงเวลาระหว่างปี พ.ศ.2514-2523 เพราะระยะเวลานี้ ศิลปินอีสานได้สร้างแนวเพลงที่มีเอกลักษณ์เป็นของตัวเอง มีความหลากหลายที่สุดเท่าที่เคยมีเคยเป็น มีบุคลากรผู้ร่วมสร้างสรรค์เพลงแนวนี้นานที่สุดและโดดเด่นที่สุด กอปรกับมีกระแสนับเพลงแนวนี้อย่างท่วมท้น ซ้ำยังมี

ปัจจัยเสริมทางสังคมเข้าอีก ทุกสิ่งทุกอย่างได้มาประชุม มาตัมมาโฮมกันพรั่งพร้อมที่สุดในช่วงนี้ และที่สำคัญมีผู้บัญญัติศัพท์ว่า ลูกทุ่งอีสานขึ้นในช่วงนี้อีกด้วย

ระยะเวลานี้จึงถือว่าเป็นยุคทองและเป็นยุคทองและเป็นยุคแห่งความทรงจำอันดีงามของเพลงลูกทุ่งอีสาน ชื่อของ อังคนางค์ คุณไชย ศักดิ์สยาม เพชรชมภู เทพพร เพชรอุบล และดาว บ้านดอน คือสัญลักษณ์ของศิลปินอีสานยุคนี้ และยังมียุคใดทั้งก่อนหน้านี้อีกและหลังจากนี้ที่ศิลปินอีสานจะโดดเด่นและมีชาวอีสานตื่นตัวขนานรับต้อนรับเพลงลูกทุ่งของชาวอีสานได้มากเท่าช่วงนี้ เพลงลูกทุ่งอีสานในยุคนี้จึงเป็นเพลงของชาวอีสาน โดยชาวอีสาน และเพื่อชาวอีสานอย่างแท้จริง (แวง พลังวรรณ, 2545)

การประพันธ์บทเพลงลูกทุ่งอีสานด้วยคำอุปมาช่วยทำให้เรื่องที่ลึกซึ้งเข้าใจยาก ปรากฏความหมายเด่นชัดออกมา ช่วยให้ผู้ฟังบทเพลงนั้นเข้าใจความหมายง่ายยิ่งขึ้นจากข้ออุปมานั้น อุปมามักใช้ในการอธิบายสิ่งที่เป็นนามธรรม เปรียบให้เห็นชัดด้วยสิ่งที่เป็นรูปธรรม แม้เปรียบเทียบเรื่องที่เป็นรูปธรรมให้เห็นชัดด้วยข้ออุปมารูปธรรม หรือเปรียบเทียบเรื่องที่เป็นนามธรรมให้เห็นชัดด้วยข้ออุปมานามธรรม ก็ช่วยให้เนื้อความหมายหนักแน่นเข้า แม้ในพระไตรปิฎกก็มีการใช้อุปมาธัมมาธิฐานที่เป็นนามธรรมให้เห็นความหมายชัดขึ้นด้วยอุปมาบุคคละธิฐานที่เป็นรูปธรรมเพื่อให้พุทธสาวกเข้าถึงความหมายพุทธธรรมที่ลึกซึ้งเสมอ โดยมาก มีคำว่าเหมือนนำหน้าคำอุปมา และมีคำว่าเหมือนตามหลังคำอุปมา อุปมาอุปไมยมีผู้ให้ความหมายไว้ดังนี้

อุปมา คือ ภาพพจน์รูปแบบหนึ่ง เป็นการเปรียบเทียบระหว่างของสองอย่าง ซึ่งอาจไม่ใช่ของชนิดเดียวกันหรือเรื่องเรื่องเดียวกัน ในการเปรียบเทียบมีคำที่แสดงว่าเหมือนเป็นเครื่องเชื่อม เช่น กล ดั่ง ดุจ ประหนึ่ง เล่ห์ เพียง ถนัดตั้ง ละม้าย แม้น เหมือน เถก ราว ในวรรณกรรมนิยมใช้อุปมาเป็นอันมากทั้งในร้อยแก้วและในร้อยกรอง โดยเฉพาะร้อยกรองนั้นนิยมมากในการพรรณนา เช่น บทชมโฉม บทชมนกชมไม้ บทคร่ำครวญความรู้สึกและความในใจ สิ่งที่น่าเปรียบเทียบจะสนับสนุนให้สิ่งที่ต้องการกล่าวถึงสิ่งนั้นเด่นชัดขึ้น เป็นการเน้นความหมายของข้อความให้คมชัดยิ่งขึ้นและอาจใช้อุปมากับข้อความหลายประเภท เช่น เรื่องเทพเจ้า มนุษย์ ธรรมชาติ เหตุการณ์ พฤติกรรมสิ่งที่เป็นนามธรรมทั้งหลาย (ราชบัณฑิตยสถาน, 2552)

อุปมา คือ สิ่งหรือข้อความที่ยกมาเปรียบเทียบ ข้อเปรียบเทียบได้แก่ตัวอย่างที่ยกขึ้นมาเปรียบเทียบกับสิ่งที่กำลังพูดถึงเพื่อให้เห็นภาพชัดเจนขึ้น

อุปไมยคือสิ่งหรือข้อความที่พึงเปรียบเทียบกับสิ่งอื่น ได้แก่ สิ่งหรือข้อความที่ควรแก่อุปมาเปรียบเทียบกับควรนำอุปมามาเปรียบเทียบ

อุปมาอุปไมยนิยมมีคำว่า เหมือน เปรียบเหมือน นำหน้า และลงท้ายด้วยคำว่า ฉนั้นใด ฉนั้นนั่น เช่น ใช้ว่า บุคคลในโลกนี้เปรียบเหมือนดอกบัวสี่เหล่าคือ ดอกบัวเป็นฉนั้นใด บุคคลก็เป็นฉนั้นนั่น คำว่า ดอกบัว จัดเป็นคำ อุปมา คำว่า บุคคล จัดเป็นคำ อุปไมย (พระธรรมกิตติวงศ์ (ทองดี สุรเตโช), 2556)

อุปมา คือ สิ่งหรือข้อความที่ยกมาเปรียบ, มักใช้เข้าคู่กับ อุปไมย ในประโยคเช่น เรื่องนี้มีอุปมาฉนั้นใด อุปไมยก็ฉนั้นนั่น (ราชบัณฑิตยสถาน, 2556)

อุปไมย คือ สิ่งหรือข้อความที่พึงเปรียบเทียบกับสิ่งอื่นเพื่อให้เข้าใจแจ่มแจ้ง, คู่กับ อุปมา อุปมาอุปไมยยังทำให้เกิดความซาบซึ้งด้วยความงามของเสียงและความหมายสร้างสุนทรียภาพใน

ลูกทุ่งอีสานครบถ้วนทั้งด้านเสาวรณนี้ คือ เพลงที่มีท่วงทำนองไปในทางฝากรัก แสดงความรักต่อนางอันเป็นที่
ต้องใจ นารีปราโมทย์ คือ เพลงที่มีเนื้อความทำนองชมโฉม ชมความงามด้านกายภาพของบุรุษหรือสตรี
พิโรธวาทัง คือ เพลงที่มีท่วงทำนองแสดงความเคืองใจหรือตัดพ้อต่อว่าตลอดจนเสียดสีเหน็บแนม ประชด
ประชันและเยาะเย้ย และสัลลาปังควิสัย คือ การแต่งที่มีทำนองคร่ำครวญ คะนิงหา ฝ่ฝันทา หรือร่ำรำพันถึง
บุคคลอันเป็นที่รักโดยเฉพาะเมื่อยามจากกัน หรือเมื่อความรักยังไม่สมปรารถนา การร่ำร้องรำพันถึงความทุกข์
กายทุกข์ใจตลอดทั้งบทนิราศต่าง ๆ (ราชบัณฑิตยสถาน, 2552)

บทเพลงเป็นวรรณกรรมประเภทหนึ่งที่สามารถสะท้อนภาพสังคมและชีวิตของผู้คนในสังคมได้
เนื่องจากผู้ประพันธ์เป็นสมาชิกของสังคมผู้รู้เห็นเหตุการณ์ต่าง ๆ แล้วนำมาผสมกับความรู้ ประสบการณ์
ผนวกกับแนวคิดแล้วกลั่นกรองออกมาเป็นเพลง สภาพสังคมและวัฒนธรรมอีสานจึงมีส่วนกำหนดเนื้อหาเพลง
ลูกทุ่งอีสาน ลูกทุ่งอีสานประกอบด้วยคำอุปมาอุปไมยเปรียบเทียบให้เนื้อความชัดเจนขึ้นและกวีโวหารทำให้
เกิดความซาบซึ้งสุนทริยรสแก่ผู้สดับรับฟัง ผู้วิจัยสนใจศึกษาอุปมาอุปไมยและกวีโวหารที่ปรากฏในอีสานคดีชุด
ลูกทุ่งอีสาน

อุปมาอุปไมยในเพลงลูกทุ่งอีสาน

คำว่าเหมือนจะเกิดตามหลังอุปไมยและคำว่าเหมือนจะเกิดนำหน้าอุปมา อุปไมย คือ สิ่งหนึ่งที่จะพึง
เปรียบเทียบกับสิ่งอื่น อุปมาคืออีกสิ่งหนึ่งที่เหมือนกันที่นำมาเปรียบเทียบ เช่น

อุปไมย	เหมือน	อุปมา
คนแสนอึดแสนจน	เหมือน	คนตกนรก

อุปไมย	อุปมา	อุปมาอุปไมยในเนื้อเพลง
อุปไมยรูปธรรม	อุปมานามธรรม	อุปมาอุปไมยในเนื้อเพลง
ข้าวอุมรวง	ใจอุมรัก	ข้าวอุมรวงหน่วงหนักเหมือนใจอุมรักภักดี กานดา
คนตกยาก	คนตกนรก	คนแสนอึดแสนจนเหมือนอย่างคนตกนรก
นางงาม	เทพธิดา	นางงามบาดใจหวนคิดไปเหมือนเทพธิดา
น้ำล้นเอ่อฝั่ง	รัก	น้ำล้นเอ่อฝั่งเหมือนรักรัญจวน
น้ำลด	ใจเรรวน	น้ำลงไม่คงไว้ดูจน้ำใจที่เรรวน
แม่น้ำมูล	แม่น้ำสวรรค์	สายธารแม่น้ำไหลหลังดั่งธารสวรรค์
เมืองกรุง	เมืองสวรรค์	ไม่เหมือนเมืองสวรรค์ต้องพกเงินพันตลอดปี
หางตาคม	บาดใจชาย	หางตาแม่คมเหมือนจะบาดใจชาย
สายแม่น้ำโขง	ใจ	แม่โขงสายน้ำไหลลงดั่งใจเอยมยที่ลืมหว้าจา

ลำโพง	ใจ	ลำโพงเหมือนเชื่อมโยงหัวใจพี่ให้รักเจ้า
ลาวสองฝั่ง	ใจหนึ่งดวง	ให้หลานปู่ไปมาหาสู่บูชาพระธาตุหลวงพระธาตุพนมให้แห่นางเหมือนใจหนึ่งดวงลาวสองฝั่ง
น้ำโขง	น้ำใจ	น้ำโขงเต็มสองฝั่งรินไหล ดั่งน้ำใจเจ้าไหลร่วมธารมองเห็นกัน
งาม	นางฟ้า	งามดั่งนางฟ้ามาบุญชักพาอยู่ในไพร
สดสวย	ดอกฟ้า	สดสวยอรชรเหมือนดอกฟ้า
พบคนสวย	ที่ไผ่ผืน	ให้ได้พบคนสวยเหมือนดั่งที่ไผ่ผืน
พบนวนาง	ต้องมนต์สะกด	ได้พบนวนางดั่งเหมือนต้องมนต์แน่วแน่
พบบังอร	เคยร่วมบุญปางก่อน	ได้พบบังอรเหมือนเคยร่วมบุญปางก่อน
สายลม	เสียงใจสาบาน	สายลมเฉื่อยฉิวทิวสนสู่โอบสอดเสียงกังวานเหมือนเสียงใจเฮาสาบาน ให้น้องหารได้เป็นสักขี
เสียงแคน	สัญญา	เสียงแคนเหมือนเป็นสัญญา
เสียงจักจั่นรำพัน	ใจพี่ร้องโอดโอย	เสียงจักจั่นรำพันร้องเพลงแหบโหยเหมือนใจพี่ร้องโอดโอยครวญหาแก้วใจ
เสียงพิณเสียงแคน	อยู่แดนอีสาน	ได้ฟังเสียงพิณได้ยินเสียงแคนเหมือนได้อยู่แดนแคว้นถิ่นอีสาน
เสียงแคนครวญ	ชวนให้ใจเศร้าหมอง	ฟังแคนครวญเหมือนชวนให้ใจเศร้าหมอง
เสียงน้อง	ต้องมนต์	เสียงน้องเหมือนดั่งต้องมนต์
เทพพร เพชรอุบล	คนไข้ที่บ่สร้าง	ทำเทพพร เพชรอุบลเหมือนคนไข้ที่บ่สร้าง
เสียงเพลง	มนต์	เสียงเพลงเหมือนมนต์ที่ยั่วให้คนสำราญ
เสียงร้อง	อยากจะฆ่าตาย	เสียงร้องเหมือนอยากฆ่าตัวตาย
ดาวหางขึ้นทางทิศตะวันออก	การพลัดพรากจากกัน	ดาวหางพราวทิศบูรพา เหมือนเป็นสัญญาพรากจากกัน
อีสาน	มนต์มดใจ	ปลื้มอีสานเหมือนมนต์มดใจ
อุปไมยรูปธรรม	อุปมารูปธรรม	
หน้าบาน	อืเจีย	กลับถึงบ้านหน้าบานเหมือนอืเจีย
กินข้าวโพด	เป่าแคนแซก	กินข้าวโพดปานเป่าแคนแซก

กลืนแก้มนาง	ดอกพะยอม	กลืนปรางนางหอมเหมือนดอกพะยอม กลางเดือนสี่
เขียดไม้เขียดขาคำ	หมอลำ	เขียดไม้เขียดขาคำเหมือนหมอลำพากันม่วน
ฉีกปลาแดก	ลอกปอ	ฉีกปลาแดกพอปานลอกปอ
สูบยา	สูมไฮ่	ปานสูมไฮ่เลนอสูบยา
กอดใคร	กอดน้องนาง	กอดใครก็ไม่อุ่นเหมือนกอดน้องนาง
กอดนาง	กินเป็ดย่างไฟแดง	กอดน้องนางเหมือนกินเป็ดย่างไฟแดง
คอกลม	คอช้าง	คอกลมเหมือนดั่งคอช้าง
เอบาง	ยางรถยนต์	เอบางเหมือนยางรถยนต์
รูปหล่อ	ตอไพลน	รูปหล่อเหมือนตอไพลน
หน้ามน	เขียงน้อยซอยชา	หน้ามนเหมือนเขียงน้อยซอยชา
คิ้วก่ง	วงพระจันทร์	คิ้วก่งดั่งวงพระจันทร์
เจ้าอย่าทำแสงนอน	ดาวหนัง	เจ้าอย่าทำแสงนอนเหมือนอย่างดาวหนัง
อย่าแสงนอน	ค้อนตอกส่ว	อย่าแสงนอนเหมือนค้อนตอกส่ว
เธอยักคิ้ว	ค้อนตอกส่วตอนเข้าร่อง เสาเรือน	หากรักให้เธอยักคิ้วเหมือนค้อนตอกส่วตอน เข้าร่องเสาเรือน
เจ้าคลายรัก	น้ำมูลเหือดหาย หาดวารินสิ้นเม็ดทราย	ดั่งน้ำมูลแห้งเหือดไม่มีความหมาย ดั่งหาด วารินสิ้นเม็ดทราย เมื่อเจ้าคลายรักเอย
ผู้ชายเย้ยเยาะย่ำยีสตรี	หมดที่หากิน	เราเป็นผู้ชายไม่ควรละลายสตรี เย้ยเยาะย่ำยี้ เหมือนหมดที่หากิน
อกใคร	อกฉัน	อกใครจะเป็นเหมือนเช่นอกฉันกันเล่า
ใครมีสุขไม่ทุกข์	เรา	เห็นใครมีสุขไม่ทุกข์เหมือนเรา
ลำโขง	อ้อมแขน	ลำโขงทอดผ่านดั่งหนึ่งอ้อมแขน
น้องบ่สวย	นางงามจักรวาล	น้องบ่สวยลาวัลย์เหมือนนางสาวจักรวาล
ผูกฮักเป็นเสี้ยว	เครือเกี่ยว	ผูกฮักเป็นเสี้ยวเหมือนเครือเกี่ยว
หลายชนเผ่า	ลูกแคน	หลายชนเผ่าเหมือนดั่งลูกแคน
ผ้าผวยร้อยผืน	น้องอยู่ใกล้	ผ้าผวยร้อยผืนไม่ขึ้นเหมือนน้องอยู่ใกล้
พักรับปลั่ง	จันทร์วันเพ็ญ	พักรับปลั่งดั่งจันทร์วันเพ็ญ
พี่	คนจร	พี่เหมือนคนจรต้องร้อนร่นา
ดวงหน้าโสกา	เดือนเพ็ญ	ดวงหน้าโสกาเพียงเดือนเพ็ญ
ดวงเดือน	หน้านาง	ดวงเดือนเหมือนดั่งหน้านาง
ดาวเดือนส่อง	ตาที่มองน้อง	ดาวเดือนส่องเปรียบตาที่มองหาน้อง

ตาน้อง	มิด	ตาน้องสำออยฝากความอาลัยดังเหมือนมิด คว้านอกใจ สะท้อนทรวงในพื้หวงอาวรณ์
ปู่	ผู้รู้การณ์ไกล	ปู่จากฝากความสั่งให้ลาวสองฝั่งเหมือนดังผู้รู้ การณ์ไกลในทรวง
ปวดหัวใจ	ใครมายิง	ปวดหัวใจเหมือนใครมายิง
ปวดหัวใจ	ไฟแผดเผา	ปวดหัวใจเหมือนไฟแผดเผา
ปวดหัวใจ	ใครมาฟัน	ปวดหัวใจเหมือนใครมาฟัน
ผู้ใหญ่	ฤๅษีตาไฟ	ทำแอ็คคือไ้คู้โวเป็นผู้ใหญ่ เหมือนฤๅษีตาไฟ ไม่แลไม่มอง
พ่อน	หงส์เหิร	งามงอนมาพ่อนก่อนหนา ลีลาเหมือนดังหงส์ เหิร อีสานลำเพลินอรชรอ่อนแอ้น
ผมตัดหยิก	ก้อนเมฆ	ผมตัดหยิกเหมือนก้อนขี้ฟ้า
ชาวนา	กา	ชาวนาเปรียบกาหรือจะมาไฟหงส์
หางตางอน	คันศร	หางตางอนเหมือนดังคันศร
หางตาแม่คม	บาดใจชาย	หางตาแม่คมเหมือนจะบาดใจชาย
เสียงแคน	คำร้องเรียก	เสียงแคนผู้ใดเว้าวอน อ่อนคำฮักเหมือนอ้าย เรียกเอิ้น
ฟ้าร้อง	น้องกู่	ฟ้าฮ้องก้องอยู่หู่ เหมือนน้องกู่อยู่แสนไกล
พระเณรร้องไห้	พระเณรขาดสิ้นใจ	พระเณรพระธาตุทั้งวัดร้องไห้ปานจะขาด สิ้นใจเมื่อพระธาตุถล่ม
เสียงลม	เสียงซู้	ฟังเสียงลมพัดอู่บ้านเสียงซู้ฮ้องสั่งแฟน
เสียงเจ้าร้อง	อยากจะฆ่าตัวตาย	เสียงเจ้าร้องเหมือนว่าอยากจะฆ่าตัวตาย
น้องแก้วร้อน	ไฟจี	น้องแก้วร้อนเหมือนดังไฟจี
หญิง	ขนม	หญิงเปรียบเช่นขนม
หน้าต่าง	ดวงตา	หน้าต่างเหมือนดวงตา
อกโต	แดงโม	อกโตโตเหมือนแดงโมที่หิ้ว
หมอลำ	นกขมิ้น	หมอลำคงไร้ค่าเปรียบดังนกขมิ้น
กอดใครอุ่น	กอดน้องนาง	กอดใครก็ไม่อุ่นเหมือนกอดน้องนาง
อ้าย	นายห้าง	อ้ายนี้มันบมิสตั้งค้บเหมือนนายห้าง
คนติดแม่ค้า	คนบ้าคนบ๊อง	คนติดแม่ค้าเหมือนคนบ้าคนบ๊อง
คนติดแม่ค้า	คนบ้ายาผี	คนติดแม่ค้าเหมือนคนบ้ายาผี
ไฟไม่หล่อ	ตอลนไฟ	ไฟไม่หล่อเหมือนตอลนไฟ

พี่รักน้อง	ต้นข้าวรักนา	พี่รักเจ้าเหมือนต้นข้าวรักนา
พี่รักน้อง	ปลารักหนอง	เหมือนปลารักหนอง
พี่รักน้อง	นักร้องรักเสียง	เหมือนนักร้องรักเสียง
พี่รักน้อง	นกเอี้ยงรักควายเฒ่า	เหมือนนกเอี้ยงรักควายเฒ่า
พี่รักน้อง	ไถ่อย่างรักสั้มตำ	เหมือนไถ่อย่างรักสั้มตำ
น้องรักพี่ พี่รักน้อง	น้ำในคลอง	น้องรักพี่ พี่รักน้อง เหมือนน้ำในคลองไหลเข้าหากัน
น้องเดินหนัก	บ้านจะพัง	เดินขึ้นนอกชานเหมือนบ้านจะพัง
น้องเดินโครมคราม	ฝรั่ง	เดินโครมครามตึงตึงเป็นฝรั่งผมแดง
เรามันห่างไกล	ฟ้ากับดิน	แต่ว่าเรามันห่างไกลดั่งฟ้ากับดิน
ฉันต้องครวญคราง	อย่างทั้งเป็น	ฉันต้องครวญครางเหมือนถูกอย่างทั้งเป็น
น้ำพริกเก่า น้ำพริกใหม่	ไม่ต่างกันเลย	น้ำพริกเก่า น้ำพริกใหม่ มันก็เหมือนเคยไม่ต่างกันเลยนะแม่ยอดชีวา
หัวใจร้อน	ไฟเผาไร่	หัวใจพี่ร้อนดั่งไฟเผาไร่
สาวน้อยทำเฉย	ไม่เคยแกล้งจะทำให้ข้า ทรวง	โอ้วสาวน้อย ชม้อยแล้วเลยเห็นแล้วทำเฉย เหมือนว่าไม่เคยแกล้งจะทำให้ข้าทรวง
พวกเราทั้งหลาย	ไม้ในกลวง	พวกเราทั้งเหมือนไม้ในกลวง กิ่งแห้งใบร่วงกิ่ง เฉาเหงาง่วง พบเจ้าดวงกิ่งง่วงก็คล้าย
ดวงดาว	ตา	เห็นดวงดาวส่องเปรียบตาที่มองเห็นน้อง
อุปไมยนามธรรม	อุปมานามธรรม	อุปมาอุปไมยในเนื้อเพลง
คิดกลุ้ม	ไฟสุ่มร้อนเรา	คิดมาละมันกลุ้มดั่งไฟสุ่มร้อนเรา
ใจ	เกลือ	ใจอ้ายบ่เค็มดั่งเกลือหากบ่เชื่อเปิดให้ดู
เย็นจิต	ผูกมิตร	เย็นจิตเท่าเย็นผูกมิตร
รักของพี่	ควาย	รักของพี่ถ้าเป็นเหมือนควายน้องคงจะอับ อายเพราะควายไม่นุ่งกางเกง
รักจริง	ข้าวเหนียวติดมือ	ฮักจริงฮักจังเหมือนดั่งข้าวเหนียวติดมือ
รักกันสามวันเลื่อมเลือน	ดาบเขียดเดือนหัวใจ	รักกันสามวันลึ่มเลือนเหมือนดาบเขียดหัวใจ
รักให้ขาดตอน	นกน้อยไม่กลับคอน	รักที่ขาดตอนเหมือนนกน้อยเร่เล่น อยู่จน เย็นยังไม่เห็นกลับคอน
ใจพี่	ถูกมนต์สะกด	ทุ่งแห่งนี้ใจพี่ดั่งเหมือนถูกมนต์
กระจับจอกแหนติดคุ้ง	สวระรักถมใจ	กระจับจอกแหนเป็นแพลอยติดกันคุ้ง เหมือน สวระรักถมใจมุ้ง

แล้ง	ไฟเผาเผา	แผ่นดินกว้างใหญ่แล้งดังไฟเผาเผา
ร้อนแดด	ทะเลทราย	ร้อนแดดเผาเผาเจียนตายดังทะเลทราย
อุปมาอุปไมยธรรม	อุปมาอุปไมย	อุปมาอุปไมยในเนื้อเพลง
น้ำใจแฟนแฟน	ลูกหลานพี่น้อง	น้ำใจแฟนแฟน เมตตาโอบอุ้มหนุ่มอีสาน เหมือนดังลูกหลานพี่น้องร่วมแดน
น้ำอกน้ำใจต้อนรับ	พี่น้องชุมแสง	น้ำอกน้ำใจแขกไปไทยมาต้อนรับเหมือนว่า เป็นพี่น้องชุมแสง
หวงเจ้า	ชีวา	จะหวงเจ้าเหมือนดังชีวา
จิตหวั่นไหว	คนไข้ที่ยังไม่สร้าง	จิตหวั่นไหวเหมือนคนไข้ที่บ่เซา
ใจ	เพชร	ใจเด็ดเยี่ยงเพชร
ความรัก	ไฟรม	เพราะความรักก็เหมือนไฟรม
รักละลาย	สายธารา	รักละลายจากไปดังสายธารา
รักไม่จาง	นางชิตข้างเคียงคู่	ลา ขอลา จากไปยังรักไม่จาง ดังหนึ่งนางชิต ข้างเคียงคู่พะนอน
อารมณ์ระทม	แก้วบาง	อารมณ์ระทมนั่งแก้วบาง แผลกแล้วนางยาม รักจางห่างไกล
ใจอ้ายบ่เค็ม	เกลือ	ใจอ้ายบ่เค็มดังเกลือ หากบ่เชื่อสิเปิดให้ดู
อุปมาอุปไมยธรรม	อุปมาอุปไมยและ นามธรรม	อุปมาอุปไมยในเนื้อเพลง
โขงไหลแรง	ตาพี่ให้, ใจพี่รอ	โขงไหลแรง ฝุ่นสีแดงสองฝั่งฟ้า เหมือนตาพี่ ให้ เหมือนใจพี่รอ ไอละหนอนวลเอย

กวีโวหารในเพลงลูกทุ่งอีสาน

เสาวรณี คือ เพลงที่มีท่วงทำนองไปในทางฝากรัก แสดงความรักต่อนางอันเป็นที่ต้องใจ ประกอบด้วย โวหารนี้ ได้แก่ ผูกอีกเป็นเสี้ยวเหมือนเครือเกี่ยว ให้หลานปู่ไปมาหาสู่บูชาพระธาตุหลวงพระธาตุพนมให้แทน หวง เหมือนใจหนึ่งดวงลาวสองฝั่ง พี่รักเจ้าเหมือนต้นข้าวรักนา เหมือนปลารักหนอง เหมือนนักร้องรักเสียง เหมือนนกเอี้ยงรักควายเฒ่า เหมือนไก่อายรักส้มตำ อักจิ่งอักจั่งเหมือนดังข้าวเหนียวติดมือ น้องรักพี่ พี่รักน้อง เหมือนน้ำในคลองไหลเข้าหากัน

นารีปราโมทย์ คือ เพลงที่มีเนื้อความทำนองชมโฉม ชมความงามด้านกายภาพของบุรุษหรือสตรี ประกอบด้วยโวหารนี้ ได้แก่ ดวงหน้าโสกาเพียงเดือนเพ็ญ หางตาแม่คมเหมือนจะบาดใจชาย คิ้วก่งดังวง พระจันทร์ กอดใครก็ไม่อุ่นเหมือนกอดน้องนาง งามดังนางฟ้ามาบุญชักพาอยู่ในไพร พักตร์ปลั่งดังจันทร์วัน

เพ็ญ นางงามบาดใจหวนคิดไปเหมือนเทพธิดา สดสวยอรชรเหมือนดอกฟ้า งามจนมาพ้องก่อนหน้า ลีลาเหมือนดังหงส์เหิน อีสานลำเพลินอรชรอ่อนแอ้น ทางตางอนเหมือนดังคันศร

พิโรธวาทัง คือ เพลงที่มีท่วงทำนองแสดงความเคืองใจหรือตัดพ้อต่อว่าตลอดจนเสียดสีเหน็บแนมประชดประชันและเยาะเย้ย ประกอบด้วยโวหารนี้ ได้แก่ ออย่าแสนอนเหมือนค้อนตอกสั่ว โอ้วสาวน้อยชม้อยแล้วเลยเห็นแล้วทำเฉย เหมือนว่าไม่เคยแกล้งจะทำให้ข้าทรวง เจ้าอย่าทำแสนอนเหมือนอย่างดาวหนึ่งเดินขึ้นนอกขานเหมือนบ้านจะพัง เดินโครมครามตึงตังเป็นฝรั่งผแดง ออกโตโตเหมือนแดงโมที่หัว กินข้าวโทดปานเป่าแคนแขก สีกปลาแดกพอปานลอกปอ ปานสุ่มไฮ่เลนนอสูบยา หลึงเปรียบเช่นขนม ผมดัดหยิกเหมือนก้อนชีฟ้า

สลลปปังควิสัย คือ การแต่งที่มีทำนองคร่ำครวญ คะนึ่งหา ฝ่ฝืนหา หรือร่ำรำพันถึงบุคคลอันเป็นที่รัก โดยเฉพาะเมื่อยามจากกัน หรือเมื่อความรักยังไม่สมปรารถนา การร่ำร้องรำพันถึงความทุกข์กายทุกข์ใจตลอดทั้งบทนิราศต่าง ๆ ประกอบด้วยโวหารนี้ ได้แก่ คนแสนอดแสนจนเหมือนอย่างคนตกนรก โขงไหลแรง ฝุ่นสีแดงสองฝั่งฟ้า เหมือนตาพี่ให้ เหมือนใจพี่รอ ปวดหัวใจเหมือนไฟเผาเผา รักกันสามวันลิ้มเลือนเหมือนดาบเฉือนหัวใจ เสียงเจ้าร้องเหมือนว่าอยากจะทำตัวตาย ฉันต้องครวญครางเหมือนถูกย่างทั้งเป็น ลา ขอลา จากไปยังรักไม่จาง ดังหนึ่งนางซิดข้างเคียงคู่พนอน ได้ฟังเสียงพิณได้ยินเสียงแคนเหมือนได้อยู่แดนแคว้นถิ่นอีสาน เสียงแคนผู้ใดแว่ววน อ่อนคำฮักเหมือนอ้ายเรียกเอิ้น ร้อนแดดเผาเผาเจียนตายดังทะเลทราย กลิ่นปรางนางหอมเหมือนดอกพะยอมกลางเดือนสี่ ดวงเดือนเหมือนดังหน้านาง ฟังเสียงลมพัดอุ้พานเสียงซู้ฮ้องสั่งแฟน ฟ้าฮ้องก้องอยู่หู เหมือนน้องกู่อยู่แสนไกล เสียงน้องเหมือนดังต้อมนัต ทำเทพพร เพชรอุบลเหมือนคนไข้ที่บ่สร้างจิตหวั่นไหวเหมือนคนไข้ที่บ่เซา พระณรรพธาดูทั้งวัดร้องไห้ปานจะขาดสิ้นใจเมื่อพระธาดูกลม ตาน้องสำออย ผากความอาลัยดังเหมือนมิดควานอกใจ สะท่อนทรวงในพิท้วงอวรณ์ ทุ่งแห่งนี้ใจพี่ดังเหมือนถูกมนต์

ภาษาถิ่นในเพลงลูกทุ่งอีสาน

ภาษาในเพลงลูกทุ่งอีสานซึ่งถือว่าเป็นเพลงของชาวบ้านส่วนมาก เป็นตลาดและเป็นเพลงของชาวชนบทโดยแท้ ภาษาที่ใช้จึงเป็นภาษาที่จริง งาม ง่ายเสนาะหูซาบซึ่งใจ เช่น

เพลงขุนลำโขง คำร้อง: อาจันต์ ปัญจพรรค์ ทำนอง: สง่า อารัมภีร์ ขับร้อง: ม.ร.ว.ถนัดศรี สวัสดิวัฒน์

โขงไหลแรง ฝุ่นสีแดงสองฝั่งฟ้า เหมือนตาพี่ให้ เหมือนใจพี่รอ ไอละหนอแม่คุณเอ๋ย สองข้างตลิ่ง ห่างเสียงจริงเจียวหนอ คิดไปใจพี่ท้อ พี่นี้รอเดียวแด ไอละหนอแม่คุณเอ๋ย ขุนโขงแต่ว่าไหลเย็น เจ้าเห็นสีไม่เหลียวแล น้ำใจไม่เที่ยงแท้ พี่ขอแพ้นวลล่อ ไอละหนอนวลเอ๋ย โขงไหลริน ได้อาบชุ่มใจคอ สูญรักพี่ไม่ท้อ พี่จะรอแทบฝั่งโขงเอ๋ย (แวง พลังวรรณ, 2545)

เพลงรำदैย คำร้อง ทำนอง ขับร้อง: เบญจมินทร์

สวยก็จริงนะสาว ขาวก็จริงนะน้อง แม้นมีทองจะให้เจ้าแต่ง ครั้นเมื่อถึงยามแลงจะพาเจ้าแต่งตัวเดิน เพลินก็จริงนะน้อง ไผมองก็ว่างามสม คิ้วต่อกี่ยังแถมคอกกลมทางตาแม่คมเหมือนจะบาดใจชาย อยากฮู้ว่าบ้าน

อยู่ใส ผู้ใดเขาเป็นคู่ซ้อนแม่ยามนอนบ่มีไผ่กอด สองแขนของอ้ายสี่สอด กอดไว้บ่ให้ไผ่มาตอม หอมหลายคือ
แม่นแก้วนาง หอมต่างสาวอื่นอื่น ถ้าได้ตัวน้องมาประคองสักคืน เงินแสนเงินหมื่นสิบได้ตื่นตามอง (แว
พลังวรรณ, 2545)

อีสานบ้านเฮา คำร้อง ทำนอง: พงษ์ศักดิ์ จันทรุกขา

หอมดอกผักกะแยง ยามฟ้าแดงคาลงมา แอ๊บแอ๊บเยียดจะนา ร้องยามฟ้าฮ้องฮวานฮวาน เขียดไม้
เขียดขาค่าเหมือนหมอลำพากันม่วน เมฆดาลัยปั่นป่วนฝนตกมาสู่อีสาน หมู่ผ้าตีนกับแก๊ ถูกฝนแลเขียว
ตระการ ควายพุยเสร็จจากงาน เล็มหญ้าอ่อนตามคันนา รุ่งแจ้งพอพุ่มพู่ ตื่นเช้าตรูรีบออกมา เร่งรุดไถสุดนารีบ
นำฟ้าฟาวนำฝน อีสานบ้านของเฮา อาชีพเก่าแต่นานดล เอาหน้าสู้ฟ้าฝนเห็ดนาไร่บ่ได้เฮา เห็ดนาไร่บ่ได้เฮา
ม่วนเอ๊ย... โอ...โอ...น...ม่วนเอ๊ย ม่วนเสียงกบร้องอ๊บบักกล่อมลำเนา ผักเม็กผักกระเดาผักกระโดนและผัก
อีฮีน ธรรมชาติแห่งบ้านนา ฝนตกมามีของกิน ฝนแล้งแห้งแผ่นดิน ห้วยบึงหนองแห้งเหือดหาย มาเด้อมาเห็ด
นา มาเด้อหล่าอย่างเดินผ่าย นับวันจะกลับกลาย บ่าวสาวไหลเข้าเมืองกรุง เสียงแคนกล่อมเสียงซุง ตั่งลุงตุง
แล่นแตร ลุงตุง เสียงแคนกล่อมเสียงซอ อ้อนแล้วอ้อ อ้อนอีแล้วอ้อ มาเด้อมาช่วยกันก่อ อีสานน้อ...บ้านของ
เฮา

แว พลังวรรณ ได้ยกย่องเพลงอีสานบ้านเฮาว่า เป็นเพลงประจำภาคอีสาน เพลงที่มีรหัสนัยเป็น
เหมือนบาร์โคดหรือดีเอ็นเอที่พิสูจน์ความเป็นอีสานในสายเลือด ในปี พ.ศ. 2520 พงษ์ศักดิ์ได้สร้างผลงานโดดเด่น
ที่สุดและเป็นสัญลักษณ์ที่กวมเอาความเป็นลูกทุ่งอีสานไว้อย่างพร้อมมูล เพลงนี้คือคำอธิบายความหมาย
ของคำว่าลูกทุ่งอีสานได้ดีที่สุด เพลงนี้เพียบพร้อมทั้งรูปแบบ เนื้อหา ท่วงทำนอง จังหวะ ลีลา คำร้อง ภาษา
งดงาม เป็นเพลงที่สะท้อนบรรยากาศของภาคอีสานและวิถีชีวิตของชาวอีสานได้อย่างหมดจด ผู้แต่งเพลงนี้
มีความกล้าหาญในการเลือกใช้คำภาษาถิ่นมาปลูกเร้าจิตวิญญาณคนอีสานให้รักเกิดทุนหวงแหนถิ่นเกิด รัก
พงศ์รักเผ่า รักแผ่นดินเกิด รักความเป็นจริงรักสิ่งที่ตนเองมีและเป็น และรักสภาพแวดล้อม มองสิ่งที่ราย
รอบตัวเองเป็นดังสรรเสริญ สวรรค์แห่งความเป็นจริงที่อยู่บนพื้นพิภพนี้ (แว พลังวรรณ, 2545)

เพลงนี้จึงเป็นเหมือนเส้นชีวิตของชาวอีสาน เป็นกระจกบานใหญ่ที่ส่องฉายชีวิตคนอีสานได้อย่างหมด
เปลือก เนื้อหาและรูปแบบของเพลงได้สะท้อนเงาให้เห็นว่า ชีวิตชาวอีสานมีทั้งสุขทุกข์ระคนปนกันไปในเวลา
เดียวกัน จนแยกไม่ออกว่าไหนสุขไหนทุกข์ เพลงนี้จึงเป็นเหมือนหีบห่อที่บรรจุชีวิตของชาวอีสานไว้ทั้งหมด
เพลงนี้จึงทรงพลานุภาพเหนือชีวิตจิตใจคนอีสานทั้งมวลและตรึงหัวใจคนอีสานทุกดวงให้ตระหนักถึงกำพืดของ
ตนให้ความสนใจและเห็นคุณค่าแผ่นดินเกิด ให้ซาบซึ้งถึงความงามของภาษาถิ่นอีสานอันจะนำไปสู่การหันหน้า
เข้าปรับทุกข์ แลกเปลี่ยนประสบการณ์และนำคุณค่าที่ได้จากแดนไกลไปสร้างชีวิตใหม่ในแดนเกิด (พงษ์ศักดิ์
จันทรุกขา, 2556)

สรุป

เพลงลูกทุ่งอีสานเป็นภาษาถิ่นที่สละสล่าปลูกเร้าจิตวิญญาณคนอีสานให้รักแผ่นดินเกิด เปิดโลกทัศน์
ชาวอีสานให้เข้าใจธรรมชาติทั้งภายในและภายนอกตน เป็นมิตรกับเพื่อนมนุษย์ชนและสิ่งแวดล้อม ยอมรับสิ่ง
ที่ตนมีและสิ่งที่ตนเป็น ปรับตัวเข้ากับสุขและทุกข์ได้เพราะเห็นสรรพสิ่งตามความเป็นจริง ภาษาถิ่นที่ใช้ใน

ลูกทุ่งอีสานอุดมไปด้วยความจริง ความงาม ความง่าย ส่งถึงจุดหมายแห่งความสุข ประกอบด้วยอุปมาอุปไมย เปรียบเทียบสิ่งที่ไม่คุ้นเคยเหมือนกับสิ่งที่คุ้นเคย สิ่งเป็นนามธรรมเหมือนกับสิ่งที่เป็นรูปธรรม สิ่งที่มีความหมายไม่คมชัดเทียบกับสิ่งที่มีความหมายคมชัด เพื่อให้เน้นความหมายสิ่งที่ยังไม่คมชัดให้คมชัดยิ่งขึ้น นอกจากนี้ยังมีกวีโวหารในลูกทุ่งอีสานช่วยให้สำราญซาบซึ้งในสุนทรีภาพทั้งด้านความรัก ความงามซึ่งเป็นสนามแห่งความสุข สลับกับความทุกข์ ความขัดใจ ไม่สมปรารถนาพาให้พลัดพรากทำให้จากกัน รู้เท่าทันสุขทุกข์ที่เกิดขึ้นสลับกันไป เมื่อยามสุขก็ไม่หลงใหลมัวเมา เมื่อยามทุกข์ก็ไม่โศกเศร้าจนเกินเหตุ ลีเมรชาติอันวิเศษภาษาถิ่นอีสานที่ไพเราะสนุกสนาน สื่อความหมายตรง ๆ ดำรงความบริสุทธิ์ทางภาษา ล้ำค่าจริงใจ ชวนให้เกิดความเลื่อมใส สุขในการใช้ภาษาถิ่นอีสานที่อุดมด้วยปัญญาญาณและวัฒนธรรม

เอกสารอ้างอิง

- พงษ์ศักดิ์ จันทรูกษา. (2556). *หอมดอกผักกะแยง*. อุบลราชธานี: ศิริธรรมออฟเซ็ท.
- พระธรรมกิตติวงศ์ (ทองดี สุรเตโช). (2556). *คำวัด*. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์เลี้ยงเชียง.
- ราชบัณฑิตยสถาน. (2556). *พจนานุกรมราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2554*. กรุงเทพมหานคร: ราชบัณฑิตยสถาน.
- ราชบัณฑิตยสถาน. (2552). *พจนานุกรมศัพท์วรรณกรรมไทย*. กรุงเทพมหานคร: ราชบัณฑิตยสถาน.
- แวง พลังวรรณ. (2545). *อีสานคดี ชุด ลูกทุ่งอีสาน*. กรุงเทพมหานคร: บริษัทเรือนปัญญา จำกัด.

แนวทางการปรับปรุงแก้ไขปัญหาของผู้ใช้ระบบงานสารบรรณอิเล็กทรอนิกส์ ของคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม*

Electronic Document System Users' Problem-solving Guideline of Faculty of Humanities and Social Sciences, Nakhon Pathom Rajabhat University

¹สุธาธิป รุ่งทองนิรันดร์ และ ²สรวิษฐ์ วงษ์สอาด

¹Sutharthip Rungthongniran and ²Sorawit Wongsard

¹มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม

¹Nakhon Pathom Rajabhat University, Thailand.

²มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาลัยสงฆ์พุทธปัญญาศรีทวารวดี

²Mahachulalongkornrajavidyalaya University,

Buddhaphanya Sri Thawarawadee Buddhist College, Thailand.

²Corresponding Author's Email: sorawit062231@gmail.com

บทความวิจัย

บทคัดย่อ

บทความนี้เป็นส่วนหนึ่งของงานวิจัย โดยมีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อเปรียบเทียบการใช้ระบบงานสารบรรณอิเล็กทรอนิกส์จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล และพฤติกรรม 2) เพื่อเปรียบเทียบปัญหาในการใช้ระบบงานสารบรรณอิเล็กทรอนิกส์จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล และพฤติกรรม กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ บุคลากรของคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ ซึ่งประกอบด้วย บุคลากรสายวิชาการ (อาจารย์) และบุคลากรสายสนับสนุน จำนวนทั้งสิ้น 136 คน ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับพฤติกรรมการใช้งานระบบสารบรรณอิเล็กทรอนิกส์ (e-Document) โดยศึกษาปัจจัยที่เกี่ยวข้อง คือ ด้านการใช้ระบบสารบรรณอิเล็กทรอนิกส์ในการปฏิบัติงาน และด้านปัญหาในการใช้ระบบสารบรรณอิเล็กทรอนิกส์ (e-Document)

ผลการวิจัยพบว่า 1) การใช้ระบบงานสารบรรณอิเล็กทรอนิกส์ (e-Document) ของบุคลากรคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม เมื่อจำแนกตาม เพศ อายุ สถานภาพ ระดับการศึกษา สถานที่การทำงาน บทบาทในการทำงาน ความถี่ในการใช้งาน ปริมาณเวลาที่เข้าในการใช้งาน และวัตถุประสงค์ในการใช้งาน พบว่า ไม่มีความแตกต่างกัน และการใช้ระบบงานสารบรรณอิเล็กทรอนิกส์ (e-Document) ของบุคลากรคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม เมื่อจำแนกตามประสบการณ์ในการใช้งาน พบว่ามีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 2) ปัญหาการใช้ระบบงานสารบรรณอิเล็กทรอนิกส์ (e-Document) ของบุคลากรคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม

* Received January 8, 2024; Revised March 29, 2024; Accepted March 31, 2024

เมื่อจำแนกตาม เพศ อายุ สถานภาพ ระดับการศึกษา สถานที่การทำงาน ความถี่ในการใช้งาน และวัตถุประสงค์ในการใช้งาน พบว่า ไม่มีความแตกต่างกัน

คำสำคัญ: ระบบงานสารบรรณอิเล็กทรอนิกส์; บุคลากร; การใช้งาน

Abstract

This article is part of the research study with the following objectives; 1) To compare the use of electronic document system categorized by personal factors and behaviors, and 2) To compare the problems in using electronic document system categorized by personal factors and behaviors. The sample group used in the research consists of 136 personnel from the Faculty of Humanities and Social Sciences, including academic personnel (lecturers) and support staff. The researchers collected data using a questionnaire to gather opinions on the usage behavior of electronic document systems (e-Document) and studied factors related to system usage in job performance and problems encountered in using electronic document systems (e-Document).

The research findings are as follows: 1) The use of the electronic document system (e-Document) among personnel of the Faculty of Humanities and Social Sciences, Nakhon Pathom Rajabhat University, categorized by gender, age, marital status, education level, workplace, role in usage, frequency of usage, time spent on usage, and purpose of usage, it was found that there were no significant differences at a statistical significance level of .01. 2) The problems encountered in using the electronic document system (e-Document) among personnel of the Faculty of Humanities and Social Sciences, Nakhon Pathom Rajabhat University, categorized by gender, age, marital status, education level, workplace, frequency of usage, and purpose of usage, it was found that there were no significant differences.

Keyword: Electronic Document System (e-Document); Personnel; Use

บทนำ

ปัจจุบันด้านเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารได้ก้าวหน้าไปอย่างรวดเร็ว หน่วยงานทั้งภาครัฐและเอกชนในระบบการทำงานที่มีความซับซ้อน จึงทำให้เกิดความล่าช้าในการปฏิบัติงาน สิ้นเปลืองทรัพยากร และเอกสารเกิดการชำรุดสูญหาย และเสียเวลาในการทำงานจึงทำให้เกิดปัญหาต่อการบริหารงานเอกสาร ดังนั้นคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม จึงได้นำเทคโนโลยีสารสนเทศเข้ามาใช้ในงานสารบรรณในการจัดการเอกสารสอดคล้องกับนโยบายของภาครัฐในปัจจุบันในลักษณะ Feedback Control System ระบบจึงเป็นสิ่ง สำคัญที่สุดอย่างหนึ่งที่ช่วยให้องค์กรสามารถดำเนินการไปได้อย่างมีประสิทธิภาพ (วีระ สุภากิจ, 2539) เช่น การจัดการเอกสาร จดหมาย อิเล็กทรอนิกส์ งานบัญชี และงบประมาณ เชื่อมต่อเข้ากับระบบ

อินเทอร์เน็ต ประกอบกับระเบียบ สำนักนายกรัฐมนตรีว่า ด้วยงานสารบรรณ (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2548 ที่มีการปฏิบัติงานด้วยระบบสารบรรณอิเล็กทรอนิกส์ และเป็นการสอดคล้องกับการบริหารราชการแนวทางใหม่ ทำให้มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐมเห็นว่ามีความสำคัญและความจำเป็นระบบงานสารบรรณ

โดยเฉพาะคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม สามารถให้บุคลากรเข้าใช้งาน โดยการสร้างหนังสือราชการได้ทั้ง 6 ชนิด ประกอบด้วย หนังสือภายใน หนังสือภายนอก หนังสือประทับตรา หนังสือสั่งการ หนังสือประชาสัมพันธ์ และหนังสือที่เจ้าหน้าที่จัดทำขึ้นหรือรับไว้เป็นหลักฐานของทางราชการ แต่ระบบยังจำเป็นต้องมีเจ้าหน้าที่ซึ่งได้รับมอบหมายให้ปฏิบัติงานด้าน สารบรรณเพื่อทำหน้าที่ตรวจสอบความถูกต้อง การลงทะเบียนรับหนังสือ และการนำหนังสือเสนอผู้บริหาร พิจารณา ดังนั้นจึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งสำหรับเจ้าหน้าที่ที่ได้รับมอบหมายให้ปฏิบัติงานด้านสารบรรณในระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยงานสารบรรณ พ.ศ. 2526 และที่แก้ไข เพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2548 และมีความเข้าใจการลงทะเบียนรับหนังสือราชการในระบบเอกสารอิเล็กทรอนิกส์ของคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม เพื่อปรับปรุงแก้ไข ปัญหาของผู้ใช้ระบบงานสารบรรณอิเล็กทรอนิกส์ขององค์กร (จำนงค์ หอมแย้ม, 2534) และการแบ่งส่วนราชการ ภายใน

ดังนั้นคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ ซึ่งเป็นหน่วยงานหนึ่งของมหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม ได้นำระบบเอกสารอิเล็กทรอนิกส์มาใช้และมีการพัฒนาปรับปรุงให้เหมาะสมสอดคล้องกับความต้องการของผู้ใช้งานและสามารถให้บริการสืบค้น ติดตามงาน อย่างความรวดเร็ว และลดพื้นที่จัดเก็บเอกสาร ทำให้ลดค่าใช้จ่ายของคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ได้อีกด้วย ตามสภาพความเป็นจริงในหน่วยงานของคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์

ดังนั้นผู้วิจัยในฐานะเป็นผู้ปฏิบัติงานสารบรรณอิเล็กทรอนิกส์ มีหน้าที่ปฏิบัติงานเกี่ยวข้องกับงาน สารบรรณอิเล็กทรอนิกส์ ได้รับรู้ถึงสภาพปัญหาดังกล่าว จึงมีความต้องการที่จะพัฒนาระบบงาน สารบรรณอิเล็กทรอนิกส์ ให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น เพื่อที่จะสามารถบริหารจัดการระบบงานสารบรรณอิเล็กทรอนิกส์ ให้เกิดความสะดวก รวดเร็ว ถูกต้อง สมบูรณ์ ให้เกิดประโยชน์และความพึงพอใจแก่ผู้มารับบริการต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อเปรียบเทียบการใช้ระบบงานสารบรรณอิเล็กทรอนิกส์จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล และพฤติกรรม
2. เพื่อเปรียบเทียบปัญหาในการใช้ระบบงานสารบรรณอิเล็กทรอนิกส์จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล และพฤติกรรม

วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ เป็นการศึกษาแนวทางการปรับปรุงแก้ไขปัญหาของผู้ใช้ระบบงานสารบรรณอิเล็กทรอนิกส์ของคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม ซึ่งมีวิธีดำเนินการวิจัย ดังนี้

ประชากร และกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร (Population) ได้แก่ บุคลากรสายวิชาการ และบุคลากรสายสนับสนุน ที่สังกัดคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม จำนวนทั้งสิ้น 143 คน ในการตอบแบบสอบถาม จำนวนทั้งสิ้น 136 คน คิดเป็นร้อยละ 95.10 โดยมีการพัฒนาและแก้ไขปัญหาของผู้ใช้ระบบงานสารบรรณอิเล็กทรอนิกส์ของคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม โดยใช้แบบสอบถาม (Quantitative) ในการเก็บรวบรวมข้อมูล แล้วนำข้อมูลที่ได้นำวิเคราะห์ด้วยโปรแกรมสำเร็จทางสถิติ โดยอาศัยข้อมูล ข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary Data) และ 2) ข้อมูลปฐมภูมิ (Primary Data) จำนวน 136 คน

เครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล แบ่งออกเป็น 5 ระดับ และแบบปลายเปิด (Open Ended) โดยมีเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถาม แบ่งออกเป็น 5 ตอน ดังนี้ ตอนที่ 1 เป็นแบบสอบถามสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม เป็นการตอบคำถามเกี่ยวกับข้อมูลส่วนตัวของผู้ตอบแบบสอบถาม ลักษณะเป็นแบบเลือกตอบรายการ ปัจจัยส่วนบุคคล ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา สถานภาพการทำงาน ระยะเวลาการทำงาน หน่วยงานที่สังกัด และการฝึกอบรม ตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถามพฤติกรรมการใช้งานระบบสารบรรณอิเล็กทรอนิกส์ (e-Document) ของผู้ตอบแบบสอบถาม ลักษณะเป็นแบบเลือกตอบรายการ โดยผู้วิจัยได้พัฒนามาจาก (ทัศนีย์ แก้วขวัญ, 2555; สาลินี สมบัติแก้ว, 2556) ตอนที่ 3 ความคิดเห็นเกี่ยวกับการนำระบบสารบรรณอิเล็กทรอนิกส์ มาใช้ในการปฏิบัติงาน ลักษณะเป็นแบบเลือกตอบใน 2 ด้าน โดยผู้วิจัยได้พัฒนามาจาก (ทัศนีย์ แก้วขวัญ : 2555) ดังนี้ ก. ด้านการใช้ประโยชน์จากระบบงานสารบรรณอิเล็กทรอนิกส์ และ ข. ด้านการนำไปประยุกต์ใช้ปฏิบัติงาน ตอนที่ 4 ปัญหาในการใช้ระบบสารบรรณอิเล็กทรอนิกส์ (e-Document) ในการปฏิบัติงาน ลักษณะเป็นแบบเลือกตอบใน 3 ด้าน โดยผู้วิจัยได้พัฒนามาจาก (ทัศนีย์ แก้วขวัญ, 2555; สาลินี สมบัติแก้ว, 2556; อรอนงค์ คำยอง, 2554) ดังนี้ ก. ปัญหาด้านผู้เข้าใช้ระบบ ข. ปัญหาด้านระบบ E-Document และ ค. ปัญหาด้านระบบเครือข่ายและวัสดุคอมพิวเตอร์ ตอนที่ 5 สอบถามเกี่ยวกับข้อเสนอแนะในการแก้ไขปัญหาในการนำระบบสารบรรณอิเล็กทรอนิกส์ (e-Document) มาใช้ในการปฏิบัติงาน ตามความคิดเห็นของผู้ใช้ระบบสารบรรณอิเล็กทรอนิกส์ นอกจากนี้ การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยดำเนินการ ดังนี้ 1) ศึกษาเอกสารงานวิจัย คู่มือการใช้งานระบบสารบรรณเอกสารอิเล็กทรอนิกส์ (e-Document) เช่น ระบบสารบรรณอิเล็กทรอนิกส์ ระเบียบงานสารบรรณอิเล็กทรอนิกส์กับการบริหารงานสำนักงานยุคใหม่ เป็นต้น 2) ศึกษาเอกสารและตำราที่เกี่ยวข้องกับการสร้างเครื่องมือวิจัยทางการศึกษาและนำแนวทางไปใช้สร้างแบบสอบถาม 3) กำหนดขอบข่ายในการสร้างแบบสอบถาม ให้สอดคล้องกับนิยามศัพท์เฉพาะตามตัวแปรที่ศึกษา และ 4) เมื่อได้แบบสอบถามแล้ว นำเสนอประธาน และกรรมการที่ปรึกษางานสารนิพนธ์เพื่อพิจารณาตรวจสอบ เสนอแนะ แก้ไขเนื้อหา และการใช้ภาษา

การทดสอบคุณภาพ

ส่วนในการหาคุณภาพเครื่องมือ ผู้วิจัยได้นำแบบสอบถามที่สร้างขึ้นสำหรับการวิจัยไปทดสอบหาความเที่ยงตรง (validity) และความเชื่อมั่น (reliability) ดังนี้ 1) การหาความเที่ยงตรง ผู้วิจัยได้นำแบบสอบถามที่สร้างขึ้นเสนอผู้ทรงคุณวุฒิจากภายนอกมหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม จำนวน 2 ท่าน และภายในมหาวิทยาลัยราชภัฏ

นครปฐม จำนวน 1 ท่าน ที่มีความรู้ความเข้าใจ IOC เกี่ยวกับงานสารบรรณ เพื่อตรวจสอบความเที่ยงตรงของเนื้อหา (content validity) ของข้อคำถาม 2) การหาความเชื่อมั่น (reliability) ผู้วิจัยหาความเชื่อมั่นจากแบบสอบถาม โดยคำนวณหาค่าความเชื่อมั่น โดยวิธีหาค่าสัมประสิทธิ์อัลฟ่าของครอนบาร์ค (Cronbachs coefficient alpha) (Buntham Kitpridaborisut, 1997) และ 3) นำแบบสอบถามที่ผ่านการตรวจสอบความเชื่อมั่นแล้ว ไปสอบถามกับกลุ่มตัวอย่างที่กำหนดไว้ คือ บุคลากรผู้ใช้งานระบบสารบรรณอิเล็กทรอนิกส์ (e-Document) ของคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยดำเนินการเป็นขั้นตอน ดังนี้ 1) ผู้วิจัยได้ขอความอนุเคราะห์จากคณบดีคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม โดยทำหนังสือเพื่อขออนุญาตและขอความอนุเคราะห์เก็บข้อมูล 2) ผู้วิจัยได้ส่งและเก็บแบบสอบถามจาก บุคลากรสายวิชาการ และบุคลากรสายสนับสนุนที่ใช้ในการศึกษา จำนวน 143 คน และได้ตอบกลับมา จำนวน 136 คน และ 3) นำแบบสอบถามที่ได้มาทำการตรวจสอบความถูกต้องสมบูรณ์ของแบบสอบถามและนำไปวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติโดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิจัยนี้ เมื่อเก็บรวบรวมข้อมูลได้ทำการตรวจสอบความถูกต้องและความสมบูรณ์ของแบบสอบถามทุกฉบับ แล้วนำไปใส่รหัสข้อมูล (Code) ตามที่ได้กำหนดไว้ จากนั้นจึงทำการวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติโดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป โดยมีรายละเอียด ดังนี้ 1) การตรวจสอบความสมบูรณ์ของแบบสอบถามเฉพาะฉบับที่สมบูรณ์เพื่อนำมาวิเคราะห์ข้อมูลที่เป็นแบบสอบถามที่เกี่ยวกับสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม และข้อมูลพื้นฐานของหน่วยงานที่เป็นแบบตรวจสอบรายการวิเคราะห์โดยการนำมาแจกแจงความถี่ Frequency หาค่าร้อยละ Percentage 2) ข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถามแบบมาตราส่วนประมาณค่าเกี่ยวกับสภาพปัญหาการใช้งานระบบสารบรรณอิเล็กทรอนิกส์ ตอนที่ 3 ตอนที่ 4 และตอนที่ 5 วิเคราะห์โดยการหาค่าเฉลี่ย () และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (SD) 3) การวิเคราะห์เปรียบเทียบความคิดเห็นเกี่ยวกับปัญหาการใช้งานระบบสารบรรณอิเล็กทรอนิกส์ จำแนกตามบุคลากรคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม โดยการทดสอบค่าที (t-test) และการวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบทางเดียว (One Way ANOVA) แล้วนำเสนอผลวิเคราะห์ในรูปแบบตารางและการบรรยาย 4) การวิเคราะห์เปรียบเทียบความคิดเห็นเกี่ยวกับปัญหาการใช้งานระบบสารบรรณอิเล็กทรอนิกส์ของบุคลากรคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม ใช้สถิติในการวิเคราะห์เปรียบเทียบความคิดเห็นจำแนกตามข้อมูลส่วนบุคคลและข้อมูลพื้นฐานของคณะและหน่วยงาน โดยใช้สถิติ (One Way ANOVA) และ 5) วิเคราะห์คำถามปลายเปิดด้วยการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis)

ผลงานวิจัย

การวิเคราะห์และการนำเสนอผลการวิจัยเรื่อง “แนวทางการปรับปรุงแก้ไขปัญหาของผู้ใช้ระบบงานสารบรรณอิเล็กทรอนิกส์ของคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม” โดยการเก็บ

แบบสอบถามจากกลุ่มประชากร จำนวนทั้งสิ้น 143 ชุด ได้รับแบบสอบถามกลับคืน จำนวนทั้งสิ้น 136 ชุด คิดเป็น 95.10 % ผู้วิจัยดำเนินการประมวลผลและวิเคราะห์ข้อมูลด้วยโปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติ มี 5 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม

การวิเคราะห์ข้อมูลปัจจัยส่วนบุคคลของประชากร ซึ่งเป็นบุคลากรของคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม จำนวน 136 คน จำแนกตามเพศ อายุ บุคลากร ระดับการศึกษา พบว่าผู้ตอบแบบสอบถามทั้งหมด จำนวน 136 คน ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิงจำนวน 85 คน คิดเป็นร้อยละ 62.5 และเพศชาย จำนวน 51 คน คิดเป็นร้อยละ 37.5 ตามลำดับ ได้แก่ 1) อายุ พบว่า ส่วนใหญ่มีอายุระหว่าง 41 – 50 ปี ปี จำนวน 71 คน คิดเป็นร้อยละ 52.2 รองลงมาจะมีอายุระหว่าง 31 – 40 ปี จำนวน 52 คน คิดเป็นร้อยละ 38.2 อายุ 51 ปีขึ้นไป จำนวน 12 คน คิดเป็นร้อยละ 8.8 และมีอายุระหว่าง 20 – 30 ปี จำนวน 1 คน คิดเป็นร้อยละ 0.7 ตามลำดับ 2) บุคลากร พบว่า ส่วนใหญ่เป็นบุคลากรสายวิชาการ จำนวน 128 คน คิดเป็นร้อยละ 94.1 และบุคลากรสายสนับสนุน จำนวน 8 คน คิดเป็นร้อยละ 5.9 ตามลำดับ และ 3) ระดับการศึกษา พบว่า ส่วนใหญ่มีการศึกษาระดับปริญญาโท จำนวน 81 คน คิดเป็นร้อยละ 59.6 รองลงมามีการศึกษาระดับปริญญาเอก จำนวน 47 คน คิดเป็นร้อยละ 34.6 และระดับการศึกษาปริญญาตรี จำนวน 8 คน คิดเป็นร้อยละ 5.9 ตามลำดับ

ตอนที่ 2 ข้อมูลเกี่ยวกับพฤติกรรมการใช้ระบบงานสารบรรณอิเล็กทรอนิกส์ (e-Document)

สถานที่การใช้งาน พบว่า บุคลากรส่วนใหญ่เข้าใช้งานระบบสารบรรณอิเล็กทรอนิกส์จากทั้งที่ทำงาน และที่บ้าน จำนวน 115 คน คิดเป็นร้อยละ 84.6 เข้าใช้งานจากที่ทำงาน จำนวน 18 คน คิดเป็นร้อยละ 13.2 และเข้าใช้งานที่บ้าน จำนวน 3 คน คิดเป็นร้อยละ 2.2 ตามลำดับ ได้แก่ 1) ประสบการณ์ในการใช้งาน พบว่า บุคลากรส่วนใหญ่มีประสบการณ์การใช้งานระบบสารบรรณอิเล็กทรอนิกส์ ระหว่าง 4 – 6 ปี จำนวน 77 คน คิดเป็นร้อยละ 56.6 มีบุคลากรที่มีประสบการณ์ใช้งานระบบสารบรรณอิเล็กทรอนิกส์ มากกว่า 6 ปี จำนวน 37 คน คิดเป็นร้อยละ 27.2 ประสบการณ์ใช้งานระบบสารบรรณอิเล็กทรอนิกส์ ระหว่าง 1 – 3 ปี จำนวน 20 คน คิดเป็นร้อยละ 14.7 และประสบการณ์ใช้งานระบบสารบรรณอิเล็กทรอนิกส์ น้อยกว่า 1 ปี จำนวน 2 คน คิดเป็นร้อยละ 1.5 ตามลำดับ 2) บทบาทในการใช้งาน พบว่า บุคลากรส่วนใหญ่มีบทบาทการใช้งานระบบสารบรรณอิเล็กทรอนิกส์ ด้านผู้รับ – ส่งเอกสาร จำนวน 89 คน คิดเป็นร้อยละ 65.4 รองลงมามีบทบาทใช้งานด้านสมาชิกทั่วไป จำนวน 44 คน คิดเป็นร้อยละ 32.4 และบทบาทผู้ส่งการเอกสาร จำนวน 3 คน คิดเป็นร้อยละ 2.2 ตามลำดับ 3) ความถี่ในการใช้งาน พบว่า บุคลากรส่วนใหญ่มีการใช้งานระบบสารบรรณอิเล็กทรอนิกส์ จำนวน 3 – 4 ครั้งต่อวัน จำนวน 79 คน คิดเป็นร้อยละ 58.1 รองลงมา คือ ใช้งานจำนวน 5 – 6 ครั้งต่อวัน จำนวน 34 คน คิดเป็นร้อยละ 25.0 ใช้งานจำนวน 7 – 8 ครั้งต่อวันและ ใช้งานมากกว่า 10 ครั้งต่อวัน จำนวน 7 คน คิดเป็นร้อยละ 6.1 ใช้งานจำนวน 9 - 10 ครั้งต่อวัน จำนวน 5 คน คิดเป็นร้อยละ 3.7 และอันดับสุดท้ายคือ ใช้งาน 1 – 2 ครั้งต่อวัน จำนวน 4 คน คิดเป็นร้อยละ 2.9 ตามลำดับ 4) ปริมาณเวลาที่เข้าใช้งาน พบว่า บุคลากรส่วนใหญ่ใช้งานระบบสารบรรณอิเล็กทรอนิกส์น้อยกว่า 1 ชั่วโมง/วัน จำนวน 58 คน คิดเป็นร้อยละ 42.6 รองลงมาใช้ระบบงาน 1 – 2 ชั่วโมง/วัน จำนวน 50 คน คิดเป็นร้อยละ 36.8 ใช้ระบบงาน 3 – 4 ชั่วโมง/วัน จำนวน 24 คน คิดเป็นร้อยละ 17.6 และรองลงมาใช้ระบบงานมากกว่า 5 ชั่วโมง/วัน จำนวน 4 คน คิดเป็นร้อยละ 2.9 ตามลำดับ และ 5) วัตถุประสงค์หลักของการใช้งาน พบว่า บุคลากรส่วนใหญ่มีวัตถุประสงค์การใช้งานระบบสารบรรณอิเล็กทรอนิกส์ในการรับ – ส่งเอกสาร จำนวน 74 คน

คิดเป็นร้อยละ 54.4 ใช้งานเพื่อติดตามข้อมูลข่าวสาร จำนวน 30 คน คิดเป็นร้อยละ 22.1 ใช้งานเพื่อติดตามงานเอกสาร จำนวน 15 คน คิดเป็นร้อยละ 11.0 ใช้งานเพื่อนำเสนอเอกสาร และ ใช้งานเพื่ออื่น ๆ จำนวน 7 คน คิดเป็นร้อยละ 5.1 และใช้งานเพื่อส่งการเอกสาร จำนวน 3 คน คิดเป็นร้อยละ 2.2 ตามลำดับ

ตอนที่ 3 แบบสอบถามการใช้ระบบงานสารบรรณอิเล็กทรอนิกส์ (e-Document) มาใช้ในการปฏิบัติงาน คือ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับการนำระบบสารบรรณอิเล็กทรอนิกส์มาใช้ในการปฏิบัติงาน โดยภาพรวมด้านการใช้ประโยชน์จากระบบงานสารบรรณอิเล็กทรอนิกส์ (e-Document) และด้านการนำไปประยุกต์ใช้ปฏิบัติงาน พบว่า ความคิดเห็นเกี่ยวกับการนำระบบสารบรรณอิเล็กทรอนิกส์มาใช้ในการปฏิบัติงาน โดยส่วนใหญ่พบว่า ภาพรวมด้านการใช้ประโยชน์จากระบบงานสารบรรณอิเล็กทรอนิกส์ (e-Document) และด้านการนำไปประยุกต์ใช้ปฏิบัติงาน อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.645$, S.D = .493) เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่าด้านการใช้ประโยชน์จากระบบงานสารบรรณอิเล็กทรอนิกส์ เช่น มีความรวดเร็วลดปริมาณกระดาษ ค้นหา/ตรวจสอบเอกสารได้สะดวก เป็นต้น อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.476$, S.D = .513) และด้านการนำไปประยุกต์ใช้ปฏิบัติงาน เช่น การจัดทำฐานข้อมูล เป็นต้น อยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 2.814$, S.D = .929) ตามลำดับ

ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับการนำระบบสารบรรณอิเล็กทรอนิกส์มาใช้ในการปฏิบัติงาน ด้านการใช้ประโยชน์จากระบบงานสารบรรณ อิเล็กทรอนิกส์ (e-Document) พบว่า ความคิดเห็นเกี่ยวกับการนำระบบสารบรรณอิเล็กทรอนิกส์มาใช้ในการปฏิบัติงาน ด้านการใช้ประโยชน์จากระบบงานสารบรรณอิเล็กทรอนิกส์ (E-Document) ภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.507$, S.D = .565) เมื่อพิจารณารายด้านพบว่าระบบสารบรรณอิเล็กทรอนิกส์ ช่วยให้ท่านสามารถติดตามงานได้สะดวก รวดเร็ว อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.61$, S.D = .586) รองลงมา ระบบสารบรรณอิเล็กทรอนิกส์ จะช่วยลดปริมาณการใช้กระดาษ และลดปริมาณการใช้หมึกพิมพ์ อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.57$, S.D = .652) ระบบงานสารบรรณอิเล็กทรอนิกส์ ช่วยในการปฏิบัติงานให้มีความสะดวก รวดเร็ว อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.57$, S.D = .640) ระบบสารบรรณอิเล็กทรอนิกส์ จะช่วยประหยัดพื้นที่ในการจัดเก็บเอกสาร อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.53$, S.D = .730) ระบบสารบรรณอิเล็กทรอนิกส์ ช่วยให้ท่านค้นหาข้อมูลหรือเอกสารจากคอมพิวเตอร์ได้รวดเร็วกว่าการค้นหาข้อมูลหรือเอกสารในรูปแบบเดิม อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.57$, S.D = .652) ระบบงานสารบรรณอิเล็กทรอนิกส์ ช่วยให้ท่านได้รับข้อมูลข่าวสารรวดเร็วขึ้น มีความถูกต้องและ น่าเชื่อถือ อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.48$, S.D = .677) ระบบสารบรรณอิเล็กทรอนิกส์ ช่วยในการแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารระหว่างหน่วยงานสะดวกมากขึ้น อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.47$, S.D = .688) และระบบสารบรรณอิเล็กทรอนิกส์ จะช่วยให้ท่านประหยัดแรงงาน และมีเวลาเพิ่มขึ้นเพื่อไปปฏิบัติใช้ทำงานด้านอื่น อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.35$, S.D = .802) ตามลำดับ

ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับการนำระบบสารบรรณ อิเล็กทรอนิกส์มาใช้ในการปฏิบัติงาน ด้านการใช้ประโยชน์จากระบบงานสารบรรณ อิเล็กทรอนิกส์ (e-Document) พบว่า ความคิดเห็นเกี่ยวกับการนำระบบสารบรรณอิเล็กทรอนิกส์มาใช้ในการปฏิบัติงาน ด้านการใช้ประโยชน์จากระบบงานสารบรรณอิเล็กทรอนิกส์ (e-Document) ภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.44$, S.D = .556) เมื่อพิจารณารายข้อพบว่าสามารถใช้ระบบงานสารบรรณอิเล็กทรอนิกส์ช่วยในการปฏิบัติงานให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น อยู่ในระดับมาก

ที่สุด ($\bar{X} = 4.53$, $S.D = .557$) และ ได้นำระบบงานสารบรรณอิเล็กทรอนิกส์ เข้ามาช่วยในการบันทึก และจัดทำฐานข้อมูล เช่น งานพิมพ์ งานบันทึกข้อมูล งานบัญชี งานงบประมาณ เป็นต้น อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.36$, $S.D = .706$) ตามลำดับ

ตอนที่ 4 ปัญหาในการใช้ระบบงานสารบรรณอิเล็กทรอนิกส์ (e-Document)

ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับปัญหาในการใช้ระบบงานสารบรรณอิเล็กทรอนิกส์ (e-Document) ภาพรวม พบว่า ความคิดเห็นเกี่ยวกับปัญหาในการใช้ระบบงานสารบรรณอิเล็กทรอนิกส์ (e-Document) โดยส่วนใหญ่พบว่า ภาพรวมด้านปัญหาในการใช้ระบบงานสารบรรณอิเล็กทรอนิกส์ (e-Document) อยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 2.81$, $S.D = .929$) เมื่อพิจารณารายด้านพบว่า ปัญหาด้านระบบเครือข่ายและวัสดุคอมพิวเตอร์ อยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 2.94$, $S.D = 1.014$) รองลงมา ปัญหาด้านผู้เข้าใช้ระบบ อยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 2.82$, $S.D = .982$) และ ปัญหาด้านระบบอิเล็กทรอนิกส์ (e-Document) อยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 2.68$, $S.D = 1.084$) ตามลำดับ

ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับปัญหาในการใช้ระบบงานสารบรรณอิเล็กทรอนิกส์ (e-Document) พบว่า ความคิดเห็นเกี่ยวกับการนำระบบสารบรรณอิเล็กทรอนิกส์มาใช้ในการปฏิบัติงาน ปัญหาด้านผู้เข้าใช้ระบบงานสารบรรณอิเล็กทรอนิกส์ (E-Document) ภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 2.82$, $S.D = .982$) เมื่อพิจารณารายข้อพบว่า ปัญหาเกี่ยวกับการแก้ปัญหาเฉพาะหน้าเกี่ยวกับการใช้ระบบงานสารบรรณอิเล็กทรอนิกส์ อยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.08$, $S.D = 1.033$) รองลงมา ปัญหาความเข้าใจเกี่ยวกับการใช้ระบบงานสารบรรณอิเล็กทรอนิกส์ อยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 2.99$, $S.D = 1.043$) ปัญหาการขาดความชำนาญเมื่อต้องทำงานร่วมกับโปรแกรมคอมพิวเตอร์อื่น เช่น โปรแกรม Acrobat อยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 2.87$, $S.D = 1.087$) ปัญหาการขาดความชำนาญในการใช้อุปกรณ์สนับสนุนการปฏิบัติงานเช่น เครื่องสแกนเนอร์ เป็นต้น อยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 2.85$, $S.D = 1.141$) มีภาระงานอื่น ๆ มากจนทำให้ไม่สามารถเข้าใช้งานได้ อยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 2.82$, $S.D = 1.210$) ปัญหาด้านการแปลงไฟล์ doc และ xls เป็น pdf ได้ อยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 2.74$, $S.D = 1.148$) ไม่สามารถในการใช้คำสั่งหรือช่องทางในการใช้งานเป็นเพราะขาดการอบรมการใช้งานระบบ อยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 2.69$, $S.D = 1.158$) ปัญหาการไม่ได้เข้าใช้ระบบสารบรรณอิเล็กทรอนิกส์อย่างจริงจัง อยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 2.68$, $S.D = 1.166$) และปัญหาการขาดความชำนาญในการใช้คอมพิวเตอร์ในการทำงาน อยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 2.65$, $S.D = 1.131$) ตามลำดับ

ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับปัญหาในการใช้ระบบงานสารบรรณอิเล็กทรอนิกส์ (e-Document) พบว่า ความคิดเห็นเกี่ยวกับการนำระบบสารบรรณอิเล็กทรอนิกส์มาใช้ในการปฏิบัติงาน ปัญหาด้านระบบงานสารบรรณอิเล็กทรอนิกส์ (e-Document) ภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 2.68$, $S.D = 1.084$) เมื่อพิจารณารายข้อพบว่า ปัญหาการจัดลำดับความสำคัญของเอกสารที่ต้องรับหรือส่งไม่เป็นระบบ อยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 2.87$, $S.D = 1.293$) รองลงมา ปัญหาระบบ e-Document มีความยุ่งยาก ซับซ้อนในการใช้งาน อยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 2.73$, $S.D = 1.092$) ปัญหาการเปิดไฟล์เอกสารแนบในระบบยาก อยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 2.68$, $S.D = 1.107$) ปัญหาข้อมูลสูญหายระหว่างการส่งข้อมูลผ่านระบบ อยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 2.66$, $S.D = 1.194$) ปัญหาการส่งเอกสารผ่านระบบ e-Document ใช้เวลามากกว่าระบบเดิม (ระบบเอกสารกระดาษ)

อยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 2.57$, $S.D = 1.303$) และปัญหาข้อมูลสูญหายระหว่างการส่งข้อมูลผ่านระบบ อยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 2.57$, $S.D = 1.165$) ตามลำดับ

ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับปัญหาในการใช้ระบบงานสารบรรณอิเล็กทรอนิกส์ พบว่าความคิดเห็นเกี่ยวกับการนำระบบสารบรรณอิเล็กทรอนิกส์มาใช้ในการปฏิบัติงาน ด้านปัญหาด้านระบบเครือข่ายและวัสดุคอมพิวเตอร์ ภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 2.94$, $S.D = 1.014$) เมื่อพิจารณารายข้อพบว่า การใช้งานผ่านโทรศัพท์เคลื่อนที่หรืออุปกรณ์แท็บเล็ต (Tablet) ไม่สะดวก อยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.26$, $S.D = 1.259$) รองลงมา ระบบเครือข่ายล่มบ่อยอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.09$, $S.D = 1.125$) เครื่องคอมพิวเตอร์ขัดข้องบ่อย อยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 2.96$, $S.D = 1.138$) การแก้ไขปัญหาระบบเครือข่ายล่าช้า อยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 2.95$, $S.D = 1.091$) ปัญหาเครื่องสแกนเอกสารทำงานล่าช้า อยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 2.94$, $S.D = 1.153$) เครื่องสแกนเอกสาร สแกนเอกสารได้ไม่ชัดเจน อยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 2.93$, $S.D = 1.196$) ความเร็วในการรับ - ส่งข้อมูลของระบบเครือข่ายต่ำ อยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 2.82$, $S.D = 1.141$) เครื่องคอมพิวเตอร์มีไม่เพียงพอ อยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 2.80$, $S.D = 1.238$) และเจ้าหน้าที่ผู้ดูแลระบบไม่มีความชำนาญเพียงพอ อยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 2.72$, $S.D = 1.087$) ตามลำดับ

ตอนที่ 5 การวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติอ้างอิง เพื่อทดสอบสมมติฐาน และการสรุปผลอ้างอิงไปยังประชากร โดยนำเสนอผลการทดสอบสมมติฐาน ดังนี้

การทดสอบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยของการใช้งานระบบงานสารบรรณอิเล็กทรอนิกส์กับเพศของผู้ตอบแบบสอบถาม พบว่า ด้านการใช้ประโยชน์จากระบบงานสารบรรณอิเล็กทรอนิกส์ มีค่า Sig. เท่ากับ .506 ซึ่งค่ามากกว่า .05 (.506 > .05) นั่นคือ เพศที่แตกต่างกันมีความคิดเห็นด้านการใช้ประโยชน์จากระบบ งานสารบรรณอิเล็กทรอนิกส์ไม่แตกต่างกัน และด้านการนำไปประยุกต์ใช้ปฏิบัติงานระบบงานสารบรรณอิเล็กทรอนิกส์ มีค่า Sig. เท่ากับ .980 ซึ่งค่ามากกว่า .05 (.001 > .05) นั่นคือ เพศที่แตกต่างกัน มีความคิดเห็นด้านการใช้ประโยชน์จากระบบงานสารบรรณอิเล็กทรอนิกส์ไม่แตกต่างกัน โดยรวมมีค่า Sig. เท่ากับ .633 ซึ่งค่ามากกว่า 0.05 (.633 > .05) นั่นคือ การนำระบบสารบรรณอิเล็กทรอนิกส์มาใช้ในการปฏิบัติงานที่มีเพศแตกต่างกัน จากการทดสอบด้วยสถิติทดสอบ t-test ไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ไม่มีความแตกต่างกัน

การทดสอบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยของการใช้งานระบบงานสารบรรณอิเล็กทรอนิกส์กับอายุของผู้ตอบแบบสอบถาม พบว่า ด้านการใช้ประโยชน์จากระบบงานสารบรรณอิเล็กทรอนิกส์ มีค่า Sig. เท่ากับ .365 ซึ่งค่ามากกว่า .05 (.365 > .05) นั่นคือ อายุที่แตกต่างกันมีความคิดเห็นด้านการใช้ประโยชน์จากระบบงานสารบรรณอิเล็กทรอนิกส์ไม่แตกต่างกัน และด้านการนำไปประยุกต์ใช้ปฏิบัติงานระบบงานสารบรรณอิเล็กทรอนิกส์ มีค่า Sig. เท่ากับ .562 ซึ่งค่ามากกว่า .05 (.562 > .05) นั่นคือ อายุที่แตกต่างกัน มีความคิดเห็นด้านการใช้ประโยชน์จากระบบงานสารบรรณอิเล็กทรอนิกส์ไม่แตกต่างกัน โดยรวมมีค่า Sig. เท่ากับ .397 ซึ่งค่ามากกว่า 0.05 (.397 > .05) นั่นคือ การนำระบบสารบรรณอิเล็กทรอนิกส์มาใช้ในการปฏิบัติงานที่มีอายุแตกต่างกัน จากการทดสอบด้วยสถิติทดสอบ One - Way ANOVA ไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ไม่มีความแตกต่างกัน

การทดสอบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยของการใช้งานระบบงานสารบรรณอิเล็กทรอนิกส์กับสถานภาพของบุคลากรของผู้ตอบแบบสอบถาม พบว่า ด้านการใช้ประโยชน์จากระบบงานสารบรรณอิเล็กทรอนิกส์ มีค่า Sig.

การทดสอบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยของการใช้งานระบบงานสารบรรณอิเล็กทรอนิกส์กับวัตถุประสงค์ของการเข้าใช้งานระบบงานสารบรรณอิเล็กทรอนิกส์ของผู้ตอบแบบสอบถาม พบว่า ความคิดเห็นการนำระบบสารบรรณอิเล็กทรอนิกส์มาใช้ในการปฏิบัติงาน ที่มีปริมาณเวลาที่ใช้การเข้าใช้งานแตกต่างกันกับการใช้งาน

ระบบงานระบบสารบรรณอิเล็กทรอนิกส์ พบว่า ด้านการใช้ประโยชน์จากระบบงานสารบรรณอิเล็กทรอนิกส์ มีค่า Sig. เท่ากับ .018* ซึ่งค่ามากกว่า .05 (.018* < .05) นั่นคือ วัตถุประสงค์ของการเข้าใช้งานที่แตกต่างกันมีความคิดเห็นด้านการใช้ประโยชน์จากระบบงานสารบรรณอิเล็กทรอนิกส์แตกต่างกัน และด้านการนำไปประยุกต์ใช้ปฏิบัติงานระบบงานสารบรรณอิเล็กทรอนิกส์ มีค่า Sig. เท่ากับ .872 ซึ่งค่ามากกว่า .05 (.872 > .05) นั่นคือ วัตถุประสงค์ของการเข้าใช้งานที่แตกต่างกัน มีความคิดเห็นด้านการใช้ประโยชน์จากระบบงานสารบรรณอิเล็กทรอนิกส์ไม่แตกต่างกัน โดยรวมมีค่า Sig. เท่ากับ .311 ซึ่งค่ามากกว่า 0.05 (.311 > .05) นั่นคือ การนำระบบสารบรรณอิเล็กทรอนิกส์มาใช้ในการปฏิบัติงานที่มีวัตถุประสงค์ของการเข้าใช้งานแตกต่างกัน จากการทดสอบด้วยสถิติทดสอบ One – Way ANOVA ไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ไม่มีความแตกต่างกัน

การทดสอบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยของปัญหาการใช้งานระบบงานสารบรรณอิเล็กทรอนิกส์กับเพศของผู้ตอบแบบสอบถาม พบว่า ปัญหาด้านผู้ใช้งานระบบงานสารบรรณอิเล็กทรอนิกส์ มีค่า Sig. เท่ากับ .075 ซึ่งค่ามากกว่า .05 (.075 > .05) นั่นคือ เพศที่แตกต่างกันมีความคิดเห็นปัญหาด้านการใช้ประโยชน์จากระบบงานสารบรรณอิเล็กทรอนิกส์ไม่แตกต่างกัน ปัญหาด้านผู้ใช้งานระบบงานสารบรรณอิเล็กทรอนิกส์ มีค่า Sig. เท่ากับ .377 ซึ่งค่ามากกว่า .05 (.377 > .05) นั่นคือ เพศที่แตกต่างกัน มีความคิดเห็นปัญหาการใช้ประโยชน์จากระบบงานสารบรรณอิเล็กทรอนิกส์ไม่แตกต่างกัน และปัญหาด้านระบบเครือข่ายและวัสดุคอมพิวเตอร์ มีค่า Sig. เท่ากับ .823 ซึ่งค่ามากกว่า .05 (.823 > .05) นั่นคือ เพศที่แตกต่างกัน มีความคิดเห็นปัญหาการใช้ประโยชน์จากระบบงานสารบรรณอิเล็กทรอนิกส์ไม่แตกต่างกัน โดยรวมมีค่า Sig. เท่ากับ .082 ซึ่งค่ามากกว่า 0.05 (.082 > .05) นั่นคือ ปัญหาการใช้งานระบบสารบรรณอิเล็กทรอนิกส์ที่มีเพศแตกต่างกันจากการทดสอบด้วยสถิติทดสอบ t-test ไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

การทดสอบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยของปัญหาการใช้งานระบบงานสารบรรณอิเล็กทรอนิกส์กับอายุของผู้ตอบแบบสอบถาม พบว่า ปัญหาด้านผู้ใช้งานระบบงานสารบรรณอิเล็กทรอนิกส์ มีค่า Sig. เท่ากับ .232 ซึ่งค่ามากกว่า .05 (.232 > .05) นั่นคือ อายุที่แตกต่างกันมีความคิดเห็นด้านการใช้ประโยชน์จากระบบงานสารบรรณอิเล็กทรอนิกส์ไม่แตกต่างกัน ปัญหาด้านระบบงานสารบรรณอิเล็กทรอนิกส์ มีค่า Sig. เท่ากับ .532 ซึ่งค่ามากกว่า .05 (.532 > .05) นั่นคือ อายุที่แตกต่างกัน มีความคิดเห็นด้านการใช้ประโยชน์จากระบบงานสารบรรณอิเล็กทรอนิกส์ไม่แตกต่างกัน และปัญหาด้านระบบเครือข่ายและวัสดุคอมพิวเตอร์ มีค่า Sig. เท่ากับ .616 ซึ่งค่ามากกว่า .05 (.616 > .05) นั่นคือ อายุที่แตกต่างกัน มีความคิดเห็นปัญหาการใช้ประโยชน์จากระบบงานสารบรรณอิเล็กทรอนิกส์ไม่แตกต่างกัน โดยรวมมีค่า Sig. เท่ากับ .541 ซึ่งค่ามากกว่า 0.05 (.541 > .05) นั่นคือ ปัญหาการใช้งานระบบสารบรรณอิเล็กทรอนิกส์ที่มีอายุแตกต่างกัน จากการทดสอบด้วยสถิติทดสอบ One – Way ANOVA ไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

การทดสอบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยของปัญหาการใช้งานระบบงานสารบรรณอิเล็กทรอนิกส์กับบุคลากรของผู้ตอบแบบสอบถาม พบว่า ความคิดเห็นการนำระบบสารบรรณอิเล็กทรอนิกส์มาใช้ในการปฏิบัติงานที่มีอายุแตกต่างกันกับปัญหาการใช้งานระบบงานระบบสารบรรณอิเล็กทรอนิกส์ พบว่า ปัญหาด้านผู้ใช้งานระบบงานสารบรรณอิเล็กทรอนิกส์ มีค่า Sig. เท่ากับ .650 ซึ่งค่ามากกว่า .05 (.650 > .05) นั่นคือ บุคลากรที่แตกต่างกัน มีความคิดเห็นปัญหาด้านการใช้ประโยชน์จากระบบงานสารบรรณอิเล็กทรอนิกส์ไม่แตกต่างกัน ปัญหาด้านผู้ใช้

การทดสอบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยของปัญหาการใช้งานระบบงานสารบรรณอิเล็กทรอนิกส์กับประสบการณ์ในการเข้าใช้ระบบงานสารบรรณอิเล็กทรอนิกส์ของผู้ตอบแบบสอบถาม พบว่า ปัญหาด้านผู้ใช้งานระบบงานสารบรรณอิเล็กทรอนิกส์ มีค่า Sig. เท่ากับ .002* ซึ่งค่ามากกว่า .05 (.002* < .05) นั่นคือ ประสบการณ์ในการเข้าใช้ที่แตกต่างกันมีความคิดเห็นด้านการใช้ประโยชน์จากระบบงานสารบรรณอิเล็กทรอนิกส์แตกต่างกัน ปัญหาด้านระบบงานสารบรรณอิเล็กทรอนิกส์ มีค่า Sig. เท่ากับ .166 ซึ่งค่ามากกว่า .05 (.166 > .05) นั่นคือ ประสบการณ์ในการเข้าใช้ที่แตกต่างกัน มีความคิดเห็นด้านการใช้ประโยชน์จากระบบงานสารบรรณอิเล็กทรอนิกส์

แตกต่างกัน และปัญหาด้านระบบเครือข่ายและวัสดุคอมพิวเตอร์ มีค่า Sig. เท่ากับ .003* ซึ่งค่ามากกว่า .05 (.003* < .05) นั่นคือ ปริมาณเวลาที่เข้าใช้งานที่แตกต่างกัน มีความคิดเห็นปัญหาการใช้ประโยชน์จากระบบงานสารบรรณอิเล็กทรอนิกส์แตกต่างกัน โดยรวมมีค่า Sig. เท่ากับ .000* ซึ่งค่ามากกว่า 0.05 (.000* < .05) นั่นคือ ปัญหาการใช้งานระบบสารบรรณอิเล็กทรอนิกส์ที่มีปริมาณเวลาที่เข้าใช้งานแตกต่างกัน จากการทดสอบด้วยสถิติทดสอบ One – Way ANOVA มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

การทดสอบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยของปัญหาการใช้งานระบบงานสารบรรณอิเล็กทรอนิกส์กับวัตถุประสงค์ของการเข้าใช้ระบบงานสารบรรณอิเล็กทรอนิกส์ของผู้ตอบแบบสอบถาม พบว่า ปัญหาด้านผู้ใช้งานระบบงานสารบรรณอิเล็กทรอนิกส์ มีค่า Sig. เท่ากับ .124 ซึ่งค่ามากกว่า .05 (.124 > .05) นั่นคือ วัตถุประสงค์ของการเข้าใช้ที่แตกต่างกันมีความคิดเห็นด้านการใช้ประโยชน์จากระบบงานสารบรรณอิเล็กทรอนิกส์ไม่แตกต่างกัน ปัญหาด้านระบบงานสารบรรณอิเล็กทรอนิกส์ มีค่า Sig. เท่ากับ .131 ซึ่งค่ามากกว่า .05 (.131 > .05) นั่นคือ วัตถุประสงค์ของการเข้าใช้ที่แตกต่างกัน มีความคิดเห็นด้านการใช้ประโยชน์จากระบบงานสารบรรณอิเล็กทรอนิกส์ไม่แตกต่างกัน และปัญหาด้านระบบเครือข่ายและวัสดุคอมพิวเตอร์ มีค่า Sig. เท่ากับ .332 ซึ่งค่ามากกว่า .05 (.332 > .05) นั่นคือ วัตถุประสงค์ของการเข้าใช้ที่แตกต่างกัน มีความคิดเห็นปัญหาการใช้ประโยชน์จากระบบงานสารบรรณอิเล็กทรอนิกส์ไม่แตกต่างกัน โดยรวมมีค่า Sig. เท่ากับ .119 ซึ่งค่ามากกว่า 0.05 (.119 > .05) นั่นคือ ปัญหาการใช้งานระบบสารบรรณอิเล็กทรอนิกส์ที่มีวัตถุประสงค์ของการเข้าใช้แตกต่างกัน จากการทดสอบด้วยสถิติทดสอบ One – Way ANOVA ไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ตอนที่ 6 ข้อเสนอแนะเพิ่มเติมจากผู้ตอบแบบสอบถาม

ข้อเสนอแนะเพิ่มเติมจากผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ 1) ควรมีระบบการแก้ไขเอกสารโดยเจ้าหน้าที่ธุรการ และเมื่อส่งเอกสารด้วยระบบอิเล็กทรอนิกส์แล้วไม่ต้องต้องปริ้นท์เป็นกระดาษมาส่งอีก 2) ดีกว่าใช้กระดาษครับ แต่เวลาปริ้นเอกสารออกมาจะไม่พอดีกับหน้ากระดาษ A4 3) ปรับปรุงให้ระบบมีฟังก์ชันใหม่ ๆ และใช้งานง่ายขึ้น 4) ควรค้นหาเอกสารย้อนหลังได้ทั้งหมดได้ จากแต่เดิมค้นหาย้อนหลังได้แค่ประมาณ 1 ปี 5) ในหัวข้อเรื่องการใช้ระบบเพื่อลดการใช้กระดาษ ข้อนี้เห็นด้วยว่าระบบช่วยในเรื่องการลดใช้กระดาษได้จริง แต่เมื่อถึงเวลาส่งเรื่องในเอกสารในระบบ กลับยังต้องปริ้นเอกสารเป็นกระดาษเพื่อส่งแนบไปด้วย เช่นการกรอกเกรด การประเมินภาระงาน เป็นต้น การทำแบบนี้ไม่ได้เป็นการช่วยลดการใช้กระดาษครับ 6) ปัญหาส่วนใหญ่จะเกิดจากระบบอินเทอร์เน็ตที่ล่าช้า 7) การพิมพ์เนื้อหาในระบบ e-Document ไม่สามารถใช้งานได้เหมือน MS word ทำให้เวลาพิมพ์ จัดหน้าลำบากมาก เช่น การพิมพ์คำสั่ง หรือหนังสือภายนอก 8) อยากให้มีการพัฒนาเป็นแอปพลิเคชันที่สามารถดาวน์โหลดโทรศัพท์และมีระบบแจ้งเตือนเมื่อมีคนส่งเอกสารเข้าออก 9) การขอลงนามในคำสั่ง/บันทึกบางครั้งต้องรอการลงนามจากหลาย ๆ ฝ่าย บางครั้งใช้เวลา 4 – 5 วัน กว่าเอกสารจะได้รับการลงนาม 10) บางครั้งเอกสารค้างอยู่เพราะการกำหนดเส้นทาง ซึ่งผู้ส่งไม่ทราบว่าต้องกำหนดส่งต่ออย่างไร เนื่องจาก ผู้ส่งจะกดเส้นทางส่งให้เจ้าหน้าที่เพียงเท่านั้น 11) พิน้องให้คำปรึกษาและความช่วยเหลือได้ดีมาก ทุก ๆ ครั้งที่ขอความช่วยเหลือและขอบคุณมาก ๆ นะคะ 12) ขอความอนุเคราะห์ลดขั้นตอนการตีกลับเอกสาร และขอเพิ่มความรวดเร็วในการส่งเอกสาร และขอความอนุเคราะห์ให้ความสำคัญกับการดำเนินการส่งการด้วย 13) สนับสนุนอุปกรณ์ที่ใช้เชื่อมต่อกับอุปกรณ์ในชั้นเรียนต่าง ๆ และ 14) เวลาเกิดปัญหาในการใช้งาน ไม่ทราบว่าจะขอความช่วยเหลือและ

แนะนำได้จากใคร อยากให้คณะกรรมการเป็นภาระงานให้ชัดเจนกว่า เจ้าหน้าที่ท่านใดควรมีหน้าที่ให้คำแนะนำกับผู้ใช้งานระบบ

อภิปรายผลการวิจัย

จากการศึกษาเรื่อง “แนวทางการปรับปรุงแก้ไขปัญหาของผู้ใช้ระบบงานสารบรรณอิเล็กทรอนิกส์ของคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม” มีวัตถุประสงค์ ดังนี้

ผลจากการศึกษาวัตถุประสงค์ข้อที่ 1 ผลจากการเปรียบเทียบปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการใช้ระบบงานสารบรรณอิเล็กทรอนิกส์ (e-Document) ของบุคลากรคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม เมื่อจำแนกตาม เพศ อายุ สถานภาพ ระดับการศึกษา สถานที่การทำงาน บทบาทในการใช้งาน ความถี่ในการใช้งาน ปริมาณเวลาที่เข้าในการใช้งาน และวัตถุประสงค์ในการใช้งาน พบว่า ไม่มีความแตกต่างกัน และการใช้ระบบงานสารบรรณอิเล็กทรอนิกส์ (e-Document) ของบุคลากรคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม เมื่อจำแนกตามประสบการณ์ในการเข้าใช้งาน พบว่ามีความแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ซึ่งสอดคล้องกับผลงานวิจัยของ กาญจนา หลุยเจริญ (2547) ได้ศึกษาและเปรียบเทียบประโยชน์จากการนำระบบสำนักงานอิเล็กทรอนิกส์มาใช้ปฏิบัติงานของข้าราชการสำนักงานแผนภาษี กรมสรรพากร

ผลจากการศึกษาวัตถุประสงค์ข้อที่ 2 ผลจากการเปรียบเทียบปัจจัยเกี่ยวกับปัญหาการใช้ระบบงานสารบรรณอิเล็กทรอนิกส์ (e-Document) ของบุคลากรคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม เมื่อจำแนกตาม เพศ อายุ สถานภาพ ระดับการศึกษา สถานที่การทำงาน ความถี่ในการใช้งาน และวัตถุประสงค์ในการใช้งาน พบว่า ไม่มีความแตกต่างกัน ซึ่งสอดคล้องกับผลงานวิจัยของ สมพร สุขใส (2555) ได้ทำการวิจัยเรื่อง ปัญหาและแนวทางแก้ไขระบบสารบรรณอิเล็กทรอนิกส์ในโรงเรียนภาครัฐ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชลบุรี เขต 1 และพบว่าในส่วนของการประสบการณ์ในการเข้าใช้งาน บทบาทในการใช้งาน และปริมาณเวลาที่เข้าใช้งาน ในภาพรวม ความคิดเห็นการใช้ระบบสารบรรณอิเล็กทรอนิกส์ (e-Document) ในการปฏิบัติงาน มีความแตกต่างกัน

สรุป

การศึกษาพบว่าผู้ใช้ e-Document ในคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐมมีลักษณะในการใช้งานที่คล้ายคลึงกัน ไม่ว่าจะเป็นเรื่องของเพศ อายุ ระดับการศึกษา หรือบทบาทในการใช้งาน เมื่อพิจารณาจากประสบการณ์ในการใช้งาน พบว่ามีความแตกต่างที่สำคัญทางสถิติ ซึ่งแสดงถึงความสำคัญของการปรับปรุงระบบ e-Document เพื่อให้เหมาะสมกับความต้องการและปัญหาที่ผู้ใช้พบในการใช้งานแต่ละครั้งให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้นในอนาคต.

ข้อเสนอแนะ

จากการศึกษาแนวทางการปรับปรุงแก้ไขปัญหาของผู้ใช้ระบบงานสารบรรณอิเล็กทรอนิกส์ของคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะ ดังนี้

ข้อเสนอแนะจากการวิจัย

1) สำรวจความต้องการ ความจำเป็นของวัสดุ อุปกรณ์ ในการใช้งานระบบสารบรรณ อิเล็กทรอนิกส์ และจัดหา สนับสนุนให้เพียงพอเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการปฏิบัติงาน

2) เพื่อให้เกิดการบริการ ช่วยเหลือ หรือให้คำแนะนำแก่ ผู้ใช้งานระบบอย่างเป็นรูปธรรม จำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องกำหนดกรอบความรับผิดชอบที่ชัดเจนให้กับผู้ปฏิบัติงาน และจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องมีการกำหนดหน้าที่ทำหน้าที่หลักในการรับผิดชอบการจัดการกับชุด ความรู้ทั้งหมดเกี่ยวกับตัวระบบ เพื่อที่จะสามารถ ตอบคำถาม หรือให้ข้อคิดเห็นแก่ผู้ใช้ ซึ่งการให้บริการอาจจะอยู่ในลักษณะการทำชุดคำถาม ที่มีการถามบ่อยๆ หรือแม้กระทั่งการจัดทบทวน อบรมเป็นการภายใน เพื่อตรวจสอบความเข้าใจในการใช้งาน เพื่อให้พนักงาน และผู้ที่ทำหน้าที่ให้บริการ มีความพร้อมและความเข้าใจมากยิ่งขึ้น ซึ่งจะส่งผลดีต่อประสิทธิภาพ โดยรวมขององค์กร

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

1) ควรมีการศึกษาเปรียบเทียบการปัญหาการใช้งานระบบเอกสารอิเล็กทรอนิกส์ ในหน่วยงานอื่น ๆ ในมหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม ซึ่งอาจจะมีปัญหาความแตกต่างกัน ในเรื่องขั้นตอนและวิธีการปฏิบัติงาน ตลอดจนประสิทธิภาพของวัสดุอุปกรณ์และระบบเครือข่ายความรู้ และทักษะการปฏิบัติงานของผู้ใช้ระบบ เพื่อผลที่ได้จะเกิดประโยชน์ต่อองค์กรต่าง ๆ ที่จะนำระบบสารบรรณอิเล็กทรอนิกส์มาใช้ต่อไป

2) ควรมีการส่งเสริมหรือขับเคลื่อนทัศนคติในการใช้งานระบบสารสนเทศภายในองค์กร หรือการเน้นการสร้างวัฒนธรรมองค์กรในยุคดิจิทัล เพื่อให้เกิดกระบวนการในการเปลี่ยนผ่านองค์กร เข้าสู่ยุคดิจิทัล

เอกสารอ้างอิง

- กาญจนา หลุยเจริญ. (2547). *ประโยชน์จากการนำระบบสำนักงานอิเล็กทรอนิกส์มาใช้ปฏิบัติงาน ของข้าราชการสำนักแผนภาษี กรมสรรพากร*. (วิทยานิพนธ์บริหารธุรกิจมหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต.
- จำนงค์ หอมแย้ม. (2534). *ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยงานสารบรรณ*. กรุงเทพมหานคร : ไซเอ็ดพับลิชชิ่ง จำกัด, ม.ป.ป.
- บุญธรรม กิจปรีดาบริสุทธิ์. (2540). *ระเบียบวิธีการวิจัยทางสังคมศาสตร์*. กรุงเทพมหานคร : คณะสังคมศาสตร์ และมนุษยศาสตร์มหาวิทยาลัยมหิดล.
- วีระ สุภากิจ. (2539). *ระบบสารสนเทศเพื่อการจัดการจากทฤษฎีสู่การปฏิบัติในโรงเรียน*. กรุงเทพมหานคร : สุวีริยาสาสน์.
- สมพร สุกใส. (2555). *ปัญหาและแนวทางแก้ไขระบบสารบรรณอิเล็กทรอนิกส์ในโรงเรียนภาครัฐสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชลบุรี เขต 1*. (สาขาวิชาการบริหารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์). ชลบุรี : มหาวิทยาลัยบูรพา.

- สาลินี สมบัติแก้ว. (2556). ปัจจัยที่มีผลต่อประสิทธิภาพการใช้งานระบบสารสนเทศอิเล็กทรอนิกส์ของกรมทางหลวง คณะบริหารธุรกิจ. ปทุมธานี : มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี.
- อรอนงค์ คำยอง. (2554). ปัจจัยที่มีผลต่อการใช้ระบบงานสารสนเทศอิเล็กทรอนิกส์ ของบุคลากรมหาวิทยาลัยแม่โจ้. บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.